

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:ET DEN 3 OKTOBER 1902
TILLSATTA KOMMITTÉ

RÖRANDE

REGLERING AF STATENS ÄMBETSVERKS OCH MYNDIGHETERS LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

XI.

REGLERING AF LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.
VID
SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1907

INNEHÅLL.

	Sid.
Underdånig skrifvelse till Konungen	I—II.
Betänkande och förslag.	
Historisk öfversikt	1.
Sveriges geologiska undersöknings verksamhet och organisation i allmänhet	15.
Nuvarande aflöningsförhållanden m. m.	25.
Inkomna handlingar rörande Sveriges geologiska undersökning . .	30.
Kommitténs förslag.	
<i>Uppförande af Sveriges geologiska undersökning på ordinarie stat</i> .	41.
<i>Organisation</i>	45.
<i>Kompetens- och befordringsförhållanden</i>	50.
<i>Utsträckt arbetstid vid byråarbetena</i>	54.
<i>Aflöningar</i>	56.
<i>Aflöningsvillkor för den ordinarie personalen</i>	61.
<i>Geologernas pensionsålder</i>	67.
<i>Bestämmelser rörande praktiskt geologiska undersökningar åt enskilda</i>	69.
<i>Anslag till extra geologer och andra biträden samt vikariatsersättning</i>	70.
<i>Anslag för bibliotekariegöromål samt för vetenskapligt författarskap</i>	76.
<i>Anslag i öfrigt för verket</i>	77.
<i>Förslag till stat</i>	78.
<i>Kostnadsberäkning</i>	79.
<i>Förenklingar i afseende å arbetssättet</i>	80.
<i>Samarbete med andra myndigheter</i>	80.
Bilagor	85.

Till KONUNGEN.

Den kommitté, åt hvilken Eders Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 uppdragit att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m., får här-

med i underdånighet öfverlämna delen XI af kommitténs betänkanden, innefattande förslag i nämnda hänseende beträffande Sveriges geologiska undersökning.

På grund af Eders Kungl. Maj:ts nådiga förordnande har undertecknad Santesson varit ledamot af kommittén under det att ifrågavarande institution utgjort föremål för kommitténs behandling.

Stockholm den 14 december 1907.

Underdånigst
F. H. SCHLYTERN.

PHILIP KLINGSPOR.	CARL PERSSON.	HENRIK SANTESSON.
HENRIK SCHULTZBERG.	JOHAN WIDÉN.	IVAR WIJK.

Allan Cederborg.

Reglering af löneförhållanden m. m.
vid
Sveriges geologiska undersökning.

Historisk öfversikt.

Till 1856—1858 årens riksdag gjordes af Kungl. Maj:t proposition (n:r 22) om anslag för geologiska undersökningar öfver hela riket samt utgifvande af därpå grundade geognostiska kartor. *1856—1858
årens riksdag.*

Det anfördes till stöd därför, bland annat, att, utom det rent vetenskapliga intresse, geologien uppväckte hos sina idkare, densamma, likasom de öfriga naturvetenskaperna, äfven på det kraftigaste ingrep i det praktiska lifvet. Bergshandteringen, byggnadskonsten, flerfaldiga andra näringsgrenar, men måhända framför alla landtbruket hade många viktiga lärdomar, många nyttiga råd och upplysningar att på detta fält hämta. Inom ett flertal länder hade därför utsändts geologiska kunskapare, hvilka icke blott tagit närmare kännedom om de olika fasta berglagren, såväl till deras utsträckning, ömsesidiga begränsning och relativa åldersföljd som till deras allmännyttiga användbarhet för ett eller annat ändamål, utan äfven ägnat sina forskningar åt de allra öfverst i ytan liggande löst sammansvämmade yngsta jordbildningarna och dessas mer eller mindre fördelaktiga egenskaper i agrikulturkemiskt och tekniskt hänseende. På detta sätt hade inom dessa länder tid efter annan utkommit eller voro under utgifning mer och mindre fullständiga geologiska beskrifningar, åtföljda af en mängd general- och specialkartor samt profiler, hvaraf en, såvidt möjligt, trogen bild af hela landets skaplynne i denna riktning blifvit uppdragen. Genom de samlingar af berg- och jordarter, som under fortgången af undersökningarna blifvit tillvägabragta samt sedermera på lämpligt sätt ordnade och upplagda i en för allmänheten öppen lokal, hade resultatet af dessa forskningar fått ett än mer ökad praktiskt värde, i anseende till de för hvar och en lätt tillgängliga upplysningar, som i nyssnämnda afseende där kunde sökas och erhållas rörande landets mest skilda trakter.

Af de länder, anfördes det vidare i propositionen, som med afseende på andlig kultur och materiell utveckling intogo en mera framstående plats, var Sverige ett bland de få, som ännu icke föranstaltat dylika mera omfattande specialundersökningar af dess jord- och berglager. Genom ett enskildt samfund, brukssocieteten, hade visserligen med berömvärd frikostighet åtskilligt i detta hänseende inom landet åstadkommits; men de af bruks-societeten föranstaltade undersökningarna hade till följd af sakens natur, i anseende till landets vidsträckta areal, de få medhjälpare, som därvid varit att påräkna, och den jämförelsevis korta tid, som varit använd på det helas utförande, icke kunnat vinna den utsträckning eller den specialriktning, som var nödvändig, utan hufvudsakligen inskränkts till framställandet af en mera allmän bild af landets skaplynne, med endast här och där några mera skarpt utkastade detaljdrag.

I yttrande till Kungl. Maj:t öfver ansökningar om anslag till vissa geologiska undersökningar hade ock landtbruks- och vetenskapsakademierna sammanstående uttalat den åsikten, att en noggrann geologisk undersökning öfver hela riket var högligen att önska såväl i rent vetenskapligt som i ekonomiskt afseende, men att statens mellankomst därvid nödvändigt erfordrades, dels i anseende till de stora kostnaderna, dels ock på det att arbetet måtte efter en allmän plan och af därtill skickliga personer kunna med enhet och kraft verkställas och på detta sätt en allmän geologisk karta öfver riket erhållas inom en jämförelsevis kort tid, till ledning och begagnande vid de mera detaljerade undersökningar, hvilka blefvo nödiga för särskilda landskap eller län och som dessa själfva borde på sin bekostnad företaga.

Såsom plan för arbetets utförande hade vetenskapsakademien föreslagit, att undersökningen af Sveriges allmänna geognostiska beskaffenhet och utgifvandet af en geologisk generalkarta med beskrifning skulle uppdragas åt en därtill skicklig person, hvilken, såsom chef för undersökningen, skulle ensam leda densamma på sitt ansvar. Under de första åren skulle denne geolog själf lägga hand vid undersökningen samt undervisa och bilda elever för att kunna användas såsom biträdande geologer. I mån af tillgång på skickliga personer borde därefter antagas fyra biträdande geologer, hvarjämte elevernas antal alltid skulle hållas vid fyra. Dessutom

skulle till biträde antagas en paleontolog samt anslås arfvoden för utförande af behöfliga botaniska forskningar och kemiska undersökningar. Då personalen vid den sålunda planerade geologiska kommissionen förutsattes vara sysselsatt med sina arbeten året om, borde en särskild lokal anskaffas, där alla, under chefens öfverinseende, förrättade sina arbeten under de tider, då rekognosceringar ej ägde rum, och hvarest utrymme borde finnas för samlingar, instrument och laborationer.

För verkställande af en så beskaffad allmän geologisk undersökning af Sverige hade vetenskapsakademien uppgjort specificerad kostnadsförslag. Enligt detta skulle årligen utgå arfvoden till chefen eller förste geologen med 4,000 riksdaler, till en hvar af fyra biträdande geologer med 2,000, till hvar och en af fyra elever med 1,000, till en paleontolog med 2,000, till kemiska undersökningar med 2,000 och till botaniska undersökningar med 250 riksdaler, allt riksmünt. Därtill skulle komma vissa resekostnads- och traktamentsersättningar samt lokalhyra m. m., i följd hvaraf de årliga utgifterna beräknades till 27,000 riksdaler, hvarjämte upptogos »diverse utgifter för hela tiden», afseende sammandragning af landtmäterikartor för län, hvilka topografiska kåren ej hunnit rekognoscera, inköp af instrument, materiel m. m. och slutande med 15,000 riksdaler.

Vetenskapsakademien hade tillika uttalat den förmodan, att hela landets geologiska undersökning, enligt den sålunda uppgjorda planen, skulle kunna medhinnas under loppet af 19 år, om ej förr, och att, då där-efter troligen 3 år erfordrades för berättelsens redigerande jämte den sista handläggningen och arbetenas tryckning, den allmänna geologiska kartan öfver hela riket, jämte tillhörande beskrifning, följaktligen kunde vara utgifven efter 22 års förlopp.

Slutligen hade akademien tillagt, att, i anseende till brist på tillräckligt antal lämpliga personer för undersökningarnas anställande, ett anslag af 15,000 riksdaler för första året, 20,000 för andra och 25,000 för tredje året syntes tillräckligt, hvarefter för den följande tiden de årliga utgifterna antogos uppgå till den i kostnadsförslaget beräknade summan af 27,000 riksdaler; samt att det dessutom var sannolikt, att af första årens anslag tillgång skulle uppstå för inköp af större delen af de behöfliga instrumenten.

Under åberopande häraf föreslogs i ofvannämnda kungl. proposition, att Rikets Ständer till en början för den tid, närmaste statsreglering kom att omfatta, måtte ställa till Kungl. Maj:ts disposition ett anslag af tillsammans 60,000 riksdaler riksmünt, för att, enligt den af vetenskapsakademien uppgjorda och af Kungl. Maj:t godkända planen, begagnas till ofvan omförmälda ändamål.

I skrifvelse den 3 februari 1858 (n:r 204) meddelade Rikets Ständer, att Kungl. Maj:ts förslag till en omfattande specialundersökning af landets jord- och berglager befunnits förtjänt af största uppmärksamhet, helst med tämlig visshet kunde förutses, att landets materiella utveckling därigenom i hög grad skulle främjas och kostnaden snart nog måhända blifva betäckt af de nyttiga och välgörande frukter, landet däraf borde kunna påräkna. Rikets Ständer föreställde sig dock, att öfvertygelsen om den verkliga stora nytta, de flesta näringsgrenar kunde hämta af sålunda ifrågakädda geologiska undersökningar, säkrast och mera allmänt, än dittills varit fallet, skulle kunna bibringas och utbredas, om ifrågavarande undersökningar till en början icke företogos i allt för stort omfång, utan inskränktes till någon eller några delar af landet, så att dessa arbeten hunno afslutas inom åren 1858, 1859 och 1860 och kommo att utgöra ett helt för sig, hvars resultat då jämväl af Kungl. Maj:t skulle meddelas Rikets nästsammanträdande Ständer. Således kunde Ständerna bäst komma i tillfälle att pröfva och bedöma ändamålsenligheten och nyttan af dylika företag samt i anledning däraf fatta beslut för framtiden. I öfverensstämmelse med dessa grunder och med stöd af de i den kungl. propositionen i öfrigt anförda skäl hade Rikets Ständer, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, för den då ingångna statsregleringsperioden å riksgäldskontoret anvisat till Kungl. Maj:ts disposition 60,000 riksdaler att användas för det i propositionen omförmälda ändamålet.

Beslut om personal, aflönningar m. m. 1858.

Sedan Kungl. Maj:t därefter den 23 februari 1858 förordnat chef för de beslutade undersökningarna med årligt arfvode af 6,000 riksdaler, meddelades denne genom kungl. skrifvelse den 27 april 1858 (intagen i svensk författningssamling för samma år n:r 36), att Kungl. Maj:t funnit godt såsom allmän regel i afseende å sagda undersökningar fastställa, att de borde företagas efter en gemensam plan, som hade till hufvudsakligt

syfte att, med iakttagande af vetenskapens fordringar och med särskildt fästad uppmärksamhet å jord- och berglagrens vikt och inflytande i ekonomiskt hänseende, uppdaga och genom fullständiga kartor och beskrifningar meddela kännedom om landets allmänna geognostiska beskaffenhet, och att sålunda förbereda och underlätta de mera detaljerade forskningarna, hvilka, såsom ländande till speciellt gagn för skilda trakter af landet, borde tillhöra vederbörande kommuner eller enskilda att hvar i sin ort föranstalta och bekosta. Under åren 1858—1860 borde undersökningarna så inskränkas, att arbetena för denna tid kommo att utgöra ett helt för sig, hvars resultat kunde föreläggas nästa riksmöte.

I nämnda kungl. bref förordnades tillika, att, enär chefen förklarar anställande vid undersökningarna af en särskild paleontolog icke då vara erforderligt, frågan därom fick tills vidare anstå, hvaremot medhjälparna i öfrigt, hvilkas antal till en början ej fick öfverstiga åtta, borde af chefen antagas, i den mån skickliga personer blefve tillgängliga. Dessa medhjälpare skulle äga uppbära, förutom skjutsersättning och dagtraktamente vid tjänstgöring utom Stockholm, visst årsarfvode, utgående under första tjänståret med 600 riksdaler och därefter årligen höjdt, till dess detsamma under sjätte tjänståret nådde maximibeloppet, 2,000 riksdaler.

Vid 1859—1860 årens riksdag äskade Kungl. Maj:t (i proposition n:r 17) för fortsättning af undersökningarna och upprättande af därpå grundade geognostiska kartor ett reservationsanslag af 30,000 riksdaler för hvart och ett af de år, som närmaste statsreglering kom att omfatta, samt för samma statsregleringsperiod ett reservationsanslag af 10,000 riksdaler till bestridande af kostnaderna för gravering och tryckning i viss angifven skala af de blad utaf landets geologiska kartverk, som efter hand blefvo fullbordade.

1859—1860
årens riksdag.

Enligt skrifvelse den 24 oktober 1860 (n:r 167) beviljade Rikets Ständer det äskade årliga anslaget för undersökningarnas fortsättande och geognostiska kartors upprättande; och under framhållande af den synnerliga vikten däraf, att kartorna utgäfvos i så stor skala, att de kunde på ett fullständigt sätt och med tillräcklig tydlighet framställa alla de geologiska förhållanden, som kunde tjäna till upplysning för jordbrukaren eller industriidkaren, ställde Rikets Ständer ett reservationsanslag å 20,000 riks-

daler till förfogande under närmaste statsregleringsperiod till bestridande af kostnaderna för gravering och tryckning, i en större skala än den af Kungl. Maj:t föreslagna, af de blad utaf landets geologiska kartverk, som under denna tid blifvit fullbordade.

*1862—1863
årens riksdag.*

Vid 1862—1863 årens riksdag gjordes af Kungl. Maj:t framställning om ytterligare anslag för de geologiska undersökningarna och kartverket.

Under framhållande, i proposition n:r 39, att någon giltig anledning dämera icke förefanns att bestämma anslag särskildt till själfva undersökningarna och särskildt till kartornas tryckning, föreslog Kungl. Maj:t Rikets Ständer att till de geologiska undersökningarnas fortsättande och till utgifvande af därpå grundade kartor för närmaste statsregleringsperiod bevilja 50,000 riksdaler årligen, att såsom reservationsanslag ingå ibland de medel, som å riksstatens sjätte hufvudtitel uppfördes till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar».

Uti skrifvelse i november 1863 (n:r 149) meddelade Rikets Ständer, att de tagit kännedom om de värderika resultaten af de geologiska undersökningar, som dämera hunnit verkställas, samt, i öfverensstämmelse med de af Rikets Ständer vid de två sistförflutna riksmötena uttalade åsikter, högt uppskattade dylika undersökningars vikt och betydelse ej blott i vetenskapligt hänseende, utan äfven för jordbrukets och många andra näringars utveckling och förkofran, men att de likväl ansågo anslag därför ännu icke böra på ordinarie stat uppföras, och att de fördenskull för nästa statsregleringsperiod beviljat det för ifrågavarande ändamål åskade reservationsanslaget, att, enligt Kungl. Maj:ts disposition, utgå från riksgäldskontoret.

*1865—1866
årens riksdag.*

Vid 1865—1866 årens riksdag åskade Kungl. Maj:t till fortsättande af de geologiska undersökningarna och utgifvande af geologiska kartor ett anslag för år 1867 af 60,000 riksdaler samt därförutom till inredande af den för »geologiska byrån» i slöjdskolans nya hus i Stockholm afsedda arbets- och samlingslokal m. m. för en gång 18,000 riksdaler. Med afseende å den åskade förhöjningen i årsanslaget framhölls, bland annat, att aflöningen åt medhjälparna vid ifrågavarande undersökningar — hvilka medhjälpare enligt kungl. bref den 4 april 1861 utgjordes af nio »biträdande rekognoscörer» och en »afvägare» eller nivellör — ökades gradvis från 600 till 2,000 riksdaler och att med år 1867 alla medhjälparna upp-

nått högsta lönegraden. Af anslaget i fråga afsågs vidare minst 500 riksdaler att af chefen disponeras såsom arfvode till den af medhjälparna, som kunde finnas innehafva egenskaper att blifva chefen ett biträde i den nödiga kontrollen öfver de under sommaren i olika delar af landet stationerade medarbetarna äfvensom i andra hänseenden samt att kunna, vid möjligen inträffande förfall för chefen, förordnas att provisoriskt leda undersökningarna.

De af Kungl. Maj:t äskade anslagen blefvo af Rikets Ständer beviljade.

Genom kungl. bref den 13 juli 1866 medgafs, att från och med år 1867 en särskild amanuens fick af chefen för Sveriges geologiska undersökning antagas mot en årlig aflöning af tvåtusen riksdaler, hvilken amanuens, med bostad på stället, skulle hafva till åliggande icke allenast att vårda alla verkets tillhörigheter af stuffer, böcker, kartor, instrument m. m., däröfver upprätta och fortfarande hålla förteckning, förevisa det blifvande museet för besökare och för öfrigt tillhandagå chefen med hvarje-handa biträde, utan jämväl att å verkets laboratorium utföra de kemiskt-analytiska undersökningar, som icke medhunnos af de egentliga geologerna.

*K. br. 18/7
1866.*

Vid 1867 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t om godkännande af den ändring i aflöningsstaten för biträdena vid de geologiska undersökningarna, att, sedan biträde, efter förut fastställd ordning, uppnått 2,000 riksdalers års aflöning och med denna aflöning tjänstgjort i fem år, biträde skulle från och med början af nästföljande kalenderår uppflyttas till en aflöning af 2,500 riksdaler och vidare, efter hvarje femårsperiods förlopp samt för nit och skicklighet vitsordad tjänstgöring, erhålla en ytterligare tillökning i aflöningen af 500 riksdaler, till dess densamma uppgick till högst 3,500 riksdaler. Tillika äskades för fortsättande af undersökningarna och utgifvande af geologiska kartor enahanda anslag, som för år 1867 beviljats, eller 60,000 riksdaler.

*1867—1869
årens riksdagar.*

Riksdagen, som fann högsta aflöningsbeloppet för biträdena böra fastställas till 3,000 riksdaler, beslöt, med godkännande i öfrigt af Kungl. Maj:ts förslag, att för år 1868 anvisa det begärda anslagsbeloppet, 60,000 riksdaler.

Enahanda anslag beviljades jämväl för åren 1869 och 1870. I den kungl. proposition, som föranledde anslagets beviljande för sistnämnda år,

upplystes, att arbetsstyrkan, oberäknadt chefen, utgjordes af 10 personer, hvaraf 8 biträdande geologer, en nivellör och en amanuens, som tillika var kemist.

*K. br. 10/11 och
7/12 1869,
1870 års riksdag.*

Den 16 november 1869 biföll Kungl. Maj:t gjord framställning om anställande vid det geologiska undersökningsverket af en paleontolog i stället för en afgången geolog, och efter det verkets förste chef afidit, förordnades den 7 december 1869 en af geologerna vid verket att intill 1870 års slut utöfva ledningen af undersökningarna mot en aflöning, som med 2,000 riksdaler, för år räknadt, understeg den förre chefens. I skrifvelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1869 anförde den tillförordnade chefen, att, då genom det honom meddelade förordnandet en geologbefattning blifvit ledig, borde, vare sig densamma förblef obesatt under hela den tid, chefsförordnandet varade, eller extra biträde i stället användes, en större eller mindre besparing i 1870 års utgifter uppstå, samt att, om därjämte togs i betraktande, bland annat, skillnaden mellan förre chefens lön och den tillförordnade chefens, denne, under antagande att föregående årens besparingar fingo öfverföras till 1871 års räkenskaper, ansåg ett anslag af endast 55,000 riksdaler för år 1871 böra hos Riksdagen begäras.

I enlighet därmed gjordes af Kungl. Maj:t vid 1870 års riksdag framställning, som af Riksdagen bifölls.

*K. br. 16/4
1870.*

Genom kungl. bref den 16 april 1870 förklarades, att, intill dess annorlunda förordnades, den behållning, som kunde uppkomma å ett års anslag för de geologiska undersökningarna, fick öfverföras till nästföljande års anslag.

*K. br. 11/11
1870.*

I kungl. bref den 11 november 1870 föreskrefs sedermera, bland annat, att nivellören skulle tillika vara aktuarie samt i sistnämnda egenkap ej mindre biträda chefen vid expeditionsgöromålen, än äfven föra diarium och räkenskaper, hafva vård om biblioteket och kartförrådet och sköta i sammanhang därmed stående arbeten samt ombestyrta andra till rit- och kartafdelningen hörande göromål, som icke egentligen kunde anses tillkomma geologerna, samt att denne nivellör och aktuarie skulle äga åtnjuta samma löneförmåner som öfriga tjänstemän.

Genom sistnämnda kungl. bref bemyndigades jämväl chefen att för sådana af honom anbefallda vinterarbeten, som han fann icke kunna verkställas å den i arbetsordningen bestämda ordinarie arbetstiden, bevilja lämplig extra ersättning inom det för sådant ändamål afsedda belopp, som i utgifts- och aflöningsstaten fastställdes.

Enligt bestämmelse i kungl. bref den 15 december 1871 åtskildes från och med år 1872 kemist- och amanuensbefattningarna. *K. br. 15/12 1871.*

För år 1872 höjdes anslaget till Sveriges geologiska undersökning till 57,000 riksdaler samt för åren 1873 och 1874 ytterligare till 58,000 riksdaler. Af kungl. proposition vid 1873 års riksdag framgår, att för sagda år chefens aflöning var i fastställd stat upptagen till 5,500 riksdaler, samt att i samma stat aflöningar voro uppförda för fem geologer, tre biträdande geologer, hvaraf en tillika paleontolog, en aktuarie och nivellör, en kemist och en vaktmästare. Därjämte var upptaget särskildt arvode till biträde åt chefen vid utöfvandet af kontrollen öfver arbetena: under årets första kvartal efter 1,000 riksdaler för år räknadt och under de tre senare kvartalen, jämlikt kungl. bref den 6 december 1872, efter 500 riksdaler för år räknadt. *1871—1873 årens riksdagar.*

I den sistberörda kungl. propositionen omnämnes ock, att genom kungl. bref den 12 maj 1871 medgifvits, att, när i jordbrukets, bergshandteringens eller andra näringars intresse utförande af speciella geologiska undersökningar, som icke direkt ingingo i den allmänna undersökningens plan, af enskilda, bolag eller kommuner påkallades, chefen för Sveriges geologiska undersökning, efter att hafva i hvarje särskildt fall erhållit chefens för civildepartementet samtycke, fick, såvidt med den ostörda gången af institutionens arbeten var förenligt, låta verkställa sådana speciella undersökningar genom dess tjänstemän eller tillfälliga biträden, med villkor att de däraf förorsakade kostnaderna ersattes af dem, som påkallat undersökningarna, och ersättningarna redovisades i verkets räkenskaper. I anledning däraf hade departementschefen tillåtit institutionens chef att mottaga och använda ett anslag, som fullmäktige i järnkontoret anvisat att med 3,000 riksdaler årligen utgå under tre år räknade från och med den 1 juli 1871 för anställande af geologiska undersökningar inom Värmlands, Västmanlands och Kopparbergs bergslag. *K. br. 12/6 1871.*

1874 års riksdag.

Vid 1874 års riksdag beviljades för fortsättande under år 1875 af de geologiska undersökningarna ett anslag af 69,100 kronor, däri inberäknade dyrtidstillägg.

K. br. ^{5/8} och
30 10 1874.

I afscende å verkets personal bör här omnämnas, att genom kungl. bref den 5 juni 1874 förordnades, att särskilda arfvoden å 500 kronor skulle utgå dels till den af geologerna, som förordnades till chefens biträde, och dels till en geolog, hvilken förordnades att, med bibehållande af sin geologbefattning, vara amanuens vid institutionen med skyldighet att åt amanuensgöromålen ägna så mycket arbete, som pröfvades motsvara två timmars dagligt öfvertidsarbete. Och genom kungl. bref den 23 oktober 1874 åtskildes nivellörs- och aktuariebefattningarna samt föreskrefs, att höjdmätningarna skulle framdeles förrättas af tillfälliga biträden, medan till aktuarie skulle förordnas en af geologerna med skyldighet att, i den mån aktuariegöromålen tillåto, deltaga i fältarbetena.

1875 års riksdag.
Ny aflöningsstat.

Då chefen för civildepartementet den 9 januari 1875 hos Kungl. Maj:t föredrog frågan om reglering af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1876, framlade han jämväl förslag till ny lönereglering för personalen vid Sveriges geologiska undersökning. Detta förslag gick därpå ut,

att aflöningen för chefen måtte bestämmas till 7,000 kronor;

att för biträdande tjänsteman aflöningen skulle bestämmas att utgöra ett belopp från och med 1,000 till och med 2,400 kronor;

att aflöningen för tjänsteman skulle bestämmas till 2,500 kronor, och att denna aflöning skulle efter innehafvares af sådan beställning väl vitsordade tjänstgöring under en tid af fem år, räknade från och med året näst efter det, då han blifvit antagen, få ökas med 500 kronor till 3,000 kronor, vidare efter fem års enahanda tjänstgöring höjas till 3,500 kronor, ytterligare efter fem års sådan tjänstgöring höjas till 4,000 kronor och slutligen efter fem års enahanda tjänstgöring ökas med 500 kronor till 4,500 kronor; samt

att vaktmästarens aflöning skulle bestämmas till 750 kronor.

I de till chefens biträde och amanuensen utgående arfvoden ifrågasattes icke någon förändring.

I sammanhang med lönereglerringsförslagets framläggande hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte, med ändring af förut i kungl. bref den 11 november 1870 innefattad bestämmelse, stadga, att biträdande tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning fick, sedan han vunnit nödig erfarenhet och skicklighet uti de vid institutionen förefallande göromål, uppå förslag af dess chef erhålla chefens för civildepartementet förordnande att tills vidare vara tjänsteman vid institutionen.

Med afseende särskildt å »tjänstemännens» aflöning anförde departementschefen, att, då hos tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning måste, såvida institutionen skulle kunna motsvara de anspråk, som ställdes på densamma, fordras en vetenskaplig ståndpunkt fullt jämförlig med den, som lektorerna vid rikets elementarläroverk i allmänhet innehade, och då anställning såsom tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning icke i allmänhet ansågs kunna vinnas tidigare än befordran till lektor, samt tjänstgöringen vid nämnda institution måste anses både trägnare och mera hälsoförförande än lektorernas, det syntes departementschefen, att begynnelseaflöningen eller »första gradens aflöning» för tjänstemännen därstädes borde bestämmas till 2,500 kronor, så att deras aflöningsvillkor blefvo lika med lektorernas vid rikets elementarläroverk, sådana de då voro bestämda enligt vissa åberopade kungl. cirkulär.

Departementschefen hemställde slutligen, att, för fortsättande under år 1876 af de geologiska undersökningarna och på det föreslagna aflöningsgrunder därunder måtte kunna tillämpas, hos Riksdagen måtte äskas ett extra anslag för år 1876 till belopp af 70,300 kronor.

Hvad departementschefen sålunda yttrat och hemställt vann Kungl. Maj:ts bifall, i enlighet hvarmed framställning i ämnet skedde vid 1875 års riksdag; och blef sagda framställning af Riksdagen bifallen, såsom dess skrifvelse den 21 maj 1875 (n:r 27) gifver vid handen. Genom kungl. bref den 16 juni 1875 meddelades därpå den beslutade aflöningsstaten till vederbörandes efterrättelse.

Sedan anslaget till de geologiska undersökningarna för år 1877 blifvit, i syfte, bland annat, att påskynda utgifningen af geologiska kartblad, bestämdt till 81,000 kronor, höjdes detsamma vid sistnämnda års riksdag för år 1878 ytterligare till 83,000 kronor. I den kungl. proposition, som

föranledde beviljandet af sistnämnda anslag, meddelades, bland annat, att personalen vid Sveriges geologiska undersökning då utgjordes af chef, sju tjänstemän och två biträdande tjänstemän, samt att, efter det under flera år en person, som på sommaren biträdt vid fältarbetena, under vintern användts för utförande af arbeten i institutionens museum och laboratorium, godtgörelsen till denne i egenskap af andre vaktmästare med 600 kronor ansetts böra uppföras bland aflöningsmedlen.

Tid efter annan beslötos sedermera ändringar i beloppet af det årliga anslaget till geologiska undersökningar, beroende, bland annat, på tillämpningen af den genom kungl. brefvet den 16 juni 1875 fastställda aflöningsstaten. För tiden efter år 1878 till och med år 1900, hvilket sistnämnda år anslaget utgick med 95,500 kronor, må här meddelas, att genom kungl. *K. br. 5/11*
1880. bref den 5 november 1880 medgafs, att från och med år 1881 ett årligt arfvode af 500 kronor fick tilldelas en af institutionens tjänstemän mot åliggande att ej mindre vårda dess bibliotek samt besörja fördelningen af dess publikationer och därmed förknippad brefväxling, än äfven i mån af behof biträda chefen vid uppsättande af skrivelser m. m., allt till den omfattning, att ifrågavarande tillökning i arbete under bemälda tjänstemans vistande i hufvudstaden motsvarade en utsträckning af den vanliga arbetstiden med två timmar dagligen. Genom kungl. *K. br. 17/19*
1897. bref den 17 december 1897 föreskrefs, att chefsbiträdesbefattningen skulle omedelbart indragas.

Vid framläggande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatsens sjätte hufvudtitel för år 1901 väcktes af chefen för civildepartementet, efter framställning från chefen för Sveriges geologiska undersökning, förslag om ändring i den för personalen gällande aflöningsstaten.

Departementschefen erinrade därvid, att i framställningen till *1900 års riksdag.*
Ändring i den
år 1875 fast-
ställda aflö-
ningsstaten.
Riksdagarna
1901—1906. 1875 års riksdag med förslag till sagda aflöningsstat tjänstemännen jämförts med lektorerna vid rikets elementarläroverk och förty ansetts böra åtnjuta samma löneförmåner som dessa. Hvad dessa lektorer angick, påpekade departementschefen, att deras aflöning i lägsta lönegraden visserligen allt fortfarande utgick med 2,500 kronor, men att lektorer i nämnda lönegrad allt sedan år 1883 fått sig tillerkänd tillfällig löneförbättring med 500 kronor, samt att orsaken därtill, att sagda löne-

tillökning icke ingått i den ordinarie aflöningen, torde få anses hafva varit aflöningsfrågans sättande i samband med en organisationsfråga på läroverkens område, till hvilken någon motsvarighet icke förefanns inom Sveriges geologiska undersökning.

Den ändring i aflöningsstaten, hvarom departementschefen gjorde hemställan, skulle bestå däri, att för tjänsteman, som därefter blef antagen eller redan var anställd vid institutionen med aflöning i lägsta lönegraden, aflöningen bestämdes till 3,000 kronor, samt att denna aflöning skulle efter innehafvares af sådan beställning väl vitsordade tjänstgöring under en tid af fem år, räknade från och med året näst efter det, då han antagits, ökas med 500 kronor till 3,500 kronor, vidare efter fem års enahanda tjänstgöring höjas till 4,000 kronor och slutligen efter fem års sådan tjänstgöring eller från och med sextonde tjänståret ökas med 500 kronor till 4,500 kronor årligen. Särskildt erinrades af departementschefen, att förslaget icke afsåg någon förhöjning i geologernas slut aflöning.

I enlighet med departementschefens hemställan gjordes vid 1900 års riksmöte framställning, som af Riksdagen bifölls, jämlikt skrifvelse den 14 maj 1900 (n:r 77). Enligt denna skrifvelse utgjorde för år 1901 anslaget för de geologiska undersökningarnas fortsättande m. m. 96,000 kronor. Med detta belopp har anslaget i fråga upptagits äfven för åren 1902—1907.

Den 2 juni 1882 erhöll Sveriges geologiska undersökning sin första in- *Instruktioner.* struktion, införd i svensk författningssamling nämnda år under n:r 31. I denna instruktion gjordes genom kungl. kungörelsen den 17 december 1897 vissa ändringar, föranledda af den ofvanberörda chefsbiträdesbefattningens indragning.

Nu gällande instruktion är utfärdad den 3 oktober 1902 (svensk författningssamling n:r 116).

Enligt sistnämnda instruktion utgöras institutionens tjänstemän af en chef, geologer och biträdande geologer till det i stat bestämda antal samt en aktuarie och en amanuens. Dessutom må anställas en bibliotekarie samt, i mån af behof, extra geologer och andra tillfälliga biträden.

Den för år 1907 gällande lönestaten, fastställd genom kungl. bref den 7 december 1906, upptager, förutom chefen, tio geologer samt en *Lönestaten för år 1907.*

aktuarie och kemist äfvensom en förste vaktmästare och en andre vaktmästare. Därjämte äro i staten upptagna arfvoden till amanuens och bibliotekarie, hvilka befattningar under en följd af år uppehållits, den förra af nuvarande äldste geologen och den senare af nuvarande aktuarien.

I nyssnämnda kungl. bref medgafs, i enlighet med hvad allt från år 1902 ägt rum, att en af de i staten upptagna geologbefattningarna i lägsta lönegraden fick tills vidare vara obesatt och den därigenom uppkommande besparingen användas till uppehållande af arbetet å institutionens kemiska laboratorium. Sagda arbete har besörjts af en särskild laborator.

Under år 1907 har i afseende å personalen vidtagits den förändring, att laboratorn blifvit af chefen för jordbruksdepartementet förordnad till geolog, ehuru han fortfarande tjänstgör som kemist. För närvarande äro således vid institutionen anställda, förutom chefen, elfva tjänstemän, nämligen dels tio geologer, däraf en kemist och en tillika amanuens, dels ock en aktuarie, tillika bibliotekarie.

1907 års riksdag.

Vid 1907 års riksdag har anslaget till Sveriges geologiska undersökning för år 1908 höjts till 106,200 kronor, i syfte, bland annat, att bereda tillfällig löneförbättring åt en hvar af elfva tjänstemän med 900 kronor och åt förste vaktmästaren med 350 kronor.

Sveriges geologiska undersöknings verksamhet och organisation i allmänhet.

Enligt gällande instruktion har Sveriges geologiska undersökning till uppgift att, med iakttagande af vetenskapens fordringar och med särskildt fäst uppmärksamhet på berg- och jordarternas betydelse i ekonomiskt hänseende, inhämta tillförlitlig kännedom om landets allmänna geognostiska beskaffenhet. *Ämbets-
uppgifter.*

Institutionens arbeten bedrifvas under sommaren å fältet, hvarefter det insamlade materialet bearbetas. Frukterna af institutionens verksamhet göras för allmänheten tillgängliga dels genom geologiska kartor med tillhörande beskrifningar, dels ock genom afhandlingar och uppsatser, som behandla såväl rent vetenskapliga som ur praktisk synpunkt viktiga specialfrågor.

Mera detaljerade forskningar, lämdande till speciellt gagn för någon viss trakt, må, när de i jordbrukets, bergshandteringens eller andra näringsars intresse af enskilda eller kommuner begäras, efter i hvarje särskildt fall erhållet samtycke af chefen för jordbruksdepartementet, genom institutionens försorg utföras, med villkor att planen för de allmänna arbetena ej därigenom rubbas, att däraf föranledda kostnader ersättas af dem, som påkallat utredningarna, och att ersättningarna redovisas i verkets räkenskaper.

I afseende å de genom Sveriges geologiska undersökning utarbetade kartor är att erinra, att rörande skalan för dessa och deras beskaffenhet i öfrigt å olika tider träffats olika bestämmelser.

Sedan den förste chefen i underdånig berättelse den 1 september 1859 beträffande skalan framhållit tre alternativ, nämligen *antingen*

begagnande af förefintlig militärkarta i skalan 1:100,000 såsom stomkarta och anbringande därpå af de geologiska färgerna genom färgtryck, *eller* särskild gravering utan terräng af militärkartor i skalan 1:50,000 och vidare färgtryckning *eller ock* särskild gravering utan terräng af militärkartan i skalan 1:100,000 och färgtryckning, gjordes af Kungl. Maj:t till 1859—1860 årens riksdag framställning om ett anslag för då stundande statsregleringsperiod af 10,000 riksdaler till bestridande af kostnaderna för gravering och tryckning, enligt sistnämnda alternativ, af kartblad i skalan 1:100,000. Enligt skrifvelse den 24 oktober 1860, omnämnd ofvan å sid. 5—6, ställde emellertid Rikets Ständer ett anslag å 20,000 riksdaler till Kungl. Maj:ts disposition i och för gravering och tryckning af kartbladen, enligt det andra af de tre ofvannämnda alternativen, i skalan 1:50,000.

I anslutning härtill föreskref Kungl. Maj:t, att kartorna skulle utgifvas i skalan 1:50,000 utan terräng, hvarvid såsom stomkarta skulle användas antingen topografisk konceptkarta i skalan 1:50,000 eller tryckt ekonomisk karta i samma skala *eller ock* topografisk stomkarta likaledes i skalan 1:50,000.

Uti skrifvelse den 9 maj 1870 (nr 37) anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, i hvad mån de topografiska, ekonomiska och geologiska kartverken kunde med hvarandra ställas i närmare samverkan, efter hvilken plan i afseende på skalor, omfattning och utgifning dessa kartverk framgent kunde böra fortgå, samt i hvad mån kostnaderna därför skulle kunna inskränkas. Kungl. Maj:t uppdrog åt en särskild kommitté att härutinnan åstadkomma erforderlig utredning, och den 6 februari 1871 afgafvo kommitterade sitt betänkande.

Med stöd af detta föreskrefs genom kungl. bref den 15 december 1871, att den vid de geologiska undersökningarna begagnade arbetsskalan 1:50,000 borde i allmänhet fortfarande tillämpas; att för de trakter, hvilka i geologiskt afseende voro af det intresse och den omväxling, att konceptkartan däröfver upprättades i skalan 1:50,000, samma skala borde fortfarande som dittills användas vid kartans utgifning; samt att å de geologiska kartorna därefter borde mera än dittills, och såvidt utan upptag af deras egentliga ändamål kunde ske, upptagas ägogränser, vägar,

gångstigar och mera sådant, som tjänade till att underlätta möjligheten att med ledning af kartan återfinna de därå afbildade geologiska förhållandena i verkligheten.

Till uttrönande, huruvida icke mindre arbets- och utgifningsskalor skulle kunna befinnas tillfredsställande, blef genom kungl. bref den 12 april 1872 medgifvet, att en geologisk konceptkarta i skalan 1 : 100,000, afsedd att utgifvas i skalan 1 : 200,000, finge upprättas öfver södra delen af Småland. Frågan om denna utgifningsskalas lämplighet var föremål för behandling inom den genom kungl. bref den 18 maj 1877 tillsatta kommittén, hvars uppgift var att utarbete förslag till ordnande af de allmänna kartarbetena i riket.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i dess betänkande af den 6 maj 1878 framlagda planen blef i kungl. bref den 28 maj 1880 förordnadt, att den då pågående geologiska kartläggningen i skalan 1 : 50,000 skulle upphöra, sedan ett lämpligt helt åstadkommits af de i denna skala färdiga eller påbörjade arbeten; att med nyss anförda inskränkning sådana trakter, där geologisk undersökning då ännu icke blifvit utförd, borde bearbetas i skalan 1 : 100,000 och kartor öfver dem utgifvas i skalan 1 : 200,000; samt att kartor i sistnämnda skala borde utgifvas äfven öfver de delar af landet, som blifvit geologiskt kartlagda i skalan 1 : 50,000.

Det dröjde emellertid icke länge, innan mot de geologiska kartorna i skalan 1 : 200,000 från allt flera håll framställdes anmärkningar. Dessa föranledde förnyad utredning, sedan chefen för civildepartementet genom skrifvelse den 25 januari 1886 anmodat chefen för Sveriges geologiska undersökning att meddela yttrande, huruvida detta utgifningssätt enligt dittills vunnen erfarenhet medfört de afsedda fördelarna samt förty borde fortfarande bibehållas. I underdånigt betänkande den 22 november 1887 tillstyrkte chefen för institutionen i princip ersättandet af skalan 1 : 200,000 med 1 : 100,000 samt plankartornas utbytande mot terrängkartor.

Sträfvandena att vinna en kartografiskt nöjaktig produkt framtvingade emellertid vidlyftiga försöksarbeten, hvilka drogo så långt ut på tiden, att definitivt förslag först den 30 oktober 1894 öfverlämnades till Kungl. Maj:t. Detta åtföljdes af några på prof tryckta jordartskartor, af hvilka 1895 års

riksdag sattes i tillfälle att taga del. Riksdagen fann dem dock ej tillfredsställande, ty i skrifvelse den 14 maj 1895 (n:r 32) förklarade Riksdagen sig anse, att genom terrängbeteckningens medtagande lätt uppstode en otydlighet, som upphäfde de fördelar, man med detta förfaringssätt åsyftat vinna, hvarför frågan om sättet för de geologiska kartornas reproduktion syntes böra tagas under nytt öfvervägande.

Sedan berörda olägenheter genom ytterligare tryckförsök ansågos vara öfvervunna, ingaf chefen för institutionen den 17 april 1896 slutligt betänkande i ärendet, hvarefter nya bestämmelser i nu förevarande hänseende meddelades genom kungl. bref den 9 december 1896.

Dessa bestämmelser innehöllo, att utgifningen af kombinerade berg- och jordartskartor i skalan 1:200,000 utan terrängbeteckning skulle upphöra. Öfver de delar af landet, hvilka de dittills utgifna geologiska kartorna icke omfattade och öfver hvilka topografiska kartblad i skalan 1:100,000 utgifvits eller komme att utgifvas, skulle — med undantag för vissa särskildt angifna delar af landet, för hvilka meddelades andra bestämmelser uti ifrågavarande ämne — samtidigt utgifvas dels jordartskartor med terrängbeteckning i skalan 1:100,000, tryckta på underlag af de topografiska kartbladen, och dels bergartskartor utan terrängbeteckning i skalan 1:200,000, hvarjämte framdeles i mån af tillgängliga medel sådana kartor borde utgifvas jämväl öfver de delar af landet, hvilka redan kartlagts i skalan 1:200,000. I lämpliga skalor skulle utgifvas såväl öfversiktskartor som, där skalan 1:100,000 visade sig otillräcklig, specialkartor i större skala; och stadgades därjämte, att samtliga geologiska kartblad skulle åtföljas af beskrifningar.

Sedan 1899 års riksdag, efter tagen kännedom om en i öfverensstämmelse med föreskrifterna i senast omförmälda kungl. bref utgifven jordartskarta, i skrifvelse den 13 maj samma år (n:r 65) anmärkt, att det för Riksdagen framlagda kartbladet dels i det af 1895 års riksdag anmärkta afseendet icke företedde någon väsentlig olikhet med det då företedda proftrycket, dels ej syntes för jordbruket medföra det gagn, som med det geologiska kartverket varit afsedt, och att därför kunde ifrågasättas, huruvida utgifvandet från trycket af sådana kartor borde fortsättas, återupptogs på Kungl. Maj:ts befallning frågan om ändamålsenligaste

sättet att kartografiskt åskådliggöra de geologiska rekognosceringarnas resultat. De i ärendet afgifna utlåtandena hade till följd, att Kungl. Maj:t, med ändring i viss mån af då gällande bestämmelser, den 23 november 1900 förordnade,

att utgifningen af jordartskartor på de topografiska terrängkartorna såsom underlag skulle upphöra;

att kombinerade jord- och bergartskartor i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den före utfärdandet af kungl. brefvet den 9 december 1896 tillämpade typen skulle utgifvas öfver de delar af södra och mellersta Sverige, öfver hvilka sådana kartor ännu icke blifvit utgifna;

att skalan för dessa kartor skulle, allt efter de olika landsdelarnas beskaffenhet, blifva antingen 1 : 100,000 eller 1 : 50,000 i enlighet med de bestämmelser, som Kungl. Maj:t ville framdeles meddela på af chefen för Sveriges geologiska undersökning i samband med afgifvande af förslag till årsplaner för institutionens arbeten gjorda framställningar; samt

att jämte berörda kombinerade jord- och bergartskartor särskilda bergartskartor skulle utgifvas i öfverensstämmelse med därom förut gällande föreskrifter.

Jämlikt den för Sveriges geologiska undersökning gällande instruktionen förordnas chefen af Kungl. Maj:t, hvaremot geologer, aktuarie och amanuens förordnas af chefen för jordbruksdepartementet, sedan institutionens chef i ärendet afgifvit förslag. Biträdande geologer och bibliotekarie förordnas af sistnämnde chef, hvilken ock antager tillfälliga biträden och vaktbetjante. Det är föreskrifvet, att geolog eller biträdande geolog ej må förordnas till bibliotekarie.

För erhållande af anställning såsom geolog eller biträdande geolog fordras att hafva aflagt antingen filosofisk licentiatexamen med väl vitsordade insikter i geologi eller ock examen för inträde i bergsstaten; dock med de undantag härifrån, som kunna betingas af redan ådagalagd framstående fallenhet för och skicklighet i institutionen tillkommande arbeten.

*Personalens
anställande
och
kompetens.*

*Fördelning
af tjänste-
åliggandena.*

Chefen är, enligt instruktionen, Kungl. Maj:t ansvarig för göromålens behöriga gång och för förvaltningen af de penningmedel, som ställas till verkets förfogande.

Honom åligger, bland annat,

att årligen upprätta och till Kungl. Maj:t ingifva förslag till arbetsplan samt till inkomst- och utgiftsstat för det närmast stundande året äfvensom förslag beträffande storleken af det statsanslag, hvilket för det därefter följande året anses böra hos Riksdagen äskas,

att före medlet af april månad hvarje år hafva meddelat personalen fullständig plan för fältarbetena samt att före utgången af oktober månad hafva ordnat personalens vintergöromål,

att såväl på fältet som vid utredandet af de vunna resultaten öfvervaka sina underlydandes arbeten, på det att nödig enhet i dessas utförande må åvägabringas, samt att för arbetenas fördelning inmedla de särskilda föreskrifter, som utöfver hvad instruktionen innehåller kunna finnas erforderliga,

att anställa i samband med institutionens uppgift stående forskning af såväl rent vetenskaplig som öfvervägande praktisk art,

att före april månads utgång hvarje år till Kungl. Maj:t afgifva berättelse öfver verksamheten under det senast förflutna året och till kamrarrätten insända räkenskaperna för samma år, samt

att i mån af behof rekvirera beviljade anslag och tillhandahålla aktuarien de för verkets utgifter nödiga medlen.

I de frågor, som till handläggning och afgörande hos Sveriges geologiska undersökning förekomma, äger chefen ensam beslutanderätt, dock beträffande vissa ärenden efter rådplägning med aktuarien och den enligt tjänstårsberäkningen äldste geologen.

Dessa ärenden äro: infortrade underdåniga utlåtanden, framställningar om erforderliga anslag, förslag till arbetsplan samt till inkomst- och utgiftsstat, förslag till ändringar i institutionens organisation samt frågor om tjänstemäns eller betjäntes försummelse i tjänsten. Öfver handläggningen af dylika ärenden skall föras protokoll och till detta i förekommande fall antecknas den särskilda mening, som må vardas af aktuarien eller äldste geologen uttalad. Är någon af dem hindrad deltaga i råd-

plägning, inträder i hans ställe den enligt tjänstårsberäkning näst äldste bland vid tillfället tjänstgörande geologer.

När chefen åtnjuter semester eller eljest under tid, som ej öfverstiger fjorton dagar, är förhindrad att utöfva sitt ämbete, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, den af geologerna, hvilken det enligt ofvanberörda bestämmelser tillkommer att vara chefens rådgifvare, inträda i utöfningen af chefens ämbete, med vissa angifna inskränkningar.

Geologerna och *biträdande geologerna* hafva att efter chefens föreskrift deltaga i sommar- och vinterarbetena samt handleda och hafva tillsyn öfver därvid anlitate tillfälliga biträden.

Fältarbetena taga sin början omkring medlet af maj och fortgå till slutet af september, därest väderleks- och andra förhållanden så medgifva. Härvid upprättas geologiska kartor och insamlas material till de beskrifningar, som skola åtfölja desamma. Dessutom anställas forskningar för utredande af frågor, som äga rent vetenskaplig eller öfvervägande praktisk betydelse. Under alla fältarbeten och resor, som företagas på institutionens bekostnad, antecknas dagligen de gjorda iakttagelserna. De dagböcker, som sälunda åstadkommas, förvaras såsom arkivhandlingar.

Under den del af året, då undersökningar på fältet ej äga rum, bearbetas det insamlade materialet samt utarbetas kartor och beskrifningar. Alla sådana arbeten tillhöra geologernas ordinarie åligganden och böra i regeln utföras på tjänsterummet, där den ordinarie tiden för all tjänstgöring är från klockan 10 f. m. till 3 e. m. hvarje söckendag.

Aktuarien åligger

att biträda chefen vid expeditionsgöromålen,

att emottaga, vårda och diarieföra inkommande skrivelser,

att kontrahera och i afskrift förvara rekvisitioner af penningar och alla öfriga utgående ämbetsskrivelser,

att föra verkets räkenskaper och med de penningmedel, som chefen till honom utlämnar, bestrida dess utgifter samt lämna chefen redovisning härför en gång i hvarje kvartal och för öfrigt när helst så påfordras,

att ordna och vårda arkivet samt hafva tillsyn öfver kart- och boktrycket,

att omhänderhafva de för arbetena nödiga förråd af utensilier, hålla tillsyn öfver arbetslokaler med inventarier och materiel samt i allmänhet ombesörja verkets ekonomiska angelägenheter, äfvensom

att för öfrigt deltaga i förekommande arbeten i den utsträckning, som chefen med fäst afseende på hans göromål såsom aktuarie pröfvar skäligt föreskrifva.

Till *amanuensens* åligganden hör

att hafva inseende öfver institutionens museilokaler samt vårda, ordna och katalogisera där befintliga samlingar,

att åt tjänstemännen ur samlingarna på begäran tillhandahålla behöfliga föremål,

att på de tider, då museet hålles öppet för allmänheten, tillhandagå besökande med upplysningar,

att öfver museets förvärf genom gåfvor och köp årligen afgifva förteckning till chefen, samt

att för öfrigt, efter chefens föreskrift, deltaga i institutionens arbeten.

I instruktionen finnes stadgadt, att, när aktuarien åtnjuter semester eller har tjänstledighet under tid ej öfverstigande fjorton dagar, sådana hans åligganden, som ej tåla uppskof, skola bestridas af amanuensen jämte dennes egna göromål, och att på enahanda sätt amanuensens åligganden skola under dennes semester eller dylik ledighet bestridas af aktuarien.

Innehafvaren af *bibliotekariebefattningen* åligger enligt instruktionen

att handhafva, vårda och katalogisera bok- och kartsamlingen,

att i föreskrifven ordning besörja distributionen och det internationella utbytet af institutionens publikationer äfvensom föra därmed förknippad brefväxling, samt

att omedelbart efter hvarje distribution öfver densamma meddela aktuarien fullständig förteckning.

*Uppgifter
angående
verksam-
hetens om-
fattning.*

I betänkanden, som kommittén afgifvit rörande vissa andra statsmyndigheter, har i sammanhang med redogörelse angående beskaffenheten af den ämbetsverksamhet, som af vederbörande myndighet utöfvas, ansetts böra lämnas någon utredning rörande omfattningen af nämnda verksamhet.

En dylik utredning erbjuder emellertid, hvad angår Sveriges geologiska undersökning, vissa svårigheter. Ifrågavarande institution är nämligen icke i afseende å uppgifter och arbetsformer att jämföra med de egentliga förvaltande ämbetsverken, beträffande hvilka upplysningar om antalet inkommande och afgjorda mål m. m. kunna erbjuda åtminstone någon ledning vid bedömande af arbetets omfattning. Sveriges geologiska undersöknings uppgift är, har det blifvit sagdt, att vara »ett af rikets offentliga kartverk, vidare en anstalt för vetenskaplig geologisk forskning, men samtidigt också en byrå för verkställande af geologiska utredningar till praktiskt gagn».

Kommittén har likväl funnit angeläget att vid behandlingen af Sveriges geologiska undersökning särskildt få ådagalagdt, huru långt dess arbeten med rekognoscering och kartläggning af vårt land fortskridit. I sådant syfte har, på kommitténs begäran, vid institutionen utarbetats här bifogade karta, hvara utmärkts, på hvilken ståndpunkt nyssnämnda arbeten för närvarande befinna sig.

Vid sidan af dessa och andra praktiska eller vetenskapliga geologiska arbeten, hvilka tagit det hufvudsakliga af personalens tid och arbetskrafter i anspråk, förekomma gifvetvis äfven en del förvaltningsärenden, remisser med infordrande af yttranden och dylikt, samt däraf föranledda expeditionsoch skrifgöromål. Till upplysning i sådant hänseende må här återgifvas följande från institutionen meddelade uppgifter:

	Diarieförda skrivelser.	
	Inkomna.	Utgångna.
I medeltal åren 1858—1862	9	12
» » » 1863—1867	16	24
» » » 1868—1872	35	48
» » » 1873—1877	32	38
» » » 1878—1882	39	35
» » » 1883—1887	42	48
» » » 1888—1892	43	37
» » » 1893—1897	57	48
» » » 1898—1902	43	43
År 1903	37	29
» 1904	49	37
» 1905	40	56
» 1906	50	56
» 1907 (januari—november)	96	81

Det är likväl att märka, att icke alla inkommande eller utgående skrivelser ingå i Sveriges geologiska undersöknings diarium. Till det praktiska gagn, institutionen sökt åstadkomma, hör äfven, att enskilda personer tillåtas vända sig dit med begäran om utlåtande öfver bifogade prof på malmer, stenarter eller jordslag, hvilket utlåtande då lämnas kostnadsfritt. Dylika förfrågningar och svaren därå ingå ej i diariet, utan föras öfver dem särskilda anteckningar. Enligt dessa har antalet sådana förfrågningar under åren 1903—1906 utgjort respektive 24, 26, 27 och 90 samt under månaderna januari—november år 1907 148.

Nuvarande aflöningsförhållanden m. m.

Såsom af den historiska öfversikten framgår, antogs vid 1875 års riksdag en ny aflöningsstat för personalen vid Sveriges geologiska undersökning, enligt hvilken stat aflöningarna bestämdes:

*Aflönings-
och
utgiftstat.*

för chefen till 7,000 kronor;

för tjänsteman vid institutionen till 2,500 kronor med fyra ålders-tillägg, hvar och ett å 500 kronor, efter 5, 10, 15 och 20 år;

för biträdande tjänsteman till belopp från och med 1,000 till och med 2,400 kronor; samt

för vaktmästaren till 750 kronor.

Från och med år 1878 uppfördes å staten 600 kronor till aflöning åt en andre vaktmästare, och vid 1900 års riksdag höjdes begynnelse-aflöningen för tjänsteman vid institutionen från 2,500 till 3,000 kronor, utan förhöjning af slutaflöningen.

Den genom kungl. bref den 7 december 1906 fastställda »aflönings- och utgiftsstaten för Sveriges geologiska undersökning under år 1907» har följande lydelse:

Aflöningen:

Undersökningens chef	kr. 7,000: —	
5 geologer å 4,500	» 22,500: —	
2 » » 3,500	» 7,000: —	
3 » » 3,000	» 9,000: —	
1 aktuarie och kemist	» 4,500: —	
1:ste vaktmästaren	» 750: —	
2:dre »	» 600: —	
Arfvode till amanuensen enligt nåd. brefvet den 5 juni 1874	» 500: —	
Arfvode till bibliotekarien enligt nåd. brefvet den 5 november 1880	» 500: —	
Extra arfvoden till geologerna enligt nåd. brefvet den 11 november 1870, förslagsvis	» 1,500: —	
Ersättning till extra geologer och andra tillfälliga biträden enligt nåd. brefven den 16 april 1870 och den 12 maj 1871, förslagsvis	» 4,600: —	58,450: —

Transport kr. 58,450: —

Fältarbetena:

Rose- och traktamentsersättning till chefen, geologerna och nödigt antal fältbiträden, förslagsvis	kr. 16,500: —	
Inköp af verktyg m. m., förslagsvis	500: —	17,000: —

Byråafdelningen:

Inventarier, ritmateriel, kemikalier m. m., förslagsvis	kr. 2,000: —	
---	--------------	--

Biblioteket och samlingarna:

Inköp och underhåll m. m., förslagsvis	kr. 1,700: —	
--	--------------	--

Kart- och boktrycket:

Tryckning af geologiska kartor, beskrifningar och uppsatser, förslagsvis	kr. 15,000: —	
--	---------------	--

Diverse utgifter:

Värme, lyse, renhållning m. m., förslagsvis	kr. 2,350: —	
	<u>Summa kronor 96,500: —</u>	

I kungl. brefvet den 7 december 1906 medgafs, såsom dessförinnan under flera år ägt rum, att en af geologbefattningarna i lägsta lönegraden fick lämnas obesatt och därigenom uppkommande besparing användas till aflönande af laboratorn. Denne har emellertid under år 1907 blifvit af chefen för jordbruksdepartementet förordnad till geolog, men tjänstgör uteslutande såsom kemist.

Vid 1907 års riksdag höjdes anslaget till Sveriges geologiska undersökning för år 1908 till 106,200 kronor, i syfte, bland annat, att bereda tillfällig löneförbättring åt en hvar af elfva tjänstemän med 900 kronor och åt förste vaktmästaren med 350 kronor.

Arfvoden till tjänstemän utöfver den fasta aflönningen. I ofvanstående aflönings- och utgiftsstat finnas uppförda vissa arfvoden, hvilka tillkomma tjänstemän vid institutionen utöfver den fasta aflönningen.

Arfvoden till amanuens och bibliotekarie. I sådant hänseende möta först arfvodena, hvart och ett å 500 kronor, till amanuensen för vård af samlingarna samt till bibliotekarien. För dessa arfvoden kräfvdes minst två timmars dagligt arbete utöfver den allmänna byråtiden. Såsom å sid. 14 omnämnts, bestrider en geolog amanuensbefattningen, medan aktuarien tillika är bibliotekarie.

Å staten är vidare upptaget ett belopp af 1,500 kronor till extra arfvoden åt geologerna enligt kungl. brefvet den 11 november 1870. Genom nämnda kungl. bref medgafs chefen att för sådana af honom anbefallda vinterarbeten, som han fann icke kunna verkställas å den i arbetsordningen bestämde ordinarie arbetstiden, bevilja lämplig extra ersättning. Sådan har utgått dels för författande af kartbladsbeskrifningar eller andra geologiska uppsatser, dels ock för arbete i öfrigt, som måst förrättas å öfvertid.

*Författar-
arfvoden
och öfver-
tidsersätt-
ning.*

Enligt hvad från verket meddelats, hafva de belopp, som af anslaget i fråga tilldelats särskilda funktionärer, varit af växlande storlek. Det största belopp, som under något af åren 1897—1906 tilldelats någon, har varit 650 kronor, hvilket belopp år 1906 utgick till en geolog.¹ I öfrigt har dylik ersättning icke något af dessa år för en och samma person uppgått till så högt belopp som 500 kronor, men väl i flera fall utgått med belopp under 50 kronor.

I aflönings- och utgiftsstaten för år 1907 finnes uppfördt ett förslagsanslag å 16,500 kronor för rese- och traktamentsersättning till chefen, geologerna och fältbiträden.

*Rese- och
traktaments-
ersättning.*

I detta hänseende torde böra meddelas, att, sedan på gifven anledning inforrats från chefen förslag till ändring i grunderna för beräkning af rese- och traktamentsersättning till geologer under fältarbeten, Kungl. Maj:t den 19 oktober 1906 föreskrifvit,

dels att vid Sveriges geologiska undersökning anställd tjänsteman från och med ingången af år 1907 må, där han under pågående rekognosceringsarbeten ej kan erhålla natthärbärge i närheten af arbetsfältet, utan nödgas företaga resa till nattkvarter och åter till förrättningsstället, för sådan resa njuta ersättning: *om* färden sker med järnväg eller ångbåt, för biljettkostnaden, men ej för transport af effekter; *om* resan sker med skjuts, med skjutslega för en häst jämte åkdonslega enligt för orten gällande taxa, med iakttagande att icke i något fall ersättning må beräknas för större väglängd än den verkligen tillryggalagda; *samt där* resan företages

¹ Af detta belopp utgjorde 550 kronor ersättning för författararbete, som afslutades år 1906 men pågått äfven under de båda närmast föregående åren.

i roddbåt, till häst eller med annat fortskaffningsmedel, enligt därför gällande taxa eller, där sådan taxa ej finnes, såsom för skjuts ofvan är sagdt;

dels ock att dylik tjänsteman skall i sin reseräkning vid hvarje sådan resa angifva, att den ägt rum »till nattkvarter» eller »från nattkvarter».

*Ersättningar
för undersök-
ningar åt
enskilda.*

Utöfver de ersättningar, som utgå af statsmedel, åtnjuta tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning i vissa fall ersättning för utredningar åt enskilda.

I instruktionen är stadgadt, att på begäran af enskilda eller kommuner detaljforskningar må, efter i hvarje särskildt fall erhållet samtycke af chefen för jordbruksdepartementet, utföras genom Sveriges geologiska undersöknings försorg, med villkor att planen för de allmänna arbetena ej därigenom rubbas, att kostnaderna ersättas af dem, som påkallat utredningarna, samt att ersättningarna redovisas i verkets räkenskaper.

Från verket har meddelats, att under tiden från och med år 1895 till och med år 1906 dylika ersättningar af enskilda för detaljutredningar förekommit blott åren 1895, 1897 och 1906. De ersättningsbelopp, som därvid tillfallit särskilda tjänstemän, hafva varit följande:

år 1895: resp. kronor 2,632: 54, 804: 33, 531: 59, 132: 25 och 30;

år 1897: kronor 733: 45 samt

år 1906: resp. kronor 150 och 150.

Anledningen därtill, att under hela perioden 1898—1905 några ersättningar för detaljutredningar åt enskilda eller kommuner ej förekommit, torde, enligt hvad kommittén inhämtat, hafva varit den, att den nuvarande chefens företrädare, med hänsyn till den ostörda gången af institutionens allmänna arbeten, icke var benägen att låta dylika utredningar för enskilda och kommuner verkställas genom institutionens försorg. Den nuvarande chefen, som i slutet af år 1906 tillträdde sin befattning, hyser emellertid i detta hänseende en annan uppfattning än företrädaren; och det har meddelats, att under år 1907 genom institutionens försorg, efter vederbörligt medgifvande från jordbruksdepartementet, utförts en hel del undersökningar för enskild räkning.

Förutom de utredningar åt enskilda, hvilka utförts genom institutionens försorg, hafva sådana i åtskilliga fall före år 1907 verkställts på egen hand af särskilda tjänstemän vid verket. Emellertid har den nuvarande chefen uttalat betänkligheter mot att låta tjänstemännen åtaga sig dylika enskilda uppdrag utan någon kontroll och till förebyggande häraf ifrågasatt särskilda bestämmelser. Härom förmäles i nästföljande afdelning angående till kommittén inkomna handlingar i förevarande regleringsfråga.

Inkomna handlingar rörande Sveriges geologiska undersökning.

*Utlåtande
den 29 maj
1902.*

Genom cirkulär den 25 oktober 1901 anbefalldes Kungl. Maj:t ämbetsverk och myndigheter att hvar för sin förvaltningsgren inkomma med utredning, huruvida, under angifven förutsättning, för tiden efter år 1902 ändringar i vederbörande lönestater kunde anses böra äga rum, hvarvid tillika borde komma under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras.

I anledning däraf afgafs den 29 maj 1902 af dåvarande chefen för Sveriges geologiska undersökning ett utlåtande, som med skrifvelse den 19 november samma år öfverlämnades från jordbruksdepartementet till löne regleringskommittén.

Uti nämnda utlåtande hemställdes, beträffande institutionens chef, att hans aflöning måtte regleras »i likhet med andra nu med densamma likställda chefslöner».

Beträffande öfriga tjänstemän erinrades, att den vid 1875 års riksdag antagna lönestaten ännu i allt väsentligt var gällande och att vid antagandet af denna stat ifrågavarande tjänstemän »både i princip och realitet» likställdes med lektorer vid rikets elementarläroverk i fråga om löneförmåner. Det föreslogs därför i utlåtandet, att samma förbättrade löneförmåner, som kunde blifva tillerkända lektorerna, äfven måtte komma de vid Sveriges geologiska undersökning anställda tjänstemännen till del.

För förste vaktmästaren föreslogs 900 kronor jämte fri bostad och för andre vaktmästaren 750 kronor.

Hvad slutligen beträffar frågan om förenklingar i förvaltningen, ägnade att möjliggöra indragning af tjänster, hänvisades till ett den 17 december 1898 afgifvet omorganisationsförslag.

Sedan kommittén på grund af föreskrift i kungl. bref den 21 december 1906 företagit till behandling frågan om reglering af löneförhållandena m. m. vid Sveriges geologiska undersökning, har verkets chef genom dess representant i kommittén låtit till kommittén öfverlämna dels ett den 24 april 1907 dateradt omorganisationsförslag, dels en ytterligare framställning af den 13 maj samma år, innefattande »mer specificerade uppgifter rörande vissa poster uti undersökningens utgiftsstat», dels slutligen ännu en framställning, dagtecknad den 25 oktober 1907, i fråga om statsgeologers anlåtande för praktiskt geologiska undersökningar på uppdrag af enskilda.

Af innehållet i dessa tre handlingar, hvilka kommittén ansett sig böra intaga såsom bilagor till detta betänkande, torde här få återgifvas följande.

I förslaget af den 24 april 1907 erinras till en början, att Sveriges geologiska undersöknings verksamhet hittills företrädesvis varit af vetenskaplig och kartografisk natur, och att det alldeles öfvervägande flertalet af tjänstemännen ägt sin hufvudsakliga kompetens på den teoretiska geologiens och den geologiska kartläggningens områden.

Numera erfordras emellertid ett vida mer organiseradt och målmedvetet tillvaratagande af de praktiska intressena, för att institutionen skall kunna på ett tillfredsställande och tidsenligt sätt fylla sin uppgift.

Då den nuvarande chefen i slutet af år 1906 tillträdde sin befattning, gafs honom, enligt hvad han vidare omförmäler, af chefen för jordbruksdepartementet ett bestämdt direktiv att bättre än dittills varit fallet tillgodose de praktiska intressena.

Institutionens chef har därför uppgjort en plan att, i den mån ledigheter yppa sig, besätta tre ordinarie platser med representanter för följande praktiska riktningar, nämligen dels malmgeologi, dels stenindustri, dels ock agrikulturgeologi samt torf- och lerindustri. I viss mån är denna

Omorganisationsförslaget den 24 april 1907.

plan redan förverkligad på det sätt, att en malmgeolog nyligen vunnit anställning vid institutionen och en af dess förutvarande tjänstemän, därtill väl kvalificerad, gripit sig an med stenindustriella utredningar.

Chefen har tänkt sig, att de åtta nu befintliga fältgeologplatserna skulle disponeras på följande sätt:

- praktiska sektionen: 1) malmgeolog,
 2) stenindustrigeolog,
 3) agrikulturgeolog (representerande äfven ler- och torfindustri),

kartografisk-teoretiska sektionen:

- 4) urbergsgeolog,
 5) kvartärgeolog,
 6) paleontolog och stratigraf,
 7) torfgeolog,
 8) hydrogeolog (representerande äfven väg- och vattenbyggnadsfrågor).

Den sistnämnda sektionens geologer borde vid sidan af sin specialverksamhet också vara ledare af extra geologers kartläggningsarbeten samt ombesörja revision och publicerande af kartbladen.

Utbrytningen af tre platser för rent praktiska uppgifter samt en mer än hittills genomförd specialisering bland de öfriga skulle emellertid medföra en mycket väsentlig reduktion af den arbetskraft, som för framtiden kunde disponeras för det allmänna geologiska kartarbetet.

Chefen anser sig hafva skäl antaga, att de utredningar i praktiskt syfte, hvilka hittills utförts af Sveriges geologiska undersökning, ungefärligen kunna anses motsvara den arbetsproduktion, som utvunnits af en geologbefattning. Inrättandet af två nya sådana, afsedda uteslutande för kartarbete, skulle fördenskull vara till fyllest för att ersätta den inskränkning i härtill disponibel personal, som inrättandet af befattningarna i praktisk geologi oundgängligen medförde.

Om den antydda arbetsfördelningen genomfördes, medgäfvde dock storleken af den hittillsvarande personalbesättningen svårligen någon inknappning vid tiden för den egentliga kartläggningens afslutande, förutsatt att Sverige skulle kunna allt framgent på ett ändamålsenligt sätt till-

varataga de naturtillgångar, hvilkas utforskande förutsatte geologisk sakkunskap, och på ett lika hedrande sätt som hittills deltaga i det internationella samarbetet på den vetenskapliga geologiens fält. Då behovet af denna stab alltså måste betraktas såsom permanent, finnes enligt chefens åsikt intet rimligt skäl, hvarför icke Sveriges geologiska undersökning skulle vara berättigad att öfverflyttas på ordinarie stat. De för kartläggningens påskyndande ifrågasatta två nya geologtjänsterna hade däremot fyllt sin uppgift, då af Kungl. Maj:st föreskrifna geologiska kartor hunnit upprättas. De borde därför utan olägenhet kunna uppföras på extra stat.

En följd af den föreslagna nya organisationen skulle blifva ett i hög grad ökad arbete för chefen. På grund af den vidgade verksamheten på den ekonomiska geologiens område blefve det för honom nödvändigt att träda i förbindelse med de rent praktiska institutioner, som företräda grufhandteringens och torfindustriens m. fl. näringars intressen. Han måste göra sig förtrogen med och med oafslätlig uppmärksamhet följa utvecklingen af talrika olikartade tekniska och ekonomiska frågor, om han skulle kunna på ett fullt effektivt sätt inrikta Sveriges geologiska undersöknings praktiska verksamhet till gagn för landets näringslif.

Chefen anser sig därför nödsakad hemställa, att lämpliga åtgärder måtte vidtagas för att på andra händer öfverflytta en del af det med chefsbefattningen förbundna detaljarbetet, så att chefen sättes i stånd att mera ostördt ägna sig åt sitt ämbetes hufvuduppgifter. Detta mål synes honom bäst vinnas genom att införa en anordning, hvilken redan länge med fördel praktiserats vid flera af utlandets geologiska statsanstalter, den nämligen att åt ett par af geologerna lämnas uppdrag att fungera såsom sektionschefer, eller chefgeologer, för att använda en från utlandet hämtad benämning.

Bland den kartografisk-teoretiska sektionens geologer skulle sålunda den genom kunskaper och erfarenhet inom verket bäst kvalificerade förordnas att såsom denna sektions chefgeolog, enligt anvisning af chefen för institutionen, i detalj öfvervaka och leda inom sektionen pågående arbeten. Likaledes borde bland den praktiska sektionens geologer en förordnas till chefgeolog för att leda denna sektions arbeten, särskildt med

³⁰⁴⁸ or. Löne regleringskommitténs bet. XI.

afseende på vissa uppgifter, för hvilkas behandling ett intimt samarbete kunde motses blifva af nöden.

Utom af chef samt i fältet arbetande geologer utgöres, enligt hvad uti ifrågavarande förslag vidare erinras, Sveriges geologiska undersöknings tjänstemannapersonal af en aktuarie, en museiamanuens och en laborator, hvilken sistnämnde hos chefen för jordbruksdepartementet föreslagits att erhålla förordnande såsom geolog med tjänstgöringsskyldighet uteslutande såsom kemist. Äfven dessa tre funktionärers verksamhet anser chefen vara af permanent natur, enär ingen af dem kan undvaras, så länge institutionen äger bestånd. De borde därför med samma skäl som förutnämnda tjänstemän vara uppförda på ordinarie stat.

Beträffande aktuariens åligganden hade erfarenheten ådagalagt, att de befinna sig i oafbruten tillväxt.

Genom kungl. bref den 7 december 1861 bestämdes, att en särskild amanuens skulle antagas, hvilken dessutom skulle utföra arbeten på det kemiska laboratoriet. På grund af ändrade personförhållanden anförtroddes sedermera genom kungl. bref den 15 december 1871 ifrågavarande befattning åt en bland geologerna. Den betydande tillväxt, samlingarna årligen erhålla, ökar amanuensgöromålen i stark progression, och under de senare åren hade det därför ej varit möjligt för befattningens nuvarande innehafvare att trots öfvertidsarbete, för hvilket med stöd af kungl. bref den 5 juni 1874 utgått ett årligt arvode af 500 kronor, utöfva någon verksamhet såsom fältgeolog. För den ostörda fortgången af geologernas vinterarbeten anser chefen det vara af allra största vikt, icke blott att redan förefintliga samlingar äro öfversiktligt ordnade och lätt tillgängliga, utan äfven att utrymme på lämpligt sätt beredes för nytillkommande profstuffer. Om alla dessa göromål ej skötas såsom sig bör, uppstå lätt menliga rubbningar i geologernas arbeten, och därför måste ifrågavarande tjänsteman i främsta rummet sköta museigöromålen, hvilka allt mera blifvit af den beskaffenhet, att de snarast kunna likställas med en intendenttjänst.

I samband med institutionens öfriga arbeten förekomma ständigt kemiska analyser af berg- och jordarter, malmer m. m. Kemiskt biträde är därför ständigt af nöden, och sådant hade äfven hittills alltid varit att tillgå. Dessa göromål hade under årens lopp oafbrutet ökats, och

så måste i ännu högre grad blifva fallet, om en särskild praktiskt geologisk sektion tillkomme. Det lede därför ej minsta tvifvel, att en tjänsteman, hvars enda åliggande vore att utföra kemiska undersökningar, allt framgent skulle få full sysselsättning.

Beträffande lönevillkoren för institutionens chef, chefgeologer och öfriga tjänstemän vill den nuvarande chefen ej i detalj yttra sig, men dock beträffande de nya chefgeologbefattningarna förslagsvis framställa den möjligheten, att aflöningen skulle utgå med geologlönen i högsta lönegraden utan alla framtida ålderstillägg.

Framställningen af den 13 maj 1907 utgör ett tillägg till organisationsplanen och är afsedd att närmare belysa densamma.

Framställningen den 13 maj 1907.

Uti framställningen i fråga meddelas till en början att, därest utöfver de fem geologer, som vore afsedda att sysselsättas hufvudsakligen med de allmänna kartläggningsarbetena, ytterligare två anställas, kostnaderna för det fältarbete, som borde medhinnas af de båda sistnämnda med biträde af endast för sommarmånaderna anställda extra geologer, skulle uppgå till åtminstone 5,000 kronor årligen, med hvilket belopp den för år 1908 å detta konto uppförda utgiften skulle höjas.

Berörda ökning af personalen komme dessutom att medföra en kostnadsstegring för bok- och karttrycket, hvilken chefen anser kunna uppskattas till omkring 2,500 kronor årligen.

Under erinran att, såsom organisationsplanen utvisar, åt den praktiska geologien bör inrymmas vida större plats vid Sveriges geologiska undersökning, än hvad hittills varit fallet, och att därför redan med institutionen införlifvats en ung fackman på malmgeologiens område, har chefen vidare anført, att successivt äfven stenindustri och agrikulturgeologi (inberäknadt torf- och lerindustri) där skulle vinna fast anställda representanter. Därmed anser han emellertid icke allt hafva blifvit gjordt, som erfordras för att tillgodose den praktiska geologiens intressen. För att klargöra de ytterligare krafven har han i sin ifrågavarande framställning ansett sig böra omnämna några bland de viktigaste uppgifterna, som närmast föreligga på detta område.

I sådant hänseende har först påpekats önskvärdheten af en undersökning rörande den verkliga järnmalmstillgången inom mellersta Sverige. Utredningen däraf är emellertid en omfattande uppgift, som kommer att kräfvä alltför lång tid, om den skall slutföras af den fast anställda malmgeologen ensam, och det syntes därför önskligt, att Sveriges geologiska undersökning för den tid, denna utredning påginge, kunde med sig förena en eller ett par sakkunniga arbetsbiträden.

I samband med denna »inventering» af järnmalmstillgångarna stå ett antal malmtkniska specialfrågor, däribland problemet om tillgodogörande af vissa titanhaltiga järnmalm. En plan till undersökningar rörande malmförekomster af ifrågavarande slag har framlagts af föreståndaren för tekniska högskolans fackskola för bergsvetenskap professoren W. Petersson; dessa undersökningar borde utföras genom samarbete mellan Sveriges geologiska undersökning och professor Petersson, men för detta ändamål behöfver verket förfoga öfver ett rikligare anslag än nu är fallet.

En inom Sveriges geologiska undersöknings verksamhetsområde fallande uppgift af stor nationalekonomisk betydelse är utredandet af möjligheterna för ett mera utsträckt tillgodogörande af landets tillgångar på fossilt bränsle. De förekomster, som därvid kunna komma i fråga, äro Skånes stenkolsbäddar, de bituminösa skifferna samt torfmossarna.

Beträffande stenkolstillgången i Skåne anser chefen sannolikt, dels att inom de nu under bearbetning varande kolfälten tillgången är större än som antagits, dels att stenkolsflötser förekomma jämväl inom andra delar af Skåne. Djupborrningar för utredande af den senare frågan hade ifrågasatts, bland annat genom motioner i Riksdagen, ehuru detta dyrbara förslag borde tills vidare uppskjutas i afvaktan på vissa rätt omfattande preliminära utredningar, som af Sveriges geologiska undersökning planerats men på grund af bristande tillgångar ännu ej kunnat igångsättas.

I afseende å de bituminösa skifferna, som utgöra vårt lands största tillgång på mineraliskt bränsle, motsvarande flera milliarder ton stenkol, pågår redan en utredning genom samarbete mellan Sveriges

geologiska undersökning och utomstående fackmän, men extra arbetskraft är af nöden för en någorlunda snabb behandling af denna omfattande uppgift.

Äfven på torffrågans, särskildt torfbränsleproblemets, område har Sveriges geologiska undersökning ett vidsträckt verksamhetsfält i samarbete med vissa andra statsinstitutioner och enskilda fackmän på det rent tekniska området.

Ännu en grupp af nationalekonomiskt betydelsefulla frågor beröres i detta sammanhang uti ifrågavarande framställning, nämligen möjligheterna för ökad inhemsk produktion af mineralgödningsämnen. Särskildt frågan om framställande af kaligödningsämnen ur svenska bergarter anses böra med all möjlig kraft omhändertagas af Sveriges geologiska undersökning.

För att denna institution skall kunna med önskelig skyndsamhet bedrifva nu antydda och åtskilliga andra maktpåliggande praktiska utredningar anses ej den i organisationsförslaget angifna fast anställda personalen och de hittills ifrågasatta anslagen vara till fyllest. Det synes chefen därför synnerligen önskvärdt, att tills vidare ett belopp af 10,000 kronor årligen tilldelas institutionen för påskyndande af synnerligen betydelsefulla praktiskt geologiska utredningar. Detta anslag skulle brukas i första rummet till arfvoden åt utomstående fackmän, som åtaga sig speciella uppdrag för Sveriges geologiska undersökning, samt för aflönande af tillfälliga arbetsbiträden. Däremot borde af anslaget ej få utgå medel till täckande af kostnaderna för ordinarie geologs fältarbeten, utom i det särskilda fall då vid arbeten i våra nordligare obygdar extra omkostnader finge beräknas för fältarbetet. Kostnaden för publicerande af mer omfattande praktiska utredningars resultat borde emellertid få i mån af behof utgå af detta anslag.

I framställningen af den 25 oktober 1907 meddelar chefen, att därmed ett förändradt sakläge inträdt i afseende å en viktig detaljfråga, nämligen rörande möjligheterna för institutionen att tillhandagå enskilda, på dessas egen bekostnad, med praktiskt geologiska undersökningar, samt att han enligt bemyndigande af chefen för jordbruksdepartementet den 4

Framställningen af den 25 oktober 1907.

maj 1907 delgifvit institutionens personal följande provisoriska bestämmelser:

»Det är önskvärdt, att tjänstemän vid Sveriges geologiska undersökning ej utan undersökningens förmedling utför praktiskt geologiska undersökningar på enskildt uppdrag.

Däremot kunna på till undersökningen ställd ansökan af enskilda personer undersökningens tjänstemän af chefen vidtalas att enligt frivilligt åtagande utföra dylika uppdrag, som af tjänstemännen på fritid verkställas. Den ersättning, som förrättningsmännen af rekvirenterna uppbära, redovisas i undersökningens räkenskaper.

Ehuru på fritid verkställda, blifva dessa undersökningar sålunda utförda under ämbetsansvar, och afskrifter af de utlåtanden, hvori undersökningarna resultera, skola förvaras på Sveriges geologiska undersökning i en särskild, från arkivet skild depå, som ej är för allmänt bruk tillgänglig».

De sålunda träffade anordningarna hafva, enligt hvad chefen tillkännagifver, visat sig i alla afseenden effektiva och ändamålsenliga. Men om allt framgent så skall kunna ske, kommer företrädesvis att bero därpå, att nödig tid under i öfrigt oförändrade villkor beredes tjänstemännen till utförande af detta slags arbeten, hvilka på sista tiden påkallats i vida större omfattning, än chefen till en början föreställt sig.

Enligt chefens uppfattning medgifver § 14 af den för Sveriges geologiska undersökning gällande instruktion dess tjänstemän rätt att årligen, förutom sex veckors semester, åtnjuta, efter chefens bepröfvande, sammanlagdt intill fyra veckors tjänstledighet. Då semestertiden är afsedd till hvila och rekreation samt följaktligen endast undantagsvis kan i afsevärd mån tagas i anspråk för utförande af de arbeten, hvarom här är fråga, har chefen använt sig af åberopade bestämmelse i instruktionen om ledighet utöfver semestertiden, då han vidtalat än den ene, än den andre af geologerna att verkställa förrättningar, påkallade af enskilda.

Chefen håller före, att på vederbörligt håll tilläfventyrs kan förefinnas en obenägenhet att för antydt ändamål medgifva geolog rätt till ledighet utöfver semestertiden, och att en dylik obenägenhet säkerligen har sin förklaring i det nära till hands liggande antagandet, att den tid,

som användes för privatpraktik, går förlorad för de allmänna intressen, som Sveriges geologiska undersökning har att företräda. Han anser emellertid, särskildt med stöd af de senaste månadernas erfarenhet, det vara lätt att fullständigt vederlägga en sådan farhåga.

Det geologiska kartverket, institutionens viktigaste löpande arbete, måste relativt hastigt drivas fram öfver stora vidder, hvarvid ej kunna medhinnas detaljutredningar, som i flera fall, särskildt för närmare belysande af tekniska frågor, vore högligen önskvärda. Sådana specialundersökningar äro dessutom i regel ganska dyrbara, hvarför Sveriges geologiska undersökning med sina begränsade tillgångar endast undantagsvis kunnat inlåta sig därpå. De för enskildas räkning åstadkomna specialutredningarna blifva fördenskull ett värdefullt komplement till de på allmän bekostnad verkställda rekognosceringarna.

Efter hvad chefen vidare erinrar, plägar institutionens fasta personal anlitas endast för undersökningarnas planläggande samt för sammanfattandet af deras resultat. Det tidsödande detaljarbetet anförtros däremot åt yngre ingenjörer eller geologie studerande, hvilka på detta sätt komma att tjänstgöra som oafönade assistenter åt Sveriges geologiska undersökning.

Enligt chefens mening bör emellertid den för förrättningar, på rekvision af enskilda, disponibla tiden för ordinarie tjänsteman vid institutionen genom ett stadgande normeras, förslagsvis till sammanlagdt sex veckor för år.

Förslaget afser icke att utöfver semestern bereda ytterligare fritid att af vederbörande tjänstemän användas efter godtfinnande, utan den föreslagna ledigheten skulle vara uteslutande afsedd att, efter chefens anvisning, användas för utförande af praktiskt geologiska undersökningar för enskilda rekvirenters räkning. Det skulle möjligen kunna anmärkas, säger chefen, att dylika förrättningar borde af geologerna utföras på tjänstetid mot samma ersättning som för vanliga fältarbeten. Häremot erinrar han emellertid, att de af honom för vederbörande tjänstemän begärda löneförmånerna äro alltför begränsade för att kunna få vid den tilltänkta praktiska sektionen behålla verkligt dugande män, om ej tillfälle erbjudes till extra förtjänst genom privatförrättningar.

Chefen framställer slutligen följande förslag till bestämmelser i ämnet:

»Tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning äger ej rätt att utan undersökningens förmedling åtaga sig praktiskt geologiska undersökningar på enskildt uppdrag.

Utöfver semestertiden må sådan tjänsteman åtnjuta ledighet intill sammanlagdt sex veckor årligen för att enligt chefens för undersökningen anvisning utföra praktiskt geologiska utredningar åt enskilda. För dessa arbeten uppbär förrättningsmannen den ersättning, som han med rekvi-
renten kan öfverenskomma, men ersättningssumman skall i hvarje särskildt fall redovisas i undersökningens räkenskaper.

Ehuru på fritid verkställda, göras dessa undersökningar under chefens kontroll, och afskrifter af de utlåtanden, kartor m. m., hvori undersökningarna resultera, skola förvaras i en särskild, från Sveriges geologiska undersöknings arkiv skild depå, som ej är för allmänheten tillgänglig».

Kommitténs förslag.

Af hvad i den historiska öfversikten blifvit omnämndt rörande tillkomsten af Sveriges geologiska undersökning lärers nogsamt framgå, att man vid den tidpunkten tänkte sig dess verksamhet såsom af mera temporär och öfvergående beskaffenhet. *Uppförande af Sveriges geologiska undersökning på ordinarie stat.*

I yttrande, afgifvet till Kungl. Maj:t af landtbruks- och vetenskapsakademierna, antyddes, att genom de ifrågasatta åtgärderna en allmän geologisk karta öfver riket skulle på statsverkets bekostnad erhållas inom en jämförelsevis kort tid, till ledning och begagnande vid andra, mera detaljerade undersökningar för särskilda landskap eller län att företagas på dessas egen bekostnad. Vetenskapsakademien uttalade ock den förmodan, att hela landets geologiska undersökning, enligt den uppgjorda planen, skulle kunna medhinnas under loppet af 19 år, om ej förr, och att, då därefter troligen 3 år erfordrades för berättelsens redigerande jämte den sista handläggningen och arbetenas tryckning, den allmänna geologiska kartan öfver hela riket, jämte tillhörande beskrifning, följaktligen kunde vara utgifven efter 22 års förlopp.

Sedan Kungl. Maj:t vid 1856—1858 årens riksdag framlagt proposition om anslag för geologiska undersökningar samt utgifvande af därpå grundade geognostiska kartor, och Rikets Ständer, enligt skrifvelse den 3 februari 1858, för den då ingångna statsregleringsperioden anvisat till Kungl. Maj:ts disposition visst belopp att användas för det i propositionen omförmälda ändamålet, förordnade Kungl. Maj:t den 23 februari 1858 chef för de beslutade undersökningarna. Och genom skrifvelse den 27 april 1858 meddelades denne, att Kungl. Maj:t funnit godt såsom allmän regel i afseende å sagda undersökningar fastställa, att de borde företagas efter en gemensam plan, som hade till hufvudsakligt syfte att uppdaga och genom fullständiga kartor och beskrifningar meddela kännedom om

landets allmänna geognostiska beskaffenhet, och att sålunda förbereda och underlätta de mera detaljerade forskningar, hvilka, såsom lädande till speciellt gagn för skilda trakter af landet, borde tillhöra vederbörande kommuner eller enskilda att hvar i sin ort föranstalta och bekosta.

Vid 1862—1863 årens riksdag begärde Kungl. Maj:t, att anslaget till de geologiska undersökningarna och därpå grundade kartor skulle få ingå bland de medel, som å vederbörande hufvudtitel i riksstaten uppfördes till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar». Men uti skrifvelse i november 1863 förklarade Rikets Ständer, att de väl, efter tagen kännedom om de värderika resultatena af dåmera medhunnna geologiska undersökningar, högt uppskattade dylika undersökningars vikt och betydelse, men att de likväl ansågo anslag därför ännu icke böra uppföras på ordinarie stat samt fördenskull för nästa statsregleringsperiod beviljat det äskade anslaget att utgå från riksgäldskontoret.

Kungl. Maj:t framlade vid 1888 års riksmöte förslag om pensionsrätt för chefen för Sveriges geologiska undersökning och de vid undersökningen anställda geologerna.

Vid föredragning af detta ärende inför Kungl. Maj:t den 22 december 1887 uttalades af vederbörande departementschef, att, ehuru de för undersökningen nödiga anslagen plägade anvisas på extra stat, undersökningen dock icke kunde anses vara af tillfällig natur. »Äfven efter det Sveriges första geologiska kartläggning blifvit fullbordad — hvartill ännu torde åtgå många år — lär nämligen en sådan geologisk institution som undersökningen allt framgent vara för landet oundgängligen behöflig med hänsyn till jordbrukets och flera andra näringars utveckling», yttrade departementschefen.

Riksdagen ansåg sig emellertid ej böra bifalla Kungl. Maj:ts framställning om pensionsrätt för personalen vid Sveriges geologiska undersökning samt anförde i sådant hänseende i skrifvelse den 11 maj 1888 (n:r 65), bland annat, att nämnda personals fortfarande verksamhet i statens tjänst var beroende af årligt beviljande af det till dess aflöning anvisade extra anslag, samt att den omständigheten att detta anslag från början uppförts å extra stat syntes utvisa, att anslagsbehovet ansetts vara af mera tillfällig beskaffenhet.

Sedermera hafva emellertid tid efter annan, på särskilda framställningar af Kungl. Maj:t, af Riksdagen beviljats pensioner å allmänna indragningsstaten för tjänstemän vid ifrågavarande institution, nämligen:

vid 1897 års riksdag för chefen, extra ordinarie professorn O. M. Torell 5,000 kronor;

vid 1901 års riksdag för aktuarien M. J. Stolpe 3,600 kronor, samt

vid 1906 års riksdag för dåvarande chefen, professorn A. E. Törnebohm 5,000 kronor.

I den historiska öfversikten är omnämndt, att vid 1907 års riksdag anslaget till Sveriges geologiska undersökning för år 1908 höjdes i syfte, bland annat, att bereda tillfällig löneförbättring åt den större delen af personalen.

Då frågan därom den 12 januari 1907 behandlades inför Kungl. Maj:t i statsrådet, erinrade chefen för jordbruksdepartementet, att det utlåtande, som den 29 maj 1902 af institutionens dåvarande chef afgifvits i anledning af kungl. cirkuläret den 25 oktober 1901, var öfverlämnadt till löne regleringskommittén och inom den närmaste tiden skulle komma under behandling inom kommittén i sammanhang med frågan om reglering i allmänhet af lönerna för tjänstemännen i de under jordbruksdepartementet lydande verken.

Därvid antyde departementschefen jämväl, att ett definitivt ordnande af löneförhållandena vid Sveriges geologiska undersökning syntes honom på det närmaste sammanhänga med frågan om vederbörande funktionärens pensionsrätt, men att denna fråga i sin ordning icke torde kunna lösas utan en ingående ompröfning af organisationen af ämbetsverket i dess helhet, och att därvid äfven syntes böra tagas i öfvervägande, huruvida icke förhållandena äro sådana, att en större eller mindre del af verkets personal numera bör öfverföras till ordinarie stat.

Då man, vid det första planerandet af geologiska undersökningar i vårt land på statens bekostnad, synes hafva afsett blott att åstadkomma en allmän öfversikt af landets geologiska förhållanden, låter sig väl förklaras, att man ansåg den förelagda uppgiften kunna lösas inom

viss, jämförelsevis kortare tid och i enlighet därmed beviljade för ändamålet nödiga medel endast på extra stat. I mån af undersökningsarbetenas fortgång hafva emellertid framstegen inom den geologiska vetenskapen och erfarenheterna från andra länder föranlett ett utvidgande och fördjupande af undersökningarna, hvilket, så att säga, korsat de tidigare beräkningarna. Ehuru tvifvelsutän från institutionens sida nedlagts ett samvetsgrant och ihärdigt arbete på fullföljandet af rekognosceringarna, hafva dessa, såsom synes af den i detta betänkande intagna kartan, ej hunnit längre, än att, fränsedt öfversiktskartan i skalan 1 : 1,500,000, en dryg tredjedel af riket ännu alls icke blifvit föremål för kartografisk behandling från Sveriges geologiska undersöknings sida. Och hvad landet i öfrigt angår, hafva ungefär 40 % af de områden, öfver hvilka, enligt hittills fattade beslut, kartblad redan äro utgifna eller skola utgifvas, varit föremål allenast för rekognosceringar af den summariska art, att dessa blott medgifvit upprättandet af berggrundskartor i så liten skala som 1 : 500,000. Således hafva sistberörda trakter ännu icke hunnit underkastas de detaljerade undersökningar, som måste föregå kartbladens utgifvande. Såsom framgår af framställningen den 24 april 1907 från institutionens nuvarande chef, torde de rekognoscerings- och kartarbeten, rörande hvilka beslut redan fattats, komma att kräva en tid af omkring 100 år, åtminstone med beräkning af samma arbetsstyrka för ändamålet som hittills.

Men ej ens den sålunda uppdragna tidsgränsen lär kunna vidhållas. På detta liksom på andra arbetsområden medföra tiden och utvecklingen ändrade förhållanden, ökade eller ändrade kraf. Det har redan visat sig, att en del tidigare verkställda rekognosceringsarbeten med därå grundade kartor äro att anse såsom föråldrade och i behof af revision. Gifvetvis lär sådant efter hand visa sig gälla äfven i fråga om andra delar af arbetena.

Redan fullföljandet af de arbeten, som hittills varit Sveriges geologiska undersöknings hufvuduppgift, kartarbetena, betingar sålunda institutionens fortvaro under en tid, vida längre än den, hvarmed man i allmänhet torde hafva att räkna i regleringsfrågor. Men härtill kommer ytterligare den uppgift, hvilken väl torde från början hafva varit afsedd att, jämsides med kartarbetena, beaktas i vida större utsträckning och på ett mera planmässigt sätt än hittills skett, nämligen att åstadkomma utredningar i sådana

ämnen, som för det praktiska lifvet äga mera omedelbart intresse. Härutinnan föreligger för institutionen en uppgift af stadigvarande art och, efter allt att döma, af växande vikt och omfattning.

Med hänsyn till det sålunda anförda anser kommittén sig böra förorda,

*att Sveriges geologiska undersökning må uppföras
på ordinarie stat.*

Då kommittén härefter går att yttra sig om, hvilka ordinarie *Organisation.* arbetskrafter böra tillmätas verket och huru de böra lämpligen organiseras, må till en början erinras, att, om än i verkets stat finnas uppförda, förutom chefen, en aktuarie och tio geologer, denna rubricering dock icke längre motsvarar de faktiska förhållandena. En af geologbefattningarna beklädes nämligen numera af verkets kemist; och, enligt hvad från verket meddelats, har den fältgeolog, hvilken tillika bestrider amanuensgöromålen, under en lång följd af år varit helt upptagen af samlingarnas vård, så att någon tjänstgöring för honom såsom fältgeolog ej kunnat ifrågakomma. Faktiskt äro således geologerna för närvarande blott åtta.

Till denna utveckling af förhållandena anknyter sig det organisationsförslag, som af chefen framlagts. Enligt detta förslag skulle aktuarien, museivårdaren och kemisten bibehållas för sina särskilda uppgifter. Geologerna skulle fördelas på två sektioner, en praktisk och en kartografisk-teoretisk. Den förra sektionen skulle erhålla tre ordinarie geologer; den senare fem samt därjämte — på det ej kartarbetena måtte lida af minskningen i därför disponibel arbetskraft — två geologer på extra stat. På hvarje sektion skulle en af de ordinarie geologerna såsom chefgeolog öfvervaka och leda sektionens arbeten.

Det af verkets chef sålunda framlagda förslaget finner sig kommittén kunna i de flesta delar biträda.

Det synes högeligen önskvärdt, att, i enlighet med den af chefen häfdade uppfattning, verkets krafter må, jämsides med kartarbetena, mera än hittills varit fallet inriktas på praktiska uppgifter till näringslifvets tjänst. Den anordning, chefen för sådant ändamål föreslagit, med uppdelning af geologerna å två sektioner, en praktisk och en kartografisk-teoretisk, torde vara väl lämpad för sitt syfte.

Säkerligen är det äfven ur arbetenas synpunkt gagneligt att, på sätt i det af chefen framlagda förslaget afses, söka för tjänstgöring vid institutionen erhålla speciellt sakkunniga inom de mera viktiga ämnesgrupper, hvilka falla inom den ena eller andra sektionens område. Det torde dock ej vara lämpligt att i lönestat och instruktion sålunda på förhand skarpt begränsa de särskilda befattningarnas verksamhetsområden. Härutinnan synes nämligen tid efter annan kunna erfordras jämkningar på grund af ändrade personliga eller andra förhållanden. Lämpligen torde därför böra åt Kungl. Maj:t öfverlämnas att tid efter annan, på förslag af institutionens chef, meddela erforderliga bestämmelser rörande de specialuppgifter, som må anses böra tillhöra den ena eller andra befattningen.

Äfven om kommittén således saknar anledning att inlåta sig närmare på denna fråga, synas emellertid goda skäl tala för, att åt den praktiska sektionen, med dess omfattande och föga bearbetade arbetsfält, må, såsom föreslagits, tillmätas tre ordinarie geologer. Då likväl den möjlighet ej torde få anses utesluten, att af dessa geologer en eller annan icke under alla förhållanden varder fullt sysselsatt af den anvisade specialuppgiften eller att arbetet därå finnes utan olägenhet kunna tillfälligt inskränkas till förmån för andra, mera brådskande arbeten, lär det böra föreskrifvas, att geolog å den praktiska sektionen skall, i den mån verkets chef finner förhållandena medgifva eller påkalla sådant, vara skyldig biträda äfven vid andra fält- eller vinterarbeten än de honom såsom specialuppgift anvisade, vare sig dessa andra arbeten tillhöra den praktiska eller den kartografisk-teoretiska sektionen.

För denna sistnämnda sektion föreslås af chefen fem ordinarie geologer; och kommittén finner icke något därvid att erinra.

Därest emellertid, på sätt det blifvit ifrågasatt, jämväl för en hvar af geologerna å denna sektion skulle såsom specialuppgift anvisas en viss ämnesgrupp, lär dock tillika böra stadgas skyldighet för dessa geologer att i mån af behof, efter chefens anvisning, biträda äfven vid andra institutionen tillhörande arbeten.

Såsom chefen framhållit, innebär hans förslag en reduktion af den personal, som för närvarande är att påräkna för kartarbetena. Till mot-

vägrande häraf har han föreslagit inrättande på extra stat af två geolog-befattningar, afsedda uteslutande för kartarbetena.

Därmed borde dock kunna anstå intill dess någon tids erfarenhet vunnits om verkningarna af den nya ordningen. Förutom att det ju är möjligt, att åtminstone tidvis något biträde vid den kartografisk-teoretiska sektionens arbeten må kunna erhållas från den praktiska sektionen, gäller det äfven att tillse, hvilken ökning i arbetsprodukt som kan vinnas genom den utsträckning af den dagliga arbetstiden vid byråarbetena, hvarom kommittén i det följande gör hemställan. Åtminstone intill dess tillräcklig erfarenhet i dessa hänseenden vunnits, synes, därest kartarbetena ej medhinnas af de ordinarie arbetskrafterna, böra litas till biträden af mera tillfällig art.

I instruktionen för Sveriges geologiska undersökning upptagas bland tjänstemännen äfven »biträdande geologer» till det i stat bestämda antal. De senare hafva samma åligganden som de egentliga geologerna men åtnjuta, jämlikt 1875 års riksdags beslut, lägre aflöningsförmåner än dessa; deras anställning utgör i själfva verket en prøfvotid till utrönande, huruvida de lämpa sig för stadigvarande geologtjänstgöring. Och genom kungl. brefvet den 9 januari 1875 bemyndigades institutionens chef att hos vederbörande departementschef till förordnande såsom geolog anmäla biträdande geolog, när denne hunnit göra sig fullt förtrogen med de vid institutionen förefallande göromålen.

Ehuru i den för år 1907 fastställda aflönings- och utgiftsstaten ej finnes upptagen någon biträdande geolog, har dock, enligt meddelad upplysning, i början af år 1907 en vakans blifvit på det sätt fylld, att institutionens chef antagit ett sådant biträde under förhoppning att inom kort kunna hos departementschefen hemställa om den sålunda antagnes förordnande till geolog. Det af institutionens chef framlagda organisationsförslaget förutsätter emellertid, att biträdande geologer ej vidare skola förekomma. Vid denna chefs ställning till föreliggande fråga har ej heller kommittén något att erinra.

Af verkets chef har framhållits, att den nya ordningen komme att för chefen medföra ett i hög grad ökad arbete, och han har fördensskull hemställt, att en geolog å hvardera af de föreslagna sektionerna måtte för-

ordnas att såsom sektionschef eller »chefgeolog», enligt anvisning af verkets chef, i detalj öfvervaka och leda sektionens arbeten. Detta förslag har kommittén funnit sig icke kunna biträda. I fråga om en personal, icke större än den det här gäller, torde den behöfliga uppsikten och kontrollen kunna och böra utföras direkt af verkets chef. Att emellan honom och den underlydande personalen insätta två souschefer skulle, enligt kommitténs mening, medföra en omgång samt en fara för meningsskiljaktigheter och komplikationer, hvarigenom arbetenas ostörda gång kunde äfventyras eller åtminstone försvåras.

Af de byråtjänstemän i egentlig mening, som äro behöfliga för verket, möter först aktuarien. Af den å sid. 21—22 lämnade redogörelsen för dennes åligganden framgår, att han utgör, så att säga, det egentliga förvaltningsorganet vid Sveriges geologiska undersökning. Han är verkets registrator, kassör, arkivarie och materialförvaltare. Den honom såsom verkets ende kanslitjänsteman ålagda skyldigheten att biträda chefen vid expeditionsgöromålen och att kontrasignera alla utgående ämbetsskrifvelser har i själfva verket gjort honom äfven till institutionens sekreterare. Det åligger honom vidare att jämte äldste geologen taga del i rådpläging med chefen rörande vissa viktigare ärenden och, om chefens beslut i dessa skiljer sig från den af nämnda båda tjänstemän eller endera af dem uttalade mening, anteckna denna till protokollet. Aktuarien tillhör jämväl att hafva tillsyn öfver kart- och boktrycket. Denna tillsyn, som ålagts honom i och för tillgodoseende af krafven på enhetlighet och konsekvens i institutionens publikationer, lärer, enligt hvad från verket meddelats, för aktuarien tidvis medföra ett betydande arbete.

I den ställning, aktuarien enligt gällande instruktion intager, finner kommittén icke anledning att föreslå någon förändring. Med hänsyn till verkets uppgifter och arbetssätt är det en obestriddlig fördel och måhända nödvändigt att hafva ett dylikt centralt organ, i hvars händer den dagliga förvaltningens alla trådar löpa samman. Men skall en dylik anordning i längden kunna uppehållas, måste det förutsättas, att icke inom såväl den ena som den andra grenen af aktuariens verksamhet komma att å honom hvilas äfven detaljarbeten eller mindre viktiga bestyr, som böra eller lämpligen kunna besörjas af andra funktionärer under aktuariens inseende och kontroll.

Det är redan omnämndt, att den geolog, hvilken haft uppdrag att tillika vara institutionens amanuens eller vårdare af dess samlingar, under en lång följd af år varit af detta uppdrag så upptagen, att någon verksamhet som fältgeolog ej kunnat af honom medhinnas. Och chefen har kraftigt framhållit vikten af att fortfarande hafva att tillgå en särskild tjänsteman för ordnandet och vården af de alltjämt växande samlingarna. Vid tagen kännedom på stället om förhållandena har jämväl kommittén kommit till den uppfattning, att för samlingarnas behöriga vård och tillhandahållande måste anställas en särskild ordinarie tjänsteman såsom museiföreståndare.

Hvad laboratoriegöromålen hos Sveriges geologiska undersökning angår, hafva dessa nått den omfattning, att det befunnits påkalladt att för nämnda göromål taga i anspråk en af de ordinarie geologbefattningarna. Såsom af chefen framhållits, torde dessa göromål komma att än ytterligare ökas, därest en särskild praktiskt geologisk sektion kommer till stånd. Med hänsyn härtill anser kommittén böra för laboratoriegöromålen vara anställd en särskild ordinarie tjänsteman i egenskap af kemist.

Af de göromål, hvilka besörjas af tjänstemän vid institutionen, återstå att behandla dem vid biblioteket. Enligt hvad från institutionen meddelats, kräva dessa göromål i genomsnitt ett par timmars arbete hvarje söckendag. Att för göromål af ej större omfattning skapa en särskild befattning kan ej ifrågakomma, men å andra sidan lär det icke vara möjligt att utan menligt intrång i andra och viktigare åligganden lägga jämväl dessa göromål på någon af de tre ordinarie byråtjänstemännen, hvilka i följd af deras stadigvarande vistelse i Stockholm äro de enda, som kunna vidmakthålla nödig kontinuitet i biblioteksvården. Vid sådant förhållande synes icke någon annan utväg finnas än att, såsom hittills varit fallet och i öfverensstämmelse med hvad vid 1907 års riksdag medgifvits för veterinärinstitutet, uppföra å stat ett mindre anslag för skötande af biblioteksgöromålen. Mot tillgodonjutande af detta anslag skulle då den af nämnda byråtjänsteman, som är lämplig och villig därtill, kunna öfvertaga biblioteksgöromålen med skyldighet att vidkännas erforderlig utsträckning af den dagliga arbetstid, som gäller för personalen i öfrigt vid tjänstgöring inom

tjänstelokalen i Stockholm. Rörande beloppet af ifrågavarande anslag framställer kommittén i det följande förslag.

Hos Sveriges geologiska undersökning äro för närvarande anställda en förste och en andre vaktmästare, hvilka, utöfver vanliga vaktmästargörö-mål, lämna biträde äfven i andra hänseenden. Dessa båda vaktmästare äro alltfört för verket behöfliga.

Under åberopande af hvad ofvan anförts, hemställer kommittén,

att vid Sveriges geologiska undersökning må på ordinarie stat anställas en chef, åtta geologer, en aktua-rie, en föreståndare för museet, en kemist samt en förste och en andre vaktmästare; äfvensom

att de åtta geologerna fördelas på en praktisk sek-tion med tre geologer och en kartografisk-teoretisk sektion med fem geologer; dock med skyldighet för geolog att, i den mån verkets chef finner förhållandena sådant med-gifva eller påkalla, biträda jämväl vid andra arbeten än dem, som tillhöra det speciella område, hvilket må vara honom anvisadt.

*Kompetens-
och beford-
ringsförhål-
landen.*

Å sid. 19 är nämndt, att enligt gällande instruktion för Sveriges geologiska undersökning geologer och biträdande geologer skola hafva af-lagt antingen filosofisk licentiatexamen med väl vitsordade insikter i geologi eller ock examen för inträde i bergsstaten; dock med de undantag härifrån, som kunna betingas af redan ådagalagd framstående fallenhet för och skick-lighet i undersökningen tillkommande arbeten.

Enligt såväl chefens som kommitténs mening skulle biträdande geologer ej vidare anställas. Därmed bortfaller emellertid äfven den möjlig-het, som hittills stått vederbörande till buds, att under en persons tjänst-göring såsom biträdande geolog utröna hans lämplighet för stadigvarande anställning vid institutionen. För att det oaktadt vinna önskvärd trygg-het i detta hänseende torde i stället böra, åtminstone i regel, såsom villkor för befordran till ordinarie tjänst fordras viss tids praktisk tjänstgöring

vid institutionen och därunder ådagalagd lämplighet för anställning vid densamma.

I afseende å kunskapsfordringarna för vinnande af dylik anställning är att märka, att enligt kungl. kungörelse den 13 oktober 1886 samma behörighet till inträde vid bergsstaten i orterna, som varit förenad med examen till bergsstaten, tillkommer den, som, efter aflagd mogenhets-examen vid allmänt läroverk, såsom ordinarie elev begagnat undervisningen vid tekniska högskolans fackskola för bergsvetenskap samt därstädes genomgått fullständig afgangsexamen för fyraårig kurs i grufvetenskap med betyg om med beröm godkända insikter i mineralogi och geologi, i läran om malmfyndigheter och i grufbrytning och grufmätning samt om godkända insikter i malmanrikning, metallurgi och bergsmekanik. Vid sådant förhållande läser dylik förbildning böra berättiga jämväl till vinnande af anställning såsom tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning.

De teoretiska och praktiska kompetensvillkor, hvilka sålunda varda fastställda, böra enligt kommitténs mening gälla icke blott geologerna utan äfven aktuarien och föreståndaren för museet. De uppgifter, som i verkets tjänst äligga dem, lära icke kunna i allo nöjaktigt lösas, utan att dessa tjänstemän besitta samma allmänna underlag af fackbildning som geologerna. Hvad åter angår kemistbefattningen, torde, med afseende å de till denna befattning hörande äligganden, densamma icke böra anförtros åt annan än den, som, jämte fyllande af de för anställning inom verket i allmänhet stadgade fordringar, visar sig besitta väl vitsordade insikter i kemi till det mått, som motsvarar hvad i filosofie licentiatexamen erfordras.

Om, i öfverensstämmelse med hvad kommittén sålunda förordat, kompetensfordringarna blifva — med nyss angifna tillägg beträffande kemisten — desamma för tjänstemän i allmänhet vid Sveriges geologiska undersökning, medför detta äfven den fördelen, att utnämning icke behöfver ske till den ena eller andra särskilda tjänstebefattningen utan kan afse befattning som ordinarie tjänsteman vid verket, med skyldighet för den utnämnde att öfvertaga den särskilda tjänstebefattning, där han, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finnes lämplig och behöflig.

Det är förut nämndt, att enligt instruktionen vissa ärenden få af chefen afgöras först efter rådpläging med aktuarien och äldste geologen. Till dessa ärenden höra frågor om tjänstemäns eller betjäntes försummelse i tjänsten, men däremot icke frågor om befordran till ordinarie tjänst vid verket. Sistnämnda frågor synas dock vara af den vikt, att äfven rörande dem aktuarien och äldste geologen böra hafva tillfälle att yttra sig och, i fall af skiljaktig mening, anföra denna till protokollet.

Äfven i öfrigt synes kommittén ändring påkallad i den hittills brukliga ordningen för lediga tjänsters återbesättande. Rekryteringen af tjänstemannapersonalen har skett på det sätt, att, då verkets chef bland extra geologer eller utom verket funnit en person, lämpad för anställning därstädes och villig att mottaga sådan anställning, chefen förordnat honom till biträdande geolog och sedermera, då han i denna egenskap vunnit nödig praktik, hos vederbörande departementschef hemställt om hans konstituerande till geolog. Med ett enda undantag från den allra sista tiden, har något kungörande af ledig befattning till ansökning ej förekommit. Här såsom i fråga om flertalet andra befattningar torde emellertid vara på sin plats, att öppen konkurrens får äga rum.

Kommittén anser i detta hänseende böra följas enahanda ordning, som gäller för tjänster af motsvarande ställning inom åtskilliga andra verk, eller att tjänsten kungöres till ansökning inom trettio dagar, hvarefter inkomna ansökningar insändas till vederbörande statsdepartement med förord för den sökande, som finnes därpå förtjänt.

Enligt instruktionen förordnas nu blott chefen för ifrågavarande institution af Kungl. Maj:t, medan geologer, aktuarie och amanuens förordnas af chefen för jordbruksdepartementet efter förslag af institutionens chef.

I sammanhang med den år 1904 beslutade löneregleringen för och omorganisationen af rikets allmänna läroverk, blef utnämningen af lektorer vid dessa läroverk öfverflyttad till Kungl. Maj:t; och då, såsom af den historiska öfversikten framgår, tjänstemän vid Sveriges geologiska undersökning ansetts så till kompetens som i andra hänseenden jämförliga med lektorer, vill det förefalla, att skäl tala för vidtagande af den ändrade anordning, att vid Sveriges geologiska undersökning ej

blott chefen utan alla ordinarie tjänstemän varda utnämnda af Kungl. Maj:t.

Under åberopande af hvad ofvan anförts, hemställer kommittén,

att för anställning såsom geolog, aktuarie eller museiföreståndare vid Sveriges geologiska undersökning må erfordras att hafva antingen aflagt filosofie licentiat-examen med väl vitsordade insikter i geologi eller uppfyllt fordringarna för inträde vid bergsstaten, äfvensom att hafva ådagalagt fallenhet för vid den nu ifrågasvarande institutionen förekommande arbeten under praktisk tjänstgöring vid institutionen af den tidslängd, som i instruktionen bestämmes;

att för kemistbefattningen vid institutionen må gälla enahanda kompetensfordringar med det tillägg, att sökande jämväl skall visa sig äga väl vitsordade insikter i kemi till mått, motsvarande hvad i filosofie licentiat-examen erfordras;

att undantag från dessa bestämmelser må kunna betingas af redan ådagalagd framstående fallenhet för och skicklighet i institutionen tillkommande arbeten;

att såväl chefen som öfriga ordinarie tjänstemän må utnämnas af Kungl. Maj:t;

att vid tillsättande af ledig tjänstemannabefattning, utom chefens, utnämning må ske allenast till befattning såsom ordinarie tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning, med skyldighet för den utnämnde att tjänstgöra i den särskilda befattning, där han, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finnes lämplig och behöflig;

att då sådan tjänstemannabefattning skall tillsättas, densamma må kungöras ledig till ansökning inom trettio dagar, hvarefter inkomna ansökningar skola till veder-

börande statsdepartement insändas med förord för den sökande, som finnes däraf förtjänt; samt

att bland de ärenden, i hvilka chefen har att före afgörandet inhämta yttrande af aktuarien och äldste geologen, må upptagas jämväl ärenden rörande tillsättande af ordinarie befattning vid institutionen.

Utsträckt arbetstid vid byråarbetena.

I skrivelser den 14 maj 1907 n:r 131, angående ny aflöningsstat för statskontoret, och n:r 145, angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, har Riksdagen tillkännagifvit, att den såsom förut-sättning för sitt godkännande af de föreslagna nya aflöningsstaterna för statskontoret och arméförvaltningen uppställt, att Kungl. Maj:t före den 1 januari 1908, då staterna skulle träda i kraft, meddelat föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Vidkommande uttrycket »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas» säges i Riksdagens skrivelse angående statskontoret, hurusom det afsetts, att under det senare fallet skulle inrymmas t. ex. de tillfällen, då en tjänsteman för utförande af ett eller annat arbete i tjänsten å annan plats än tjänstelokalen, såsom i annat ämbetsverk, arkiv eller dylikt, under en eller flera timmar måste vara från tjänstelokalen frånvarande. Med uttrycket »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas» hade Riksdagen afsett, bland andra, de fall, då en mera allmän föreskrift om inskränkning i arbetstiden, afseende t. ex. en längre tidsperiod och hela ämbetsverket, funnes böra medgifvas. Riksdagen hade därvid i första rummet haft sin uppmärksamhet riktad på tjänstgöringen under sommarmånaderna. Då nämligen erfarenheten gäfvde vid handen, att ett behörigt skötande af tjänsten under denna del af året, på grund af det i allmänhet i något mindre mängd inkommande arbetsmaterialet, ställde mindre kraf på arbetsintensiteten inom ämbetsverken än under året i öfrigt och då därtill komme, att ett strängt fasthållande af regeln om 6 timmars tjänstgöring under ifrågavarande tid otvifvelaktigt i många fall skulle ställa sig hindrande i vägen för tjänste-

mannen att tillbringa den tjänstefria delen af dygnet på landet, hade Riksdagen ansett, att möjlighet borde förefinnas att under exempelvis tiden juni—augusti medgifva skäligen nedsättning i ifrågavarande tjänstgöringstid.

Beträffande frågan, af hvilken myndighet och i hvilken ordning pröfningen af omhandlade undantagsfall skulle verkställas, hade Riksdagen funnit lämpligast, att föreskrifter i detta afseende meddelades af Kungl. Maj:t i ämbetsverkets instruktion. Bestämmelser i ämnet hafva sedermera intagits i de instruktioner, som den 11 och 18 oktober 1907 utfärdats för arméförvaltningen och statskontoret.

Hvad Sveriges geologiska undersökning angår, är i det föregående nämnt, att för geologerna med deras biträden fältarbeten pågå från medlet af maj till slutet af september, därest väderleks- och andra förhållanden sådant medgifva. Enligt gällande bestämmelser fordras under tiden för fältarbetena minst 8 timmars daglig rekognoscering å fältet, hvartill kommer kartritning, förande af dagbok och vissa andra dylika göromål, hvilket allt jämväl skall dagligen besörjas och i regel kräfver en tid af en å två timmar.

Under den del af året, då fältarbeten ej pågå, hafva geologerna en ordinarie arbetstid på verkets lokal af fem timmar hvarje söckendag. Enahanda arbetstid är föreskrifven, året rundt, för de tjänstemän, hvilka ej deltaga i fältarbetena.

Vidkommande fältarbetena finner kommittén ej anledning föreslå någon förändring i afseende å den nu stadgade arbetstiden. Beträffande åter arbetet å verkets lokal anser kommittén ofvannämnda vid 1907 års riksdag fattade beslut rörande tjänstgöringstiden för personalen vid statskontoret och arméförvaltningen böra vinna tillämpning. Kommittén hemställer alltså,

att såsom förutsättning för den blifvande nya aflöningsstaten för Sveriges geologiska undersökning uppställas, att, för så vidt tjänstgöringen är förlagd till verkets lokal i Stockholm, samtliga ordinarie tjänstinhafvare skola, i den mån ej undantag kunna anses böra

stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Aflöningar.

Beträffande härefter de aflöningsförmåner, hvilka böra tillmätas den blifvande ordinarie personalen vid Sveriges geologiska undersökning, må till en början erinras därom, att vederbörande tjänstemän vid nämnda verk blifvit såväl vid 1875 års löneroglering som vid den däri år 1900 vidtagna ändringen jämförda med lektorerna vid rikets elementarläroverk. Och i det utlåtande, som chefen för institutionen den 29 maj 1902 afgifvit, har föreslagits, att denna likhet i aflöningsförmåner måtte äfven framgent vidmakthållas.

Vid 1904 års riksdag genomfördes ny löneroglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken; och den sålunda tillkomna staten har sedermera, om än med vissa afvikelser, tjänat till ledning vid de lönerogleringar, som år 1905 beslutats för lärare vid sjökrigsskolan, vissa tekniska läroverk och landtbruksinstitutet. Och vid den år 1907 beslutade lönerogleringen för veterinärinstitutets personal bestämdes för lektorerna därstädes samma aflöningsförmåner, som åtnjutas af lektor vid allmänt läroverk.

Dessa aflöningsförmåner utgöras af lön 2,600 och tjänstgöringspenningar 1,400 kronor, hvartill kunna komma efter resp. fem, tio, femton och tjugu år ålderstillägg, hvar och ett å 500 kronor. Af hvarje ålderstillägg räknas 350 kronor som lön och 150 kronor som tjänstgöringspenningar.

Emellertid är att erinra, att vid 1907 års riksdag jämväl beslutats löneroglering för statskontoret och arméförvaltningens civila personal. De sålunda beslutade lönestaterna, hvilka torde i jämförliga delar vinna tillämpning vid kommande regleringar för flertalet andra centrala ämbetsverk, afvika, beträffande aflöningsfördelning å särskilda aflöningsstitlar, från staterna för ofvannämnda olika undervisningsanstalter. Aflöningen är fördelad på lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg.

Vid öfvervägande, vilkendera af de sålunda föreliggande särskilda aflöningsstyperna här bör vinna tillämpning, lär böra beaktas, att Sveriges

geologiska undersökning är, såväl i afseende på kompetensfordringar för tjänstemannapersonalen, som äfven, åtminstone i viss mån, beträffande arbetsuppgifter, vida närmare jämförlig med ofvannämnda undervisningsanstalter af olika slag än med de egentliga centrala ämbetsverken.

Det vill därför synas lämpligt, att denna institutionens karaktär äfven vinner ett yttre uttryck däri, att aflöningsstaten varder af samma typ som för de ofvannämnda undervisningsanstalterna. En dylik synpunkt har redan tidigare gjort sig gällande beträffande de underordnade tjänstemännen vid institutionen, då deras aflöningsförmåner normerades efter lektorernas. Men kommittén anser den aflöningsstyp, som för dem blir gällande, böra vinna tillämpning äfven för chefen och vaktmästarna. Det verkar gifvetvis mindre tilltalande att å samma aflöningsstat tillämpa olika system för olika funktionärer. Till stöd för sin åsikt härutinnan kan kommittén jämväl åberopa, att i den år 1907 beslutade lönestaten för veterinärinstitutets personal aflöningarna äro — där de ej utgå såsom arfvoden — för samtliga befattningshafvande fördelade å lön och tjänstgöringspenningar.

Chefen för Sveriges geologiska undersökning åtnjuter för närvarande i aflöning 7,000 kronor eller samma belopp, som tillkommer vissa öfverdirektörer och andra därmed jämförliga chefer för centrala ämbetsverk.

I delen I af sina betänkanden, innefattande allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken, har kommittén upptagit såsom tillhörande normala lönegrader öfverdirektörer och jämförliga chefer med en aflöning af 7,000 kronor samt generaldirektörer med 9,000 kronor (till hvilken sistnämnda grupp för närvarande jämväl höra generaldirektören i statskontoret och generalkrigskommissarien).

Kommittén föreslog i samma del för generaldirektör i normalgrad en aflöning af 10,000 kronor samt för öfverdirektör och annan därmed jämförlig chef i normalgrad 8,000 kronor.

Vid 1907 års riksdag blef emellertid, på förslag af Kungl. Maj:t, aflöningen för generaldirektören i statskontoret och för generalkrigskommissarien bestämd till 11,000 kronor.

Då därmed lärere få anses medgifvet, att aflöningen till generaldirektör i normalgrad bör vid förestående löneregleringar sättas 2,000 kronor högre, än den för närvarande utgör, lärere väl äfven för öfverdirektör i normalgrad aflöningsförhöjningen böra bestämmas till 2,000 kronor och aflöningen således sättas till 9,000 kronor.

I öfverensstämmelse härmed föreslår kommittén, att chefen för Sveriges geologiska undersökning må erhålla en aflöning af 9,000 kronor, hvilket belopp lämpligen torde böra fördelas på lön och tjänstgöringspenningar i samma proportion, som för närvarande gäller beträffande aflöningen med enahanda belopp till generaldirektör i normalgrad, eller lön 6,200 och tjänstgöringspenningar 2,800 kronor.

Beträffande öfriga tjänstemän vid Sveriges geologiska undersökning synes det kommittén, att, då den redan förut gjorda jämförelsen mellan dessa tjänstemän och lektorer vid de allmänna läroverken äger, med hänsyn såväl till krafven på vetenskaplig utbildning som till förhållanden i öfrigt, goda skäl för sig, aflöningen jämväl bör i ena som andra fallet vara densamma. Tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning skulle sålunda erhålla lön 2,600 och tjänstgöringspenningar 1,400 kronor, hvartill sedan kunna komma efter resp. fem, tio, femton och tjugu år ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, af hvilket belopp 350 kronor skulle utgöra lön och 150 kronor tjänstgöringspenningar.

Å sid. 27 är nämndt, att, utöfver den fasta aflöningen, tjänstemän vid ifrågavarande institution från det å dess stat uppförda anslag å 1,500 kronor till extra arfvoden kunna bekomma ersättning dels för författande af kartbladsbeskrifningar eller andra geologiska uppsatser, dels ock för göromål i öfrigt, som måst förrättas å öfvertid.

Med den utsträckning af arbetstiden för byråarbetena, hvarom kommittén gjort hemställan, lärere vara att antaga, att någon minskning skall uppstå i behovet af öfvertidsarbete. Men i den mån sådant arbete äfven framgent erfordras af de ordinarie tjänstemännen, lärere emellertid ej böra ifrågakomma att därför tillerkänna dem någon särskild ersättning, så framt detta arbete afser göromål, hvilka åligga vederbörande i tjänsten. Det är nämligen att ihågkomma, att den föreskrifna dagliga tjänstgörings-

tiden för byråarbetena utgör allenast den minimitid, under hvilken samtliga ordinarie befattningshafvande skola i regel finnas å tjänsterummet tillstädes, men att, i vederlag för åtnjuten aflöning på stat, en hvar därutöfver är skyldig att å tjänsterummet eller, där sådant kan ske, i hemmet åt tjänsten ägna all den tid, som kräves för dess behöriga skötande.

Bland de göromål, för hvilka särskild ersättning utgått af förenämnda anslag till extra arfvoden, ingår jämväl författande af monografier eller fristående uppsatser i de till den geologiska vetenskapen hörande ämnen. Ett sådant författarskap lär näppeligen vara af beskaffenhet att kunna anses såsom en ifrågavarande tjänstemän påliggande tjänsteplikt, utan torde vara att anse såsom ett åtagande utöfver eller vid sidan af tjänsten, för hvilket vederbörande tjänsteman bör, med hänsyn jämväl till angelägenheten af att uppmuntra till dylikt för det allmänna gagneligt författarskap, kunna tilläggas särskild ersättning. I detta hänseende framställer kommittén i det följande förslag.

Till dylikt författarskap af beskaffenhet att böra särskildt ersättas anser kommittén emellertid icke böra hänföras författandet af beskrifningar till de kartblad, som af Sveriges geologiska undersökning utgifvas. Detta är nämligen gifvetvis ett göromål, som tillhör vederbörande geologs tjänstebefattning.

Enligt de vid 1907 års riksdag beslutade nya aflöningsstater för statskontoret och arméförvaltningen äro aflöningarna bestämda för förste vaktmästare till lön 900, tjänstgöringspenningar 450, ortstillägg 150, tillhoppa 1,500 kronor, samt för andre vaktmästare till lön 700, tjänstgöringspenningar 350, ortstillägg 150, tillhoppa 1,200 kronor, till hvilket sistnämnda belopp kan efter 5 år komma ett ålderstillägg till lönen af 100 kronor. Tillika har blifvit föreskrifvet, att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå afvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Enahanda totalbelopp anser kommittén böra bestås förste och andre vaktmästare vid Sveriges geologiska undersökning, men, på skäl som

ofvan anförts, med fördelning på allenast lön och tjänstgöringspenningar. Med tillämpning af samma fördelning, som i den nya staten för veterinärinstitutet bestämts för motsvarande funktionärer, skulle då aflöningen blifva för förste vaktmästaren lön 900 och tjänstgöringspenningar 600, tillhopa 1,500 kronor, samt för andre vaktmästaren lön 700 och tjänstgöringspenningar 500, tillhopa 1,200 kronor, till hvilket sistnämnda belopp kan för andre vaktmästaren efter 5 år komma ett ålderstillägg till lönen af 100 kronor. Vid åtnjutande af fri bostad samt bränsle skulle, likasom i motsvarande fall enligt veterinärinstitutets stat, å lönen afdragas 250 kronor årligen.

Från Sveriges geologiska undersökning har meddelats, att den nuvarande förste vaktmästaren sedan längre tid tillbaka utöfver sina egentliga tjänstegöromål lämnar verket ett värdefullt biträde därutinnan, att han dels besörjer den ej sällan med tekniska svårigheter förenade fotograferingen af olikartade naturföremål, som anses böra afbildas i institutionens publikationer, dels ock biträder vid särskilda göromål af den kvalificerade art, att de eljest skulle behöfva helt och hållet utföras af tjänstemän. I ersättning för dessa särskilda bestyr lämnas honom en årlig gratifikation af 300 kronor, hvilket anses vara en mycket måttlig ersättning i förhållande till det särskilda arbetets omfattning och ansvar, i synnerhet i jämförelse med hvad verket eljest skulle nödgas för ändamålet utgifva. Från verkets sida har nu ifrågasatts, huruvida icke, då detsamma allfort har behof af enahanda biträde från förste vaktmästarens sida, jämväl härtill bör tagas hänsyn vid tillmätandet af hans löneförmåner.

Då emellertid det biträde, som sålunda af förste vaktmästaren lämnas vid arbeten, liggande utom hans egentliga tjänst, är en rent personlig prestation, på hvilken måhända ej är att räkna hos hans efterträdare i tjänsten, lärer ej vara lämpligt att taga detta biträde i beräkning vid bestämmandet af löneförmånerna på stat för förste vaktmästaren, utan synes vederbörlig ersättning i stället böra utgå, såsom hittills skett, i form af gratifikation eller särskildt arfvode. Till frågan, i hvad mån och under hvilken titel medel härför böra beredas, återkommer kommittén i det följande.

Under åberopande af hvad ofvan anförts, hemställer kommittén,

att chefen för Sveriges geologiska undersökning må erhålla en aflöning af 9,000 kronor, däraf 6,200 i lön och 2,800 i tjänstgöringspenningar;

att till en hvar af öfriga ordinarie tjänstemän aflöningen må utgå med 4,000 kronor, däraf 2,600 i lön och 1,400 i tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma fyra ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, att utgå det första efter fem år, det andra efter ytterligare fem år, det tredje efter nya fem år och det fjärde efter än ytterligare fem år; skolande af hvarje ålderstillägg 350 kronor utgöra lön och 150 kronor tjänstgöringspenningar;

att för förste vaktmästaren aflöningen må bestämmas till 1,500 kronor, däraf 900 i lön och 600 i tjänstgöringspenningar;

att aflöningen till andre vaktmästaren må utgöra 1,200 kronor, däraf 700 i lön och 500 i tjänstgöringspenningar, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 100 kronor; samt

att i blifvande stat för Sveriges geologiska undersökning intages den bestämmelsen, att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skola, så länge denna förmån kvarstår, å lönen afdragas 250 kronor årligen.

Därest kommitténs förslag om uppförande af Sveriges geologiska undersökning på ordinarie stat vinner bifall, torde för den ordinarie personalen därstädes böra, såsom för ordinarie tjänst innehafvare i allmänhet vid statens ämbetsverk, fastställas vissa villkor för aflöningsförmånernas åtnjutande.

Aflöningsvillkor för den ordinarie personalen.

Dessa aflöningsvillkor synas böra blifva öfverensstämmande med dem, som vid 1907 års riksdag antogos för statskontoret, allenast med vissa af förhållandena betingade afvikelser, af hvilka här må vidröras de väsentligare.

Enligt gällande instruktion för Sveriges geologiska undersökning äga dess chef och tjänstemän årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under högst sex veckor, dock hvad beträffar geologer i regel icke under den tid, då fältarbeten pågå. Kommittén anser den sistnämnda begränsningen ock böra på sitt ställe inflyta bland aflöningsvillkoren.

Här må äfven erinras om den af verkets chef gjorda hemställan, att, i afseende å rätten för tjänstemännen att åtaga sig praktiskt geologiska undersökningar på begäran af enskilda, måtte meddelas särskilda bestämmelser, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de provisoriska föreskrifter i ämnet, som, enligt hvad ofvan omförmälts, den 4 maj 1907 meddelats verkets personal.

I sådant hänseende har nu af verkets chef föreslagits, att tjänstemän vid Sveriges geologiska undersökning ej skola äga rätt att utan verkets förmedling åtaga sig dylika undersökningar. Och såsom ytterligare garantier uti ifrågavarande afseende är föreslaget, att den godtgörelse, hvilken förrättningsmannen betingar sig och uppbär, skall redovisas i verkets räkenskaper samt att undersökningarna — ehuru naturligen förrättade utom tjänstetid — skola göras under chefens kontroll.

Kommittén uppskattar till fullo de motiv, som föranledt chefens ifrågavarande förslag, och finner de föreskrifter, som i nyssnämnda hänseenden föreslagits, ägnade att i vederbörlig mån tillgodose det åsyftade ändamålet. Bestämmelserna i fråga torde ej heller kunna anses innefatta någon allt för långt gående inskränkning i tjänstemännens frihet. Liknande inskränkningar i afseende å rätten att tillgodogöra sig sin fackbildning för enskilda uppdrag finnas meddelade äfven för andra tjänstemän, så till exempel för lärare vid veterinärinstitutet och för jägmästarna i riket.

Däremot hafva betänkligheter yppats mot att tjänstemän vid Sveriges geologiska undersökning skulle, utöfver semestertiden, äga åtnjuta ledighet intill sammanlagdt sex veckor årligen för att enligt chefens anvisning utföra praktiskt geologiska utredningar åt enskilda. Förutom det ovanliga i ett dylikt generellt medgifvande i fråga om tjänstledighet för enskilda uppdrag, kan ett sådant medgifvande tänkas komma att — därest

dylik ledighet beviljas flera tjänstemän — ganska väsentligt inkräkta å verkets arbetsprodukt.

Å andra sidan måste det emellertid anses lända till betydande gagn för vårt lands näringslif, därest för de många ekonomiskt viktiga uppgifter, som å hithörande områden vänta på sin lösning, kan påräknas biträde af den ifrågavarande institutionens tjänstemän med deras i tjänsten vunna omfattande erfarenhet. Förtjänt af beaktande synes äfven vara hvad chefen anfört därom, att dessa utredningar åt enskilda kunna, till det allmännas fördel, lämna ett värdefullt komplement till de på allmän bekostnad verkställda rekognosceringarna. Det synes ock vara att antaga, att sysselsättningen med dylikt arbete skall vara ägnad att öka tjänstemännens egen erfarenhet, särskildt på det praktiskt geologiska området, samt deras därpå härflytande intresse för sina uppgifter.

På dessa grunder har kommittén funnit sig böra biträda det af chefen framställda förslaget, dock med den begränsning, att ledighet för dylika undersökningar må medgifvas tjänsteman under sammanlagdt högst en månad årligen, utöfver semestertiden. Därest staten på detta sätt inom vissa gränser ställer sina tjänstemän med deras sakkunskap till enskildas förfogande, lär det vara en billig fordran från statens sida, att af de utlåtanden, kartor eller andra handlingar, hvari undersökningar åt enskilda resultera, afskrifter ställas till Sveriges geologiska undersöknings förfogande. Men, såsom jämväl af chefen antydts, lär man få söka förebygga, att dessa afskrifter, till skada och förfång för dem som påkallat och bekostat förrättningarna, blifva tillgängliga för allmänheten.

Af de föreskrifter uti nu ifrågavarande ämne, hvilka kommittén sålunda förordat, torde emellertid i aflöningsvillkoren böra inryckas blott förbudet för tjänsteman att utan verkets förmedling åtaga sig undersökningar åt enskilda. De fullständiga föreskrifterna i ämnet synas däremot böra erhålla sin plats i verkets instruktion; och framställer kommittén därom förslag i det följande.

Bland aflöningsvillkoren, sådana de för statskontorets personal formulerats, torde, med afseende å de organisativa förhållandena vid Sveriges geologiska undersökning, här ej behöfva upptagas föreskriften om skyldighet för

tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, att begagna sig af semester å tid af året, som af chefen bestämmes.

Detsamma gäller föreskriften om skyldighet för tjänstemän af lägre grad att i vissa fall bestrida högre befattning.

Under åberopande af hvad ofvan blifvit anfördt, hemställer kommittén,

att för åtnjutande af de aflöningsförmåner, som varda upptagna i blifvande stat för Sveriges geologiska undersökning, måtte fastställas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning vid nämnda verk skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af verket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende äfvensom därest verkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom själfständigt verk anses, eller därest vissa ifrågavarande verk tillhörande göromål öfverflyttas till annat verk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning vid Sveriges geologiska undersökning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid nämnda verk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i

sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad angår chefen för Sveriges geologiska undersökning, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, verkets chef uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid Sveriges geologiska undersökning, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning allenast genom verkets förmedling och under villkor i öfrigt, som i verkets instruktion varda angifna, må åtaga sig praktiskt geologiska undersökningar åt enskilda;

att tjänsteman vid verket är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning, där chefen, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som erhållit förordnande att uppehålla befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, utförande af praktiskt geologiska undersökningar åt enskilda, enskilda angelägenheter i öfrigt, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller betjänt för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller betjänt varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af chefen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej chefen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af aflöningen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor,

för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, på samma villkor samt

för fjärde förhöjningen, i händelse sådan kan äga rum, efter ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor;

under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnädd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen på grund af förordnande;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att chefen och öfriga tjänstemän äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, en hvar under en och en half månad, dock hvad beträffar geologer i regel icke under den tid, då fältarbeten pågå;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen utgår till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgad; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

I de ofvan föreslagna aflöningsvillkoren för den ordinarie personalen vid Sveriges geologiska undersökning ingår den bestämmelsen, att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgad. *Geologernas pensionsålder.*

Den 11 oktober 1907 har af Kungl. Maj:t utfärdats lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension, att träda i kraft den 1 januari 1908.

Enligt denna lag inträder för manliga tjänstinnehafvare i allmänhet rätt till hel pension vid 67 lefnads- och 35 tjänstår. I fråga om vissa kategorier af tjänstinnehafvare har emellertid, på grund af tjänstens särskilda beskaffenhet och de kraf, densamma ställer på vederbörandes krafter, eller af andra orsaker, medgifvits rätt till hel pension vid lägre lefnads- eller tjänstålder. Så är, bland annat, stadgadt, att för landtbruksingenjörer dylik rätt inträder vid 65 lefnads- och 35 tjänstår.

I fråga om skyldighet att från tjänsten afgå gäller i allmänhet enligt den nya lagen, att tjänstinnehafvare är pliktig afgå vid uppnåendet af den för rätt till hel pension stadgade lefnadsåldern, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten afskeda, den myndigheten obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge tjänstinnehafvaren pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till fyllda 70 år.

Redan i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 17 december 1898 framhölls af chefen för Sveriges geologiska undersökning, att geologerna, i likhet med militärer, borde hafva tillfälle att utträda ur tjänsten något tidigare än tjänstemän i allmänhet. Geologerna måste, sades det, under den del af året, då de klimatiska förhållandena här i landet tillåta sådant, dagligen ströfva i skog och mark för att kartlägga, undersöka och beskrifva alla olika förekommande geologiska företeelser. Men skall en geolog kunna göra detta med vaket sinne och nödig energi, måste han, jämte öfriga kvalifikationer, äfven vara i besittning af mycket goda fysiska krafter. Ty i samma mån trötthet inställer sig hos den i fältet arbetande geologen, försämras hans arbetsprodukt. En trött geolog undviker gärna oländig mark, öfver hvilken han dock borde gå fram för att fullständiga sina observationer, han försummar äfven lätt att göra afstickare till på sidan om vägen liggande punkter, som dock borde besökas, o. s. v. Endast så länge geologens kroppskrafter äro oförminskade, är han fullt duglig för sina tjänstäligganden.

Enahanda uppfattning har äfven under behandlingen inom kommittén af förevarande regleringsfråga gjorts gällande från verkets sida.

Hvad sålunda anförts äger otvifvelaktigt sitt berättigande, särskildt då i betraktande tages, att enligt gällande bestämmelser för geologernas

fältarbeten den dagliga tjänstgöringen är beräknad till 9 à 10 timmar, hvaraf minst 8 timmar på fältet. Med hänsyn härtill torde goda skäl finnas för att gifva geolog samma undantagsställning som landtbruksingenjörer i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension.

Kommittén, som anser, att för Sveriges geologiska undersöknings chef samt för aktuarien, museiföreståndaren, kemisten och vaktmästarna vid verket böra uti ifrågavarande hänseende gälla samma bestämmelser som för civila tjänstinnehafvare i allmänhet, hemställer,

att för geolog vid Sveriges geologiska undersökning skall i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension gälla hvad enligt lagen den 11 oktober 1907, angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, gäller för landtbruksingenjörer.

Under åberopande af hvad å sid. 62—63 blifvit anfördt rörande de af chefen för ifrågavarande verk föreslagna bestämmelser i afseende på undersökningar på begäran af enskilda, finner kommittén sig böra hemställa, Bestämmelser rörande praktiskt geologiska undersökningar åt enskilda.

att i verkets instruktion måtte införas bestämmelser i följande hänseenden:

att tjänsteman äger rätt att åtaga sig praktiskt geologiska undersökningar åt enskilda allenast genom verkets förmedling och på villkor att till verket aflämnas afskrifter af de utlåtanden, kartor m. m., hvari undersökningarna resultera;

att, utöfver semestertiden, tjänsteman må kunna medgifvas sammanlagdt högst en månads ledighet årligen för verkställande af dylika undersökningar;

att redogörelse för den ersättning, tjänsteman för sådant uppdrag betingar sig och uppbär, skall lämnas i verkets räkenskaper; samt

att undersökningarna skola verkställas under cheffens kontroll.

Enligt chefens förslag skulle de afskrifter af utlåtanden, kartor m. m., hvilka i dylika fall skola aflämnas till verket, förvaras så, att de ej blifva tillgängliga för allmänheten utan tillstånd af dem, som påkallat och bekostat förrättningarna.

Föreskrift i sådant hänseende torde vara lämplig och böra i vederbörlig ordning utverkas.

*Anslag till
extra geolo-
ger och andra
biträden samt
vikariats-
ersättning.*

Såsom ofvan blifvit nämndt, finnes å aflönings- och utgiftsstaten för Sveriges geologiska undersökning uppfördt ett förslagsanslag för ersättningar till extra geologer och andra tillfälliga biträden, för år 1907 4,600 kronor. Anslaget belopp har emellertid under skilda år varit växlande och stundom vida högre än för år 1907.

Af de behof, för hvilka detta anslag afsetts, märkes först ersättningen till extra geologer. Dessa hafva, hufvudsakligen för fältarbetena och endast undantagsvis för byråttjänstgöring, anlåtats till ganska växlande antal, beroende på arbetenas omfattning. Vissa år har antalet extra geologer varit så högt som 12, andra år väsentligt mindre.

Till extra geologer har af anslaget till fältarbeten utgått rese- och traktamentsersättning enligt resereglementets 5:te klass, således hvad traktementet angår 4 kronor 50 öre för dag. Sedan längre tid tillbaka har det emellertid visat sig förenadt med svårigheter att för enbart denna ersättning erhålla vederbörligen kvalificerad arbetskraft, än mera att få behålla densamma någon längre tid och sålunda kunna tillgodogöra institutionen den vunna erfarenheten. Med afseende härå har det ansetts nödvändigt att till sådana extra geologer, som befunnits lämpliga för arbetena och hvilka det därför varit önskligt att kunna kvarhålla, efter ett eller annat års praktik utbetala särskilda fyllnadsarfvoden. Dessa hafva då i förstone plägat utgå med 1 krona 50 öre för dag, men med några års mellanrum vidare höjts och slutligen — dock i regel först efter 8 à 10 års tjänstgöring — utgått med högst 3 kronor 50 öre för dag.

Af anslaget i fråga hafva äfven bestridts utgifterna till en preparator och till biträden för kartritning.

I fråga om preparatorns göromål har blifvit upplyst att, med den utveckling den nutida petrografien ernått, en bergart ej kan på ett tillfreds-

ställande sätt beskrivas och karakteriseras, utan att hänsyn tages äfven till dess finare, blott med mikroskopets tillhjälp skönjbara beståndsdelar och strukturförhållanden. Ett eller flera — stundom rätt många — prof af bergarten måste därför underkastas mikroskopisk undersökning, och därtill fordras att af dem förfärdigas mikroskopiska preparat, d. v. s. genom slipning framställas skifvor så tunna (omkring 0,03 mm.), att de kunna studeras i genomfallande ljus. Skall detta preparationsarbete kunna väl utföras, fordrar det en betydlig vana och erfarenhet och kan ej anförtros åt någon annan än en därtill väl inöfvad person, som har det till sin hufvudsakliga uppgift.

Den nuvarande preparatorn har tjänstgjort såsom sådan i mer än 20 år, och då hittills hans tid ej varit fullt upptagen af preparatorsgörömbålen, har det därutöfver ålagts honom att biträda amanuensen vid museets skötsel och förevisning. Till preparatorn utgår dels fast arfvode till belopp af 720 kronor för år, dels ock särskild ersättning i förhållande till arbetsprodukten, antingen stycke- eller timlön, hvilken ersättning under de senare åren uppgått till inemot samma belopp årligen som det fasta arfvodet.

Hvad kartritningen angår, bör erinras, att sammanförandet af de under fältarbetena upprättade konceptkartornas innehåll till ett för reproduktion afsedt originalblad utföres antingen af vederbörande geolog eller under dennes ledning af ett ritbiträde. Ifrågavarande bestyr förutsätter visserligen någon geologisk kunskap och full erfarenhet i detta slag af ritarbeten, men lika litet som för åtskilliga andra slag af renritning kan det dock i regel anses påkalladt eller lämpligt att för berörda ändamål anlita så högt kvalificerade och aflönade arbetskrafter som geologernas, desto mindre som det alltid funnits tillgång på viktigare uppgifter, för hvilka man behöft taga dem i anspråk. Detta har föranledt, att sedan inemot 30 år tillbaka vid verket varit anställd en särskild kartritare, hvars arfvode utgjort 150 kronor i månaden. Tidvis har därjämte varit anställdt ett kvinnligt ritbiträde, aflönadt med 5 kronor för arbetsdag.

Bland utgifter, tillhörande ifrågavarande anslag, märkes vidare den ersättning å 300 kronor årligen, som utgår till förste vaktmästaren för hans biträde med fotografering m. m.

Därest, såsom kommittén förordat, Sveriges geologiska undersökning varder uppförd på ordinarie stat, lärer å denna äfven böra uppföras ett anslag för extra geologer och andra biträden samt vikariatsersättning. Men likasom inom de flesta andra verk torde detta anslag böra vara till beloppet fixerad.

I afseende å utgifterna till extra geologer må framhållas, att kommittén icke afser någon ändring i de grunder, efter hvilka ersättning för fältarbetena nu utgår. Vid sådant förhållande torde framgent såsom hittills finnas erforderligt att för sysslandet med dessa arbeten bereda extra geologer viss ersättning utöfver deras egentliga dagtraktamente, särskildt för att kunna för dessa arbeten någon längre tid få behålla van och lämplig personal. Då dessutom biträdande geologer ej vidare skulle förekomma, torde äfven för byråarbetena behöfva i ej ringa utsträckning litas till extra geologers arbetskraft.

Till arfvoden åt extra geologer anser kommittén böra beräknas ett belopp af 4,000 kronor.

Med afseende å hvad upplyst blifvit rörande beskaffenheten af preparatorns åligganden, vill det synas kommittén, att, därest af honom äfven framgent kommer att krävas samma dagliga arbetstid som af den ordinarie personalen, att utnyttjas, i den mån hans egentliga göromål ej upptaga tiden, för biträde i museet eller andra förefallande arbeten, åt honom bör tillmätas en något högre ersättning än för närvarande. För ifrågavarande ändamål torde därför böra beräknas ett belopp af högst 2,000 kronor.

Från verkets sida har betonats, att en godtgörelse af 1,800 kronor för år är väl knapp för att kunna vid verket mera stadigvarande fästa en duglig kartritare. Och vidare har framhållits önskvärdheten att kunna i något större omfång än hittills befria tjänstemännen, ordinarie och extra, från jämförelsevis mindre kräfvande ritarbeten och i stället för dessa anlita särskilda biträden. Förutom det manliga ritbiträdet torde komma att ganska regelbundet krävas tillgång äfven till ett kvinnligt. Med afseende härå synes för biträde vid kartritning böra afses ett belopp af högst 3,500 kronor för år.

Det torde här böra erinras därom, att uti det betänkande (delen VII), som kommittén den 31 oktober 1907 afgifvit i fråga om fastare anställ-

ning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter, kommittén vid lämnad utredning angående nuvarande förhållanden omnämnt (sid. 48), att den senast afgångne chefen för Sveriges geologiska undersökning ifrågasatt beredande af fastare ställning åt preparatorn och en ritare vid institutionen. Vid behandlingen af frågan om nu förevarande reglering har emellertid meddelats, att verkets nuvarande chef anser ändamålsenligast, att någon förändring icke äger rum i nämnda personers ställning.

Såsom förut blifvit nämnt, har från verkets sida antydts, att den ersättning af 300 kronor för år, som hittills utgått för de åt den nuvarande förste vaktmästaren uppdragna bestyr med fotografering o. dyl., måste anses, med hänsyn till arbetets art, mycket måttlig. Det har därför framhållits såsom önskvärdt att, därest arbetet besörjes på tillfredsställande sätt, kunna såsom gratifikation eller uppmuntran lämna en något rikligare ersättning än hittills, med hänsyn till befintliga anslag, varit möjligt. Kommittén, som funnit detta billigt, har ansett böra för ifrågavarande ändamål beräknas ett belopp af 500 kronor.

Varda medel för ofvan angifna särskilda utgiftsposter beviljade till de af kommittén förordade maximibelopp, lära dessa medel för åtskillig tid framåt böra finnas tillräckliga för ersättningar äfven åt de tillfälliga biträden i öfrigt, hvilka eventuellt må finnas behöfliga.

Vid Sveriges geologiska undersökning har hittills icke annat än undantagsvis yppats behof af medel till ersättning åt vikarier under tjänst innehafvares ledighet. Vid semester eller annan kortare ledighet för geolog har icke förordnats någon vikarie. Detta har hufvudsakligen berott därpå, att geologs göromål med bearbetning af det vid fältarbetena insamlade materialet ansetts, åtminstone i regel, svårligen kunna af någon annan tillfälligtvis öfvertagas. Då semester eller annan ledighet, ej öfverstigande fjorton dagar, ifrågakommit för aktuarien eller amanuensen, har det enligt föreskrift i instruktionen tillhört den i tjänst varande af dessa båda befattningshafvare att jämte egna göromål bestrida sådana den lediges åligganden, som ej tålt uppskof. I instruktionen är jämväl stadgad, att, då chefen åtnjuter semester eller eljest under tid, ej öfverstigande fjorton dagar, är förhindrad att utöfva sitt ämbete, den af geologerna,

hvilken det enligt instruktionen tillkommer att vara chefs rådgifvare, skall inträda i utöfningen af chefs ämbete, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. Men i dylika fall har någon särskild ersättning till denne geolog, utöfver den honom eljest tillkommande aflöningen, icke ifrågakommit.

Blott i de fall, där på grund af sjukdom eller eljest någon tjänsteman varit i behof af längre tids ledighet, hafva åtgärder måst vidtagas för beredande af särskilda medel till godtgörelse åt vikarie.

Uti hvad sålunda hittills förekommit synes kommittén ändring påkallad, på det att förhållandena vid ifrågavarande institution må uti förevarande afseende bringas i närmare öfverensstämmelse med gällande ordning inom andra ämbetsverk.

Det är redan nu bestämdt, att vid semester eller kortare ledighet för chefen hans ämbete skall uppehållas af vikarie, i regel den enligt tjänstårsberäkningen äldste geologen. Då, enligt hvad förut anförts, aktuarien och museiföreståndaren komma att af sina respektive befattningar blifva fullt upptagna, lär ej böra vidare ifrågakomma att, vid ledighet för den ene af dem, på den andre lägga äfven den lediges göromål. Förutom att en sådan åtgärd ej öfverensstämmer med hvad i allmänhet gäller för dylika förhållanden, verkar anordningen otillfredsställande äfven därutinnan, att den i tjänst varande ej mäktar besörja den lediges göromål i deras helhet, utan skulle komma att såsom hittills förrätta blott de göromål, som ej tåla uppskof. De uppgifter, som tillhöra dessa båda befattningar, torde vara af den natur, att det ur såväl verkets som allmänhetens synpunkt måste framstå såsom angeläget, att göromålen varda vid hvarje tid i sin helhet vederbörligen besörjda. Någon öofvervinnlig svårighet lär ej heller böra möta att bland extra geologer finna vikarier för ifrågavarande tjänster. Likaså lär väl i regel bland de tillfälliga biträdena finnas någon, som kan betros att för kortare tid besörja kemistgöromålen.

Hvad geologbefattningarna angår, torde väl äfven i flertalet fall finnas tillgång på personer, kvalificerade att sköta dylik befattning under kortare tid. Men svårigheten förmenas här ligga egentligen däri, att, på grund af arbetets art, ett af den ordinarie geologen påbörjadt arbete icke

skulle kunna med fördel fullföljas af en vikarie, hvilken ej tagit del i förarbetena. Det vill dock synas, som om åtminstone i många fall denna svårighet skulle kunna öfvervinnas. Vid fältarbetena kommer ju hvarje geolog att inom det honom anvisade arbetsområdet biträdas af extra geologer. Väljes vikarien bland dessa och äro de förda anteckningarna öfver undersökningarna och det därvid vunna materialet gjorda med vederbörlig omsorg, borde det väl ej vara omöjligt för en dylik vikarie att vidare bedrifva arbetet, särskildt om han före tiden för förordnandet af den ordinarie geologen erhåller vederbörlig instruktion. I hvarje fall synes ej böra möta hinder att så ordna saken, att med det speciella arbete, hvarmed den ordinarie geologen för tillfället sysslar, får anstå och vikarien sysselsättes med någon annan till samma geologbefattning hörande, men ännu ej under bearbetning tagen uppgift. Dylika uppgifter lära väl i regel förefinnas.

Om nu ock i ett eller annat eller måhända åtskilliga fall hinder skulle möta att ordna arbetet i enlighet med de af kommittén gjorda antaganden, torde man dock icke därpå böra låta sig afhållas från att i de fall, där sådant kan ske, förordna vikarie å geologbefattning, hvars innehafvare erhåller tjänstledighet. Från verkets sida har framhållits, att antalet geologer i den föreslagna nya organisationen är satt allenast till det minsta, som oundgängligen kräfvades för lösningen af föreliggande uppgifter. Af dessa geologer skulle en hvar i regel äga årligen åtnjuta semester en och en half månad, och därutöfver skulle ledighet under sammanlagdt högst en månad kunna beredas flera eller färre af dem för praktiskt geologiska undersökningar på begäran af enskilda. Det torde då vara synnerligen angeläget att tillse, att till uppehållande i möjligaste mån af den aktiva numerären af geologbefattningarna vikarier varda, där ej oöfverstigliga hinder möta, förordnade för semester- eller tjänstlediga geologer.

Kommittén anser fördenskill den ordningen böra iakttagas, att vid semester eller annan ledighet för geolog, eller då geolog uppehåller annan tjänst inom verket, vikarie förordnas att under tiden uppehålla geologbefattningen, därest ej förhållandena härför lägga bestämda hinder i vägen.

I de fall, då chefsämbetet vid verket under chefens semester uppehålls af underlydande tjänsteman därstädes, torde, i enlighet med hvad annorstädes gäller, denne tjänsteman böra af anvisade medel i vikariatsersättning erhålla ett belopp, motsvarande chefens tjänstgöringspenningar för semestertiden, mot skyldighet att till vikarien å egen tjänst afstå därmed förenade tjänstgöringspenningar för samma tid. Under semester för annan tjänsteman vid verket bör ock till vikarie utgå ersättning med ett belopp, motsvarande den semesterlediges tjänstgöringspenningar för semestertiden.

Vid ledighet för praktiskt geologiska undersökningar åt enskilda bör, såsom vid annan tjänstledighet för enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, den tjänstledige kunna förpliktas att afstå ej blott sina tjänstgöringspenningar utan därutöfver så mycket af lönen, som för befatningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt, i detta fall med så mycket större skäl, som det gäller ledighet för utförande af lukrativt uppdrag. Naturligen lärer detta af vederbörande tjänstemän, som erhålla dylik ledighet, beaktas vid uppgörelsen om ersättning af den, som lämnar uppdraget.

Enligt approximativ beräkning torde ett belopp af 3,000 kronor för vikariatsersättningar under semesterledigheter blifva under alla förhållanden fullt tillräckligt.

Med åberopande af hvad ofvan anförts, hemställer kommittén,

att till extra geologer och andra biträden samt vikariatsersättning må i staten för Sveriges geologiska undersökning uppföras ett anslag af 13,000 kronor.

Anslag för
bibliotekarie-
göromål samt
förvetenskap-
ligt författar-
skap.

Kommittén har i det föregående uttalat den meningen, att ett mindre anslag bör beredas för skötande af bibliotekariegöromålen vid Sveriges geologiska undersökning, samt att tjänstemän därstädes böra, utöfver aflöning å stat, kunna bekomma särskild ersättning för författande af monografier eller fristående uppsatser i de till den geologiska vetenskapen hörande ämnen.

De anslag, som för dessa ändamål kräfvats, böra jämväl uppföras på institutionens stat.

Anslaget för bibliotekariegöromålen torde skäligen kunna sättas till enahanda belopp, som för närvarande årligen utgår i sådant hänseende, eller 500 kronor.

Till uppmuntran för författarskap af ofvan omförmälda slag synes, efter gjorda beräkningar, böra afses ett belopp af 1,000 kronor för år. Kommittén har tänkt sig, att fördelningen af dessa medel skulle, på förslag af verkets chef, bestämmas af Kungl. Maj:t. Den lämpliga formen i sådant hänseende torde vara, att bemälde chef mot slutet af hvarje år ingår till Kungl. Maj:t med framställning rörande fördelningen af årets anslag.

Kommittén hemställer,

att å staten för Sveriges geologiska undersökning må uppföras dels ett anslag å 500 kronor för skötande af bibliotekariegöromålen, dels ock ett anslag å 1,000 kronor att, efter beslut af Kungl. Maj:t på förslag från verkets chef, disponeras till ersättning åt verkets tjänstemän för vetenskapligt författarskap.

Såsom framgår af den å sid. 25—26 införda aflönings- och utgifts-
 staten för Sveriges geologiska undersökning, finnas å denna stat, utöfver
 aflöningsmedel, uppförda särskilda anslag till fältarbetena, till byråafdel-
 ningen, till biblioteket och samlingarna, till kart- och boktrycket samt
 till diverse utgifter. Med undantag för det under anslaget till fältar-
 betena uppförda beloppet till rese- och traktamentsersättning afse dessa an-
 slag sådana utgifter, som i allmänhet pläga bestridas med expensmedel.

*Anslag i öfrigt
 för verket.
 Redan be-
 fintliga an-
 slag.*

Chefen för verket har i framställningen den 13 maj 1907 under angifven förutsättning ifrågasatt höjning af vissa bland nämnda anslag.

Därest, såsom kommittén förordat, Sveriges geologiska undersökning varder uppförd på ordinarie stat, lärer fråga uppstå jämväl därom, huruvida ofvannämnda anslag eller flera eller färre af dem böra öfverflyttas på ordinarie stat eller eljest vidtagas ändrade åtgärder för tillgodoseende af de behof, för hvilka anslagen i fråga äro afsedda. Äfvenledes är det möjligt, att för dessa behof i ena eller andra fallet krävas rikligare anslag

än för närvarande. Kommittén har emellertid ansett dessa frågor falla utom ramen af det åt densamma gifna uppdraget att framlägga förslag till reglering af verkets organisations- och löneförhållanden, och vid sådant förhållande funnit sig icke böra ingå i någon pröfning af sagda anslagsbehof, hvilken pröfning skulle förutsätta ytterligare utredning. Dylig utredning och därå grundad underdånig framställning lär i sinom tid komma att af verkets chef få afgifvas.

*Särskildt
anslag till
praktiskt
geologiska
utredningar.*

I sin framställning af den 13 maj 1907 har chefen på anförda skäl hemställt om ett årligt anslag tills vidare å 10,000 kronor för påskyndande af synnerligen betydelsefulla praktiskt geologiska utredningar.

Utan att vilja underkänna betydelsen af hvad till stöd härför åberopats anser kommittén frågan därom ej böra tagas under ompröfning i detta sammanhang. Anses det för en snabbare lösning af de i chefens framställning antydda eller andra praktiskt geologiska uppgifter behöfligt, att särskilda medel varda ställda till förfogande, torde detta böra blifva föremål för särskild framställning till statsmakternas bepröfvande.

Stat.

Enligt kommitténs förslag skulle aflöningsstaten för Sveriges geologiska undersökning erhålla följande utseende:

	K r o n o r.			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
Chefen	6,200	2,800	9,000	} Härtill kunna komma fyra ålders- tillägg, hvart och ett å 500 kronor, det första efter 5 år, det andra efter ytterligare 5 år, det tredje efter nya 5 år och det fjärde efter än ytterligare 5 år. Af hvarje ålderstillägg utgöra 350 kronor lön och 150 kronor tjänstgöringspenningar.
1 tjänsteman	2,600	1,400	4,000	
10 tjänstemän	26,000	14,000	40,000	
Transport	—	—	53,000	

	K r o n o r.			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
Transport	—	—	53,000	
1 förste vaktmästare	900	600	1,500	{Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare	700	500	1,200	
Till extra geologer och andra biträden samt vikariatsersättning	—	—	13,000	
För skötande af bibliotekariegöromål	—	—	500	
Till uppmuntran af vetenskapligt författarskap	—	—	1,000	
Summa	—	—	70,200	

Ann. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skola, så länge denna förmån kvarstår, å lönen afdragas 250 kronor årligen.

Vid upprättandet numera af särskilda aflöningsstater pläga visserligen kortfattade bestämmelser i fråga om ålderstillägg intagas antingen i statens sista kolumn eller ock annorledes, men i staternas slutsummor ingår i allmänhet icke något belopp för ålderstillägg.

Uti den ofvan på sid. 25 införda aflöningsstaten för år 1907 för Sveriges geologiska undersökning äro däremot för de befattningshafvare (sju geologer och aktuarien), som åtnjuta ålderstillägg, dessa inräknade i deras aflöningar.

Om emellertid från sistnämnda aflöningsstats slutsumma kronor 58,450: —
drages summan af nyssberörda ålderstillägg » 10,000: —
och till återstoden kronor 48,450: —

Kostnadsberäkning.

lägges den vid 1907 års riksdag för elfva tjänstemän och förste vaktmästaren beviljade tillfälliga löneförbättringen kronor 10,250: —
 skulle, ålderstillägg oberäknade, afföningsstaten för år 1907 sluta å kronor 58,700: —

Detta belopp understiger med 11,500 kronor den af kommittén föreslagna statens slutsumma, i hvilken ej ingår något belopp för ålderstillägg.

*Förenklingar
i afseende å
arbetssättet.*

Såsom förut framhållits, är Sveriges geologiska undersökning icke egentligen att jämföra med de centrala ämbetsverken i allmänhet. De göromål, som hos dessa ämbetsverk kräva det mesta af tiden, spela en jämförelsevis mindre betydande roll vid Sveriges geologiska undersökning. Men till den del dylika göromål där förekomma, är det önskvärdt, att dessa varda besörjda på så enkelt och praktiskt sätt som möjligt. Genom kungl. cirkulär den 22 mars 1907 till de förvaltande ämbetsmyndigheterna hafva påbjudits förenklingar i afseende å affattandet af utlåtanden, skrivelser m. m. i ämbetsärenden; och äfven i öfrigt torde noga böra beaktas vikten af att arbetet och särskildt skrifgöromålen varda, i all den mån ske kan, förenklade. I detta hänseende torde det tillåtas att erinra därom, att i den nyligen utkomna, den 11 oktober 1907 utfärdade instruktionen för arméförvaltningen, § 30 mom. 2, föreskrifves, att såväl vid utarbetandet af arbetsordning som allt framgent skall iakttagas, att sådana förenklingar i arbetsfördelningen och arbetssättet, som kunna finnas erforderliga och ändamålsenliga, skola i största möjliga utsträckning vidtagas.

*Samarbete
med andra
myndigheter.*

I detta sammanhang må äfven uppmärksamheten riktas å en fråga, som enligt kommitténs mening är förtjänt att beaktas. För närvarande är behandlingen af tekniskt administrativa frågor fördelad på åtskilliga olika myndigheter, såsom kommerskollegium (å dess byrå för ärenden angående bergshandteringen och andra industriella näringar), väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, landtbruksstyrelsen m. fl. och däribland äfven Sveriges geologiska undersökning, hvilket sistnämnda verk, i händelse den

ofvan föreslagna organisationen vinner bifall, torde komma att å det tekniskt administrativa området intaga en mera framskjuten plats än tillförne.

I vissa fall är nu fördelningen af nämnda ärenden mellan de olika myndigheterna sådan, att hvar och en har sitt begränsade arbetsområde, skildt från de andras; men i åtskilliga fall torde det dock inträffa, att de föreliggande uppgifterna äro åtminstone till viss del eller ur viss synpunkt gemensamma. Det ligger i dessa fall vikt uppå, att icke verken arbeta hvar och ett för sig utan hänsyn till eller förbindelse med hvarandra, ty däraf blifver lätt följd, att arbeten, som mer eller mindre beröra eller stå i sammanhang med hvarandra, bedrifvas parallellt å olika håll med användande af tid och arbetskraft, som kunnat göras mera fruktbarande. I öfrigt torde ett skärskådande af förekommande uppgifter äfven ur andra synpunkter, än de för vederbörande verk närmast liggande, understundom vara ägnadt att, utan afsevärd ökning af arbete, ernå ett värdefullare resultat. Insikten härom har säkerligen ock varit ett af motiven till yrkanden, som framkommit om inrättande af en tekniskt administrativ centralmyndighet.

Bilagor,

innefattande framställningar från Sveriges geologiska
undersökning.

Till Löneregleringskommittén.

Förslag till omorganisation af Sveriges Geologiska Undersökning.

Sveriges Geologiska Undersöknings verksamhet har hittills företrädesvis varit af vetenskaplig och kartografisk natur, ehuru väl, i enlighet med den för verket gällande instruktionen, hänsyn alltjämt tagits äfven till berg- och jordarternas ekonomiska betydelse. Det alldeles öfvervägande flertalet af Undersökningens tjänstemän har därför ägt sin hufvudsakliga kompetens på den teoretiska geologiens och den geologiska kartläggningens områden; först i andra hand hafva de haft anledning att syssla med praktiska uppgifter. Endast tidvis hafva speciella fackmän på den ekonomiska geologiens område varit genom fast eller tillfällig anställning med Undersökningen förbundna.

Emellertid erfordras numera ett vida mer organiseradt och målmedvetet tillvaratagande af de praktiska intressena för att Undersökningen skall kunna på ett tillfredsställande och tidsenligt sätt fylla sin uppgift. Grufhandteringen kräfvat utredningar af landets malmtillgångar, stenindustrien söker hos den geologiska anstalten ett i flera afseenden välbehöfligt stöd, för torf- och lerindustriens utveckling erfordras alltjämt geologernas medverkan, och agrikulturgeologien, som redan i vissa delar af landet gjort jordbruket värdefulla tjänster genom påvisande af för ortsbefolkningen okända eller åtminstone oförstådda tillgångar af jordförbättringsmedel, har äfven i framtiden betydande uppgifter att fylla. Från skilda områden af det praktiska lifvet ställas sålunda betydande kraf på Sveriges Geologiska Undersökning.

I öfverensstämmelse härmed gafs af Chefen för jordbruksdepartementet till mig, då jag i slutet af förra året tillträdde chefsbefattningen vid Sveriges Geologiska Undersökning, ett bestämdt direktiv att bättre än hittills varit fallet vid Undersökningen tillgodose de praktiska intressena. Jag har därför uppgjort en plan att, i den mån ledigheter yppa sig, besätta tre ordinarie platser med representanter för följande praktiska riktningar:

- 1:o Malmgeologi.
- 2:o Stenindustri.
- 3:o Agrikulturgeologi samt torf- och lerindustri.

I viss mån är denna plan redan förverkligad, på det sätt att en malmgeolog nyligen vunnit anställning vid Undersökningen, och en af dess förutvarande tjänstemän, som därtill är väl kvalificerad, har gripit sig an med stenindustriella utredningar.

Så viktigt och brådskande har jag ansett detta organiserande af det praktiskt geologiska arbetet vara, att jag ej tvekat att för detta syfte företaga en tillfällig reduktion af den personal, som hittills disponerats hufvudsakligen för kartografiska och vetenskapliga arbeten. Emellertid är jag fullt medveten om, att denna reduktion ej utan mycket allvarligt afbräck för kartläggningens fortgång kan blifva bestående.

På den teoretiska lika väl som på den praktiska geologiens område är arbetsfördelning af nöden, och följande specialriktningar kräfva hvar och en sin representant vid vårt lands geologiska statsanstalt:

- 1:o Urbergsgeologi.
- 2:o Kwartärgeologi.
- 3:o Paleontologi och stratigrafi.
- 4:o Torfgeologi.
- 5:o Hydrogeologi inkl. väg- och vattenbyggnadsfrågor.

Beträffande de tre förstnämnda forskningsfälten torde ej mer behöfva anföras, än att det väl under alla förhållanden torde få anses såsom själfklart, att vårt lands förnämsta geologiska formationer, urberget, kvartärformationen samt det kambro-siluriska systemet (inkl. Skånes kolförande formation och kritformationen) kräfva hvar sin representant vid Sveriges Geologiska Undersökning. Hvad däremot beträffar punkterna 4 och 5 torde en närmare motivering vara af nöden.

Bland de praktiska geologerna har jag angifvit en befattning N:o 3, som bland annat skulle företråda torfindustrien. Denna plats måste besättas med en i kemisk teknologi speciellt skolad ingenjör, som naturligtvis ej kan förutsättas äga de botaniskt geologiska kunskaper, som erfordras för en allsidig torfmosseundersökning. Han bör därför hafva tillfälle att samarbeta med en botaniker och geolog, som har att kartlägga torfmossarna, utreda deras lagerföljd, undersöka de olika torflagren m. m. Det kan med visshet förutses, att denna torfgeologbefattning skall få allt större betydelse i den mån, som torfmossarnas tillgodogörande skrider framåt, och befattningen skulle med godt fog kunna räknas till den praktiska gruppen, ehuru jag af organisatoriska skäl finner lämpligt att hänföra den till den kartografiskt teoretiska sektionen.

I samband med inrättandet af en byrå för hydrografiska undersökningar har detta års riksdag i princip uttalat sig för att hänskjuta de s. k. hydrogeologiska frågorna till Sveriges Geologiska Undersökning, för hvilket ändamål Undersökningen skulle tilldelas ett årligt anslag af 3,000 kr. Såsom jag i den skrifvelse till chefen för jordbruksdepartementet, som af honom lagts till grund för förslaget rörande de hydrogeologiska arbetenas ordnande, anført, bör för de hydrogeologiska arbetena ingen ny fast befattning inrättas vid Geologiska Undersökningen, utan för större delen af arbetet tillfälliga biträden (extra geologer) användas och för öfrigt behandlingen af de hydrogeologiska frågorna hänskjutas till den af de ordinarie geologerna, som i hvarje enskildt fall är den mest kompetente. Utan att i någon mån fråntråda denna min tidigare uttalade mening anser jag lämpligt, att åt en viss af de ordinarie geologerna uppdraga handledandet af de extra geologer, som skola utföra de hydrogeologiska observationerna, liksom också redigerandet af de hydrogeologiska publikationerna bör åt honom öfverlämnas. För att kunna med tillräcklig teknisk insikt bedöma de förfrågningar, som ofta ställas till Sveriges Geologiska Undersökning vid anläggandet af tunnlar, järnvägsbankar, dammbyggnader och dylikt, bör denne geolog hafva genomgått en lämplig kurs i väg- och vattenbyggnadslära. Han får sålunda en till stor del praktisk uppgift, men då såväl han som torfgeologen torde få rätt mycken tid öfrig till allmänt geologiskt

kartarbete, finner jag lämpligt att hänföra dem båda till den kartografiskt teoretiska sektionen.

De åtta, nu befintliga fältgeologplatserna skola sålunda enligt min ofvan gifna framställning disponeras på följande sätt:

- Praktiska sektionen:
1. Malmgeolog.
 2. Stenindustrigeolog.
 3. Agrikulturgeolog (representerande äfven ler- och torfindustri).

Kartografiskt teoretiska sektionen:

4. Urbergsgeolog.
5. Kwartärgeolog.
6. Paleontolog och stratigraf.
7. Torfgeolog.
8. Hydrogeolog (representerande äfven väg- och vattenbyggnadsfrågor).

För det allmänna geologiska kartarbetet kan nästan ingen medverkan af den praktiska sektionens geologer påräknas, enär dessa säkerligen få föga tid öfrig från sina speciella uppdrag. Däremot böra alla den kartografiskt teoretiska sektionens geologer vid sidan af sin specialverksamhet också vara ledare af extra geologernas kartläggningsarbeten samt ombesörja revisionen och publicerandet af kartbladen.

Emellertid är det uppenbart, att utbrytningen af tre platser för rent praktiska uppgifter samt en mer än hittills genomförd specialisering bland de öfriga skall medföra en mycket väsentlig reduktion af den arbetskraft, som för framtiden kan disponeras för det allmänna geologiska kartarbetet. Bilagda öfversikt af dettas nuvarande ståndpunkt gifver vid handen, att enbart af kombinerade berg- och jordartskartor i skalan 1:50,000 återstår ett så stort antal, att rekognosceringen häraf med tillgång till samma arbetskraft, som hittills disponerats, skulle kräfva en tid af omkring 25 år. Dessutom skola enligt Kungl. Maj:ts beslut öfver dessa delar af landet utarbetas berggrundsblad i skalan 1:200,000 och öfver hela Norrland i skalan 1:500,000 samt kombinerade berg- och jordartskartor i skalan 1:200,000 öfver det norrländska kustlandet och älfdalarna. Den tid, inom hvilken rekognosceringar af så anseelig omfattning kunna hinna fullbordas,

är ej möjligt att nu ens närmelsevis uppskatta, men att den ej kommer att understiga tre gånger den för kartbladen i skalan 1 : 50,000 angifna, torde ej vara något tvifvel underkastadt. Det fördröjande af nu omfördälda kartläggningsarbeten, som blefve en följd af den ifrågasatta organisationsförändringen, skulle medföra så betydande olägenheter, att densamma framtvingar en förstärkning af den fasta personalen i och för nödigt påskyndande af landets geologiska kartering.

Då jag har skäl antaga, att de utredningar i praktiskt syfte, hvilka hittills utförts af Sveriges Geologiska Undersökning, ungefärligen kunna anses motsvara den arbetsproduktion, som utvunnits af *en* geologbefattning, skulle inrättandet af *två* nya sådana, afsedda uteslutande för kartarbete, vara till fyllest för att kompensera den inskränkning i härtill disponibel personal, som inrättandet af befattningarna i praktisk geologi oundgängligen medför.

Om ofvan antydda arbetsfördelning genomföres, medgifver emellertid storleken af den hittillsvarande personalbesättningen svårligen någon inknappning vid tiden för den egentliga kartläggningens afslutande, förutsatt att vårt land skall kunna allt framgent på ett ändamålsenligt sätt tillvarata de naturtillgångar, hvilkas utforskande förutsätter geologisk sakkunskap, och på ett lika hedrande sätt som hittills deltaga i det internationella samarbetet på den vetenskapliga geologiens fält. Då behovet af denna stab alltså måste betraktas såsom permanent, finnes intet rimligt skäl, hvarför icke Sveriges Geologiska Undersökning skulle vara berättigad att öfverflyttas på ordinarie stat. De för kartläggningens påskyndande ifrågasatta två nya geologtjänsterna hafva däremot fyllt sin uppgift, då i nåder föreskrifna geologiska kartor hunnit upprättas. De representera med andra ord ett mera tillfälligt behof och böra följaktligen utan olägenhet kunna uppföras på extra stat.

En följd af här föreslagna nya organisation blir ett i hög grad ökadt arbete för Undersökningens chef. På grund af den vidgade verksamheten på den ekonomiska geologiens område blir det för honom nödvändigt att träda i förbindelse med de rent praktiska institutioner, hvilka företräda grufhandteringens och torfindustriens m. fl. näringars intressen. Han måste göra sig förtrogen med och med oafåttlig uppmärksamhet följa

utvecklingen af talrika olikartade tekniska och ekonomiska frågor, om han skall kunna på ett fullt effektivt sätt inrikta Undersökningens praktiska verksamhet till gagn för landets näringslif. Under sådana förhållanden blir för honom endast en mycket begränsad tid öfrig för de uppgifter, som hittills nästan uteslutande tagit hans krafter i anspråk, nämligen inspektion af tjänstemännens fältarbeten, redigering af Undersökningens publikationer samt ledande af byråarbetet. Till själfständig vetenskaplig eller praktisk författareverksamhet i Undersökningens tjänst kommer med visshet ingen tid att stå honom till buds, ett förhållande hvilket obestriddigen innebär en högst betydande olägenhet.

Af nu anförda skäl ser jag mig nödsakad hemställa, att lämpliga åtgärder vidtagas för att på andra händer öfverflytta en del af det med chefsbefattningen förbundna detaljarbetet, så att chefen må sättas i stånd att mera ostördt ägna sig åt sitt ämbetes hufvuduppgifter. Detta mål synes mig bäst vinnas genom att hos oss införa en anordning, hvilken redan länge med fördel praktiserats vid flera af utlandets geologiska statsanstalter, den nämligen att åt ett par af geologerna lämnas i uppdrag att fungera såsom sektionschefer, eller chefgeologer, för att använda en från utlandet hämtad benämning.

Bland den kartografiskt teoretiska sektionens fem eller — med tillägg af de två föreslagna nya platserna — sju geologer, skulle sålunda den genom kunskaper och erfarenhet inom verket bäst kvalificerade förordnas att såsom denna sektions chefgeolog enligt anvisning af chefen för Undersökningen i detalj öfvervaka och leda inom sektionen pågående arbeten. Likaledes böra bland den praktiska sektionens tre geologer en förordnas till chefgeolog för att leda denna sektions arbeten, särskildt med afseende på vissa uppgifter, för hvilkas behandling ett intimt samarbete mellan de tre specialisterna kan motses blifva af nöden.

I betraktande af de två sektionernas mycket olika storlek torde det förefalla öfverraskande, att i det ena fallet en chefgeolog förefinnes för sju och i det andra för tre geologer. Denna oegentlighet är emellertid blott skenbar, den innebär tvärtom ur viss synpunkt en högst betydelsefull fördel, såsom här nedan skall uppvisas.

Om de löneförmåner, som åt geologerna erbjudas, blifva lika med dem, som förunnats de allmänna läroverkens lektorer, torde det ej komma att möta afsevärda svårigheter att för den kartografiskt teoretiska sektionen förvärfva och vid Undersökningen kvarhålla verkligt dugande universitetsbildade personer, enär på andra håll för dem ej finnas disponibla synnerligen många bättre aflönade befattningar. Däremot torde det kunna förutses blifva nära nog omöjligt att äfven med ofvan antydda förhöjning i aflöningsförmåner för den praktiska sektionen vinna sakkunniga och initiativkraftiga män. Dugande ingenjörer — och sådana är det i detta fall fråga om — finna nämligen ute i det praktiska lifvet lätt och fort dubbelt, i många fall flerdubbelt högre aflönade befattningar än vid Sveriges Geologiska Undersökning. Denna ekonomiska svårighet vid sektionens organiserande belyses rätt väl af den omständigheten, att jag, under sträfvandena att för Undersökningen förvärfva en malmgeolog, af grufingenjörer m. fl. praktiska fackmän möttes med den öfverlägsna, nästan hånfulla anmärkningen, att en så njugg aflöning lade öfverkomliga hinder i vägen för vinnandet af en verkligt dugande kraft. Berörda svårighet är också i verkligheten af så allvarlig art, att jag en tid varit betänkt att föreslå bättre aflöningsvillkor för samtliga geologer vid den praktiska sektionen. Emellertid skulle tillgripandet af en sådan åtgärd ej kunnat undgå att stämplas såsom ett synnerligen förhatligt gynnande af en viss grupp inom geologkåren. På grund häraf finner jag lämpligt att föreslå en visserligen mindre effektiv men å andra sidan mindre stötande och mindre dyrbar anordning, den nämligen att inom den praktiska sektionen bättre aflöna en af tre geologer, mot en af sju inom den kartografiskt teoretiska sektionen. På detta sätt skulle säkerligen utsikterna i väsentlig mån förbättras för kvarhållande vid Undersökningen af åtminstone den dugligaste af de tre praktikerna. Denna synpunkt har varit ett synnerligen kraftigt medverkande skäl för mitt förslag om inrättandet af chefgeologbefattningarna.

Utom af Chef samt i fältet arbetande geologer utgöres Sveriges Geologiska Undersöknings personal af en aktuarie, en museiamanus och en laborator, hvilken hos Chefen för jordbruksdepartementet nyligen föreslagits att erhålla förordnande såsom geolog med tjänstgöringsskyldighet

uteslutande såsom kemist. Äfven dessa tre funktionärers verksamhet är af permanent natur, enär ingen af dem kan undvaras så länge institutionen äger bestånd. De böra därför med samma skäl som förutnämnda tjänstemän vara uppförda på ordinarie stat.

Beträffande aktuariens åligganden har erfarenheten ådagalagt, att de befinna sig i oafbruten tillväxt. Dessa förhållanden hade redan för lång tid tillbaka så kännbart gjort sig gällande, att Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 5 december 1884 biföll af Undersökningens chef gjord hemställan om ett fast årsarfvode af 500 kronor såsom godtgörelse åt aktuarien för arbete på öfvertid. Detta arfvode indrogs emellertid, då den nuvarande aktuarien den 1 juli 1901 tillträdde denna tjänst, icke därför att arbetsbördan i ringaste mån minskats utan af vissa formella skäl, som dåvarande chefen på aktuariens eget initiativ i underdånighet gjorde gällande. Platsen kräver emellertid helt och hållet sin man, och det uppdrag såsom bibliotekarie, hvilket den nuvarande aktuarien därjämte sedan nära 30 år tillbaka mot särskildt fast årsarfvode af 500 kronor, jämlikt nådigt bref den 5 november 1880, har sig anförtrodt, måste helt och hållet fullgöras på öfvertid.

Genom nådigt bref den 7 december 1861 bestämdes, att en särskild amanuens skulle antagas, hvilken dessutom skulle utföra arbeten på det kemiska laboratoriet. På grund af ändrade personförhållanden anförtroddes sedermera genom nådigt bref den 15 december 1871 ifrågavarande befattning åt en bland geologerna. Den betydande tillväxt, som samlingarna årligen erhålla, ökar gifvetvis amanuensgöromålen i stark progression, och under de senare åren har det därför ej varit möjligt för tjänstens nuvarande innehafvare att, trots öfvertidsarbete, för hvilket med stöd af nådiga brefvet den 5 juni 1874 utgått ett årligt arfvode af 500 kronor, utöfva någon verksamhet såsom fältgeolog. För den ostörda fortgången af geologernas vinterarbeten är det af allra största vikt, icke blott att redan förefintliga samlingar äro öfversiktligt ordnade och lätt tillgängliga, utan äfven att utrymme på lämpligt sätt beredes för nytillkommande profstuffer. Om alla dessa göromål ej skötas såsom sig bör, uppstå lätt menliga rubbningar i geologernas arbeten, och därför måste denne tjänsteman i första rummet

sköta museigöromålen, hvilka allt mera blifvit af den beskaffenhet, att de snarast kunna likställas med en intendenttjänst.

I samband med Sveriges Geologiska Undersöknings öfriga arbeten förekomma ständigt kemiska analyser af berg- och jordarter, malmer m. m. Kemiskt biträde är därför ständigt af nöden, och sådant har äfven hittills alltid varit att tillgå, i det att, såsom ofvan omnämnts, amanuensen och senare en geolog tillika varit kemist. Dessa göromål hafva under årens lopp oafbrutet ökats. Af lätt insedda skäl måste så i ännu högre grad blifva fallet, om en särskild praktiskt geologisk sektion tillkommer. Det lider därför ej minsta tvifvel, att en tjänsteman, hvars enda åliggande är att utföra kemiska undersökningar, allt framgent får full sysselsättning.

Beträffande lönevillkoren för Undersökningens chef, chefgeologer och öfriga tjänstemän vill jag ej i detalj yttra mig, då Löneregleringskommittén med vida större sakkunskap kan behandla denna fråga. Endast beträffande de nya chefgeologbefattningarna må förslagsvis framställas den möjligheten, att aflöningen skulle utgå med geologlönen i högsta lönegraden utan alla framtida ålderstillägg, hvilket utan tvifvel blefve den för statsverket minst betungande lösningen.

Det är tydligt, att den föreslagna nya organisationen kommer att i någon mån inverka äfven på andra poster af Undersökningens stat än aflöningen. Sålunda torde förnämligast utgifterna för fältarbetena samt för kart- och boktrycket påkalla en viss förhöjning, hvars belopp jag efter en närmare utredning torde i en senare skrifvelse få meddela. Det må emellertid redan nu framhållas, att en framtida sänkning af dessa poster kan motses, hvarför uppförandet på ordinarie stat af andra utgifter än för aflöningen ej synes vara af nöden.

Vidare är det min afsikt att söka utverka ett tillfälligt årligt anslag för påskyndande af vissa synnerligen brådskande praktiskt geologiska utredningar, exempelvis inventeringen af våra malmtillgångar, utredning af stenkolstillgångarna i Skåne, undersökningar rörande tillgodogörandet af vissa lågvärdiga arter af fossilt bränsle, undersökningar rörande möjligheten

att ersätta landets import af mineralgödningsämnen genom inhemsk tillverkning m. m. För behandlingen af dessa omfattande tekniska uppgifter blir det nödvändigt dels att med Undersökningen för kortare tid associera utomstående fackmän, dels att anställa tillfälliga arbetsbiträden. Det årliga anslag, som i detta fall erfordras, torde komma att belöpa sig till omkring 10,000 kronor, men äfven i detta fall förbehåller jag mig att framdeles få lämna en mera detaljerad utredning.

Stockholm den 24 april 1907.

J. GUNNAR ANDERSSON.

Henrik Santesson.

Till Lönerogleringskommittén.

Uti det förslag till omorganisation af Sveriges Geologiska Undersökning, hvilket jag till lönerogleringskommittén ingaf den 24 sistlidne april, anhöll jag att senare få inkomma med mer specificerade uppgifter rörande vissa poster uti Undersökningens utgiftsstat, och beder jag att härmed få fullgöra denna min förpliktelse.

Om utöfver det antal af fem geologer, hvilka äro afsedda att sysesättas hufvudsakligen med de allmänna kartläggningsarbetena, ytterligare två anställas, skulle kostnaderna för det fältarbete, som bör medhinnas af de båda sistnämnda med biträde af endast för sommarmånaderna anställda extra geologer, uppgå till åtminstone 5,000 kronor årligen, med hvilket belopp den för nästkommande år å detta konto uppförda utgiften af 19,000 kronor skulle höjas.

Berörda ökning af personalen komme dessutom att medföra en kostnadsstegring för bok- och karttrycket, hvilken torde kunna uppskattas till omkring 2,500 kronor årligen, hvadan det för sådant ändamål af innevarande års riksdag beviljade förslagsanslaget af 12,500 kronor behöfde höjas till 15,000 kronor.

Såsom framgår af den till kommittén ingifna organisationsplanen, anser jag, att åt den praktiska geologien bör inrymmas vida större plats vid Sveriges Geologiska Undersökning, än hvad hittills varit fallet. Under hand har jag därför redan med Undersökningen införlifvat en ung fackman på malmgeologiens område, och successivt skola äfven stenindustri och agrikulturgeologi (inkl. torf- och lerindustri) där vinna fast anställda

representanter. Emellertid anser jag, att härmed icke allt blifvit gjordt, som erfordras för att tillgodose den praktiska geologiens intressen. För att klargöra de ytterligare krafven vill jag i korthet omnämna några bland de viktigaste uppgifter, som nu närmast föreligga på detta område.

Som bekant, äro mellersta Sveriges järnmalmstillgångar ganska hårdt anlitade genom den omfattande malmbrytning, som numera pågår, och man har beräknat, att, i den händelse brytningen fortsättes med oförändradt belopp, skola Bergslagens malmtillgångar vara uttömda inom cirka 50 år. Emellertid är denna beräkning grundad på en synnerligen lös uppskattning af de därstädes befintliga malmkvantiteterna, och bland de för bergshandteringen intresserade förspörjes nu allmänt en önskan att få till stånd en undersökning rörande den verkliga järnmalmstillgången, en utredning, som tydligen kan blifva af grundläggande betydelse för den statsekonomiska uppfattningen rörande utsikterna för vårt bergsbruk. Ifrågasvarande utredning tillkommer själfallet närmast Sveriges Geologiska Undersökning.* Emellertid är detta en omfattande uppgift, som komme att kräfva alltför lång tid, i händelse den skulle slutföras af den fast anstälde malmgeologen ensam, hvarför det vore önskligt, att Geologiska Undersökningen kunde med sig för den tid, som denna utredning pågår, förena en eller ett par sakkunniga arbetsbiträden.

I samband med denna inventering af järnmalmstillgångarna står ett antal malmt tekniska specialfrågor, bland hvilka jag i detta sammanhang vill omnämna endast en, nämligen problemet om tillgodogörande af vissa titanhaltiga järnmalmer. Af denna typ finnas i vårt land ansevärliga malmkvantiteter, i främsta rummet Ruotivare i Norrland och Taberg i Småland, förekomster som emellertid ännu ej kunnat i nämnvärd mån tagas i anspråk, enär en ekonomiskt tillfredsställande metod för utvinnande af järn ur dessa malmer ännu saknas. Emellertid har föreståndaren för Bergshögskolan, professor W. Petersson, för mig framlagt en synnerligen lofvande plan till undersökningar rörande dessa malmförekomster, ett företag som borde utföras genom samarbete mellan Sveriges Geologiska Undersökning och professor Petersson och för hvilket ändamål Sveriges Geologiska Undersökning behöfde förfoga öfver ett rikligare anslag än nu är fallet.

* Inventeringen är också redan igångsatt af denna institution.

En inom Sveriges Geologiska Undersöknings verksamhetsområde fallande uppgift af stor nationalekonomisk betydelse är utredandet af möjligheterna för ett mera utsträckt tillgodogörande af landets tillgångar på fosfilsilt bränsle. Sverige importerar för närvarande stenkol till ett värde af omkring 50 millioner kronor och lysolja för 12 millioner kronor, men det förefinnes goda förhoppningar att genom ett målmedvetet arbete en betydande del af denna import skall kunna ersättas med inhemskt mineraliskt bränsle.

De förekomster, som därvid kunna komma i fråga, äro *Skånes stenkolsbäddar, de bituminösa skiffrarna samt torfmossarna.*

Den nu pågående kolbrytningen i Skåne är ej synnerligen forcerad i betraktande af där med visshet förefintliga koltillgångar. Enligt en af Sveriges Geologiska Undersökning nyligen utförd beräkning finnas med visshet i Skåne minst 65 millioner ton brytvärda kol, en kvantitet som med den nuvarande brytningen skulle stå bi i 200 år. Emellertid är det sannolikt, dels att koltillgången inom de nu under bearbetning varande kolfälten är större än den ofvan angifna, dels att stenkolsflötser förekomma inom andra delar af Skåne. Djupborrningar för utredande af den senare frågan hafva ifrågasatts, bland annat genom motioner i Riksdagen, ehuru detta dyrbara förslag tills vidare bör uppskjutas i afvaktan på vissa rätt omfattande preliminära utredningar, som af Sveriges Geologiska Undersökning planerats men på grund af bristande tillgångar ännu ej kunnat igångsättas. Det är för detta sistnämnda arbete, hvilket skulle omfatta en fullständig beskrifning af de nu bearbetade kolfälten, samt en sammanställning af alla data, hvilka kunna tjäna till ledning för planläggandet af de stora djupborrningarna, som jag härmed vill påkalla kommitténs uppmärksamhet.

Beträffande de bituminösa skiffrarna, som utgöra vårt lands största tillgång på mineraliskt bränsle, motsvarande flera milliarder ton stenkol, pågår redan en utredning genom samarbete mellan Sveriges Geologiska Undersökning och utomstående fackmän, men extra arbetskraft är af nöden för en någorlunda snabb behandling af denna omfattande uppgift.

Torffrågans, särskildt torfbränsleproblemets, betydelse är alltför allmänt bekant för att i detta sammanhang behöfva särskildt betonas. Äf-

ven på detta område har Sveriges Geologiska Undersökning ett vidsträckt verksamhetsfält i samarbete med vissa andra statsinstitutioner och enskilda fackmän på det rent tekniska området.

Ännu en grupp af nationalekonomiskt betydelsefulla frågor vill jag i detta sammanhang beröra, nämligen möjligheterna för ökad inhemsk produktion af mineralgödningsämnen för att åtminstone delvis minska den import af artificiella gödningsämnen, som nu äger rum och hvilken för närvarande representerar ett värde af omkring 12 millioner kronor. Tillverkning af artificiell kvävegödningsämne sker redan hos oss i mindre skala, inhemsk fosforsyregödningsämne kommer att vinnas i den mån fosforhaltiga järnmalmer komma till förädling inom landet, och det förefinnes utsikt att kunna framställa äfven kaligödningsämne ur svenska bergarter. Särskildt den sista frågan bör med all möjlig kraft omhändertagas af Sveriges Geologiska Undersökning.

För att Sveriges Geologiska Undersökning skall kunna med önskelig skyndsamt bedriva dessa nu antydda och åtskilliga andra maktpåliggande praktiska utredningar är ej den i mitt organisationsförslag angifna fast anställda personalen och de hittills ifrågasatta anslagen till fyllest. Jag anser därför synnerligen önskvärdt, att tills vidare ett belopp af 10,000 kronor årligen tilldelas Sveriges Geologiska Undersökning för påskyndande af synnerligen betydelsefulla praktisktgeologiska utredningar. Detta anslag skulle brukas i första rummet till arfvoden åt utomstående fackmän, som åtaga sig speciella uppdrag för Sveriges Geologiska Undersökning, samt för aflönande af tillfälliga arbetsbiträden. Däremot bör af anslaget ej få utgå medel till täckande af kostnaderna för ordinarie geologs fältarbeten, utom i det särskilda fall, då vid arbeten i våra nordligare obygder extra omkostnader få beräknas för fältarbetet. Däremot bör kostnaden för *publicerande* af mer omfattande praktiska utredningars resultat få i mån af behof utgå af detta anslag.

Det kan förefalla, som om dessa 10,000 kronor vore en till betänksamhet manande förhöjning af det redan ansenliga årsanslaget till Sveriges Geologiska Undersökning. Men jag är å andra sidan förvissad om, att man af detta tillskott, afsedt helt och hållet för rent tekniska utredningar, skall få god valuta, detta trots den reservation, som jag redan nu anser

mig böra afgifva, nämligen att institutionen ingalunda kan förbinda sig att med det ifrågasatta tillskottet framgångsrikt lösa ofvanberörda problem. Tvärtom få vi vara beredda på att anteckna äfven misslyckade försök på vårt arbetskonto.

Jag kan ej bedöma, huruvida löneregleringskommittén anser sig böra taga befattning äfven med denna anslagsfråga. Emellertid har jag velat framlägga den för att kommittén må erhålla en mera fullständig öfverblick af min organisationsplan.

Stockholm den 13 maj 1907.

J. GUNNAR ANDERSSON.

Henrik Santesson.

Till Löneregleringskommittén.

Sedan jag den 24 sistlidne april afgaf mitt förslag till omorganisation af Sveriges Geologiska Undersöknings verksamhet, har med hänsyn till en viktig detaljfråga inträdt ett förändradt sakläge, som föranleder mig att påkalla Kommitténs uppmärksamhet för denna angelägenhets nöjaktiga ordnande med ledning af nu föreliggande erfarenhet.

Den sålunda åsyftade frågan gäller möjligheterna för institutionen att tillhandagå enskilda med praktiskt geologiska undersökningar, som af dem själfva bekostas. Under de senast förflutna månaderna har Undersökningens biträde för sådant ändamål påkallats i vida större omfattning än jag till en början föreställt mig samt har lämnats under iakttagande å ena sidan af föreskrifterna i § 1 af Kungl. Maj:ts förnyade nådiga instruktion och å andra sidan af nedanstående provisoriska bestämmelser, som jag enligt bemyndigande af Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet den 4 sistlidne maj delgifvit personalen:

»Det är önskvärdt att tjänsteman vid Sveriges Geologiska Undersökning ej utan Undersökningens förmedling utför praktiskt geologiska undersökningar på enskildt uppdrag.

Däremot kunna på till Undersökningen ställd ansökan af enskilda personer Undersökningens tjänstemän af chefen vidtalas att enligt frivilligt åtagande utföra dylika uppdrag, som af tjänstemännen på fritid verkställas. Den ersättning, som förrättningsmännen af rekvirenterna uppbära, redovisas i Undersökningens räkenskaper.

Ehuru på fritid verkställda, blifva dessa undersökningar sålunda utförda under ämbetsansvar, och afskrifter af de utlåtanden, hvori undersökningarna resultera, skola förvaras på Sveriges Geologiska Undersökning

i en särskild, från arkivet skild depå, som ej är för allmänt bruk tillgänglig».

Ersättningsbeloppet öfverenskommes med rekvirenten.

Dessa anordningar hafva nu under ett års tid blifvit pröfvade vid 14 större och mindre förrättningar och visat sig i alla afseenden effektiva och ändamålsenliga. Om emellertid allt framgent så skall kunna ske, beror företrädesvis därpå, att nödig tid under i öfrigt oförändrade villkor beredes tjänstemännen till utförande af detta slags arbeten. Enligt § 14 af nu gällande instruktion äga de rätt att årligen förutom sex veckors semester åtnjuta efter chefens bepröfvande sammanlagdt intill fyra veckors tjänstledighet. Det är af denna bestämmelse, som jag låtit dem begagna sig, då jag vidtalat än den ene, än den andre af geologerna att verkställa af enskilda påkallade förrättningar.

Semestertiden är ju afsedd till hvila och rekreation; att Sveriges Geologiska Undersöknings tjänstemän ej äro undantagna från ett sådant behof, kan jag intyga på grund af redan vunnen erfarenhet, att hastigt tillgripande af semester befunnits nödvändigt såsom bot för påtaglig öfveranstängning. Denna ledighet kan följaktligen endast undantagsvis i afsevärd mån tagas i anspråk för utförande af de arbeten, hvarom här är fråga.

Tilläfventyrs förefintlig obenägenhet att för antydt ändamål medgifva geolog rätt till ledighet utöfver semestertiden har säkerligen sin förklaring i det nära till hands liggande antagandet, att den tid, som användes för privatpraktik, går förlorad för de allmänna intressen, som Sveriges Geologiska Undersökning, sin uppgift likmätigt, har att företräda. Det är emellertid, särskildt med stöd af de senaste månadernas erfarenhet, lätt att fullständigt vederlägga en sådan farhåga.

Institutionens viktigaste löpande arbete, det geologiska kartverket, måste relativt hastigt drivas fram öfver stora vidder, hvarvid ej kunna medhinnas detaljutredningar, som i flera fall, särskildt för närmare belysande af tekniska frågor, vore högligen önskvärdt. Sådana specialundersökningar äro dessutom i regeln ganska dyrbara, hvarför Sveriges Geologiska Undersökning med sina begränsade tillgångar endast undantagsvis kunnat därpå inlåta sig. De för enskildas räkning åstadkomna specialut-

redningarna blifva fördenskull ett värdefullt komplement till de på allmän bekostnad verkställda rekognosceringarna, hvilket jag med följande exempel tillåter mig att belysa.

Sveriges Geologiska Undersökning är för närvarande sysselsatt med en hela vårt land omfattande utredning rörande de kambriska skiffernas praktiska användbarhet. På grund af undersökningsområdets stora utsträckning måste man inskränka sig till att inhämta kännedom om problemets allmänna drag. Bilden skulle dock vinna högst afsevärdt i intresse, om detaljundersökningar här och där gäfvade behörig stadga åt det hela. Under det senaste halfåret hafva på privat rekvisition utförts tre särskilda geologiska besiktningar af skifferförekomster. Därvid har kartläggning skett i vida större skalor än de för det officiella kartverket brukliga, omfattande och kostsamma jordrymningar företagits samt insamlade serier af skifferprof undersökts ur olika synpunkter. Resultaten af dessa arbeten, hvilka i hvarje särskildt fall kostat flera hundra kronor, hafva af rekvisiterna med stor beredvillighet ställts till institutionens förfogande för att offentliggöras i en blifvande publikation, hvars värde därigenom kommer att högst väsentligt ökas.

Såsom detta exempel visar, vinnes genom ifrågavarande för privatpersoner utförda undersökningar utan någon som helst utgift för statsverket ett synnerligen värdefullt tillskott i kännedomen om våra stenindustriella naturtillgångars beskaffenhet. I sammanhang härmed må för öfrigt erinras därom, att institutionens fasta personal plägar anlitas endast för undersökningarnas planläggande samt för sammanfattandet af dessas resultat, hvaremot det tidsödande detaljarbetet anförtros åt yngre ingenjörer eller geologie studerande, hvilka på detta sätt komma att tjänstgöra som oaflönade assistenter åt Sveriges Geologiska Undersökning.

Den tid, som Undersökningens geologer ägna åt förrättningar på rekvisition af enskilda, går sålunda ingalunda förlorad för de uppgifter, som i främsta rummet blifvit institutionen förelagda. Tvärt om erhåller densamma på denna väg kostnadsfritt ett betydande material, som alltid kommer dess museum och ofta dess publikationer till godo. Under sådana förhållanden skulle ju kunna tyckas, att en begränsning i geologernas sysselsättande med privatuppdrag knappast vore af nöden. Denna

uppfattning delar jag dock ingalunda, ty det får ej förgätas, att de löpande arbetena, den geologiska kartläggningen och utarbetandet af teoretiska såväl som praktiska monografier, äro institutionens hufvuduppgift, som ej utan allvarlig olägenhet för verksamhetens ostörda fortgång kan åsidosättas. Enligt mitt förmenande bör därför den för förrättningar på rekvisition af enskilda disponibla tiden genom ett stadgande normeras. Den tid af sammanlagdt sex veckor per år, som jag nu begär för detta slags arbeten, kan synas ringa, men hela denna gren af Sveriges Geologiska Undersöknings verksamhet är så ny, att dess framtida utveckling ännu ej är möjlig att öfverblicka. Försiktigheten torde följaktligen bjuda att för närvarande ej gå längre än här föreslagits.

Detta mitt förslag afser alldeles icke att utöfver de sex veckornas semester ytterligare fritid skall anslås att af vederbörande efter godtfinnande användas, utan blott att tjänsteman vid Sveriges Geologiska Undersökning må äga rätt till en af semestertiden oberoende ledighet af intill sex veckor årligen, uteslutande afsedd att efter chefens anvisning utföra praktiskt geologiska undersökningar för enskilda rekvirenters räkning.

Mot denna anordning skulle möjligen kunna anmärkas, att dessa förrättningar borde af geologerna utföras på tjänstetid, i hvilket fall de härför skulle uppbära allenast den ersättning, som tillkommer dem för vanliga fältarbeten. Till bemötande af denna invändning vill jag ånyo betona hvad i mitt till Kommittén afgifna organisationsförslag (sid. 91) framhållits, nämligen att de begärda löneförmånerna äro alltför begränsade för att utsikt skulle finnas att inom den praktiska sektionen få behålla verkligt dugande män. Genom de af mig föreslagna chefsgeologbefattningarna skulle visserligen åt en af de tre geologplatserna härinom kunna beredas ekonomiskt gynnsammare villkor. Anser sig emellertid Kommittén ej kunna biträda denna organisationsdetalj, är det af desto större vikt, att åt dessa geologer genom privatförrättningar erbjudes tillfälle till extra förtjänst. Denna angelägenhet betraktar jag såsom så betydelsefull, att jag, i den händelse nu framlagda förslag af Kommittén förkastas, ser mig nödsakad att, under hänvisning till mitt yttrande (å sid. 91) i organisationsförslaget, vördsamt anhålla, att Kommittén för den praktiska sektionens geologer måtte föreslå en speciell, högre lönestat.

Emellertid vågar jag hoppas, att Kommittén måtte behjarta min i denna skrivelse gjorda framställning, hvilken kan sammanfattas i följande punkter:

Tjänsteman vid Sveriges Geologiska Undersökning äger ej rätt att utan Undersökningens förmedling åtaga sig praktiskt geologiska undersökningar på enskildt uppdrag.

Utöfver semestertiden må sådan tjänsteman åtnjuta ledighet intill sammanlagdt sex veckor årligen för att enligt chefens för Undersökningen anvisning utföra praktiskt geologiska utredningar åt enskilda. För dessa arbeten uppbär förrättningsmannen den ersättning, som han med rekvi-
renten kan öfverenskomma, men ersättningssumman skall i hvarje särskildt fall redovisas i Undersökningens räkenskaper.

Ehuru på fritid verkställda, göras dessa undersökningar under chefens kontroll, och afskrifter af de utlåtanden, kartor m. m., hvori undersökningarna resultera, skola förvaras i en särskild från Sveriges Geologiska Undersöknings arkiv skild depå, som ej är för allmänheten tillgänglig.

Stockholm den 25 oktober 1907.

J. GUNNAR ANDERSSON.

Henrik Santesson.
